

UDSKRIFT
AF
ØSTRE LANDSRETS DOMBOG

D O M

Afsagt den 26. juni 2018 af Østre Landsrets 8. afdeling
(landsdommerne Bo Østergaard, Frosell og Bettina Bang Jakobsen (kst.)).

8.afd. nr. B-1428-16:

A

(advokat Christian F. Jensen, besk.)

mod

Forsvarsministeriet

(advokat Peter Biering)

Indholdsfortegnelse

1. Påstande	2
2. Sagsfremstilling	2
2.1 Byrettens dom af 12. januar 2006 i straffesagen	3
2.2 Landsrets dom af 6. juli 2006 i straffesagen	72
2.3 Øvrige oplysninger	82
3. Forklaringer	92
4. Procedure	113
4.1 A	113
4.2 Forsvarsministeriet	126
5. Landsrettens begrundelse og resultat	144

Denne sag, der er anlagt den 4. maj 2016 ved Københavns Byret (BS 1A-2530/2016), er ved byrettens kendelse af 2. juni 2016 henvist til behandling ved Østre Landsret i medfør af retsplejelovens § 226, stk. 1.

1. Påstande

Sagsøgeren, A, har over for sagsøgte, Forsvarsministeriet, nedlagt følgende påstande:

Påstand 1

Sagsøgte, Forsvarsministeriet, tilpligtes at betale 50.001 kr. med renter fra sagens anlæg.

Påstand 2

Sagsøgte tilpligtes at anerkende:

Principal:

under nærværende domstolssagers behandling at have pligt til at tilvejebringe effektiv oplysning af sagsøgerens rimeligt begrundede anførsler om tortur, m.v., jf. statens undersøgelsesforpligtelser ifølge Den Europæiske Menneskerettighedskonvention art. 3, jf. art. 1 og art 13, der ved lov nr. 285 af 1992 er inkorporeret som en del af national dansk ret.

Subsidiært:

at sagsøgte har pligt til at foranledige en effektiv, officiel, uafhængig og særskilt undersøgelse af, om sagsøgerne har været udsat for tortur eller umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf som følge af sagsøgtes handlinger og/eller undladelser, jf. statens undersøgelsesforpligtelser ifølge Den Europæiske Menneskerettighedskonvention art. 3, jf. art. 1 og art 13, der ved lov nr. 285 af 1992 er inkorporeret som en del af national dansk ret.

Forsvarsministeriet har over for sagsøgerens påstand 1 nedlagt påstand om frifindelse og over for sagsøgers påstand 2 om afvisning, subsidiært frifindelse.

2. Sagsfremstilling

Sagen angår Forsvarsministeriets eventuelle erstatningsansvar over for A i forbindelse med danske styrkers tilbageholdelse af ham den 9.-10. marts 2004 i Al Qurnah, nord for Basra i det sydlige Irak.

Omstændighederne i forbindelse med tilbageholdelsen af A har været genstand for strafferetlig behandling i en sag, hvor danske soldater var tiltalt for tilsidesættelse af deres pligter. Denne straffesag er endeligt afgjort ved Østre Landsret dom af 6. juli 2006, hvor de tiltalte soldater alle blev frifundet.

2.1 Byrettens dom af 12. januar 2006 i straffesagen

Københavns Byret afsagde dom i sagen den 12. januar 2006. Af dommen fremgår blandt andet:

”Forsvarets Auditørkorps har ved anklageskrift af 19. januar 2005 rejst tiltale mod T1, T2, T3, T4 og T5 for særlig grov pligtforsømmelse (myndighedsmisbrug) efter militær straffelovs 15, 1. og 2. punktum, jf. Genèvekonventionen af 12. august 1949 om beskyttelse af civile personer i krigstid (IV. Genève-konvention) artikel 27 og artikel 31 samt SOLDATENS KORT (FEB 04), pkt. 4 og 5, og FØRERENS KORT (FEB 04), pkt. 7.a og d,

1.

T1, ved natten til den 10. marts 2004 i den danske bataljons lejr Camp Eden i Irak, som udspørger via tolk med det formål at opnå oplysninger fra 3 tilbageholdte irakiske mænd, der var mistænkt for at have ansporet til optøjer i bataljonens ansvarsområde, at have

a) instrueret de militærpolitifolk, der bevogtede de tilbageholdte, om, at disse skulle sidde i stressfremkaldende stillinger i lejrens detention, mens de ventede på at blive ført ind i et telt, hvor tiltalte udspurgte dem på skift,

b) forlangt, at de tilbageholdte under udspørgningerne skulle sidde på knæ på teltbunden med rank ryg, samt at have ladet dem fastholde i stillingen af en militærpolitimand, hvis de prøvede at skifte stilling,

c) betegnet de udspurgte som hunde, hundelorte og mænd uden pik o. lign., samt

d) nægtet de udspurgte adgang til drikkevand.

2.

T2 og T3, ved 10. marts 2004 under vagttjeneste fra ca. midnat til ca. kl. 02.00 i detentionen, henholdsvis afhøringsstellet, i den danske bataljons lejr Camp Eden i Irak med det formål at opnå oplysninger fra de i forhold 1 omhandlede tilbageholdte irakere at have

a) tvunget de tilbageholdte til at sidde i stressfremkaldende stillinger, herunder at sidde på knæ med korslagte underben og bagdelen anbragt på hælene, mens

de i lejrens detention ventede på at blive ført ind i teltet, hvor T1 udspurgte dem på skift,

b) nægtet de tilbageholdte drikkevand og toiletadgang,

c) undladt at udlevere tæpper til de tilbageholdte, mens de sad udendørs i natte-kulden samt

d) fastholdt de udspurgte på knæ på teltbunden med rank ryg, når de sank sammen under udspørgningerne.

3.

T4 og T5, ved 10. marts 2004 under vagttjeneste fra ca. kl. 02.00 til om morgenen i detentionen, henholdsvis afhøringsteltet, i den danske bataljons lejr Camp Eden i Irak med det formål at opnå oplysninger fra de i forhold I omhandlede tilbageholdte irakere at have

a) tvunget de tilbageholdte til at sidde i stressfremkaldende stillinger, herunder at sidde på knæ med rank ryg, mens de i lejrens detention ventede på at blive ført ind i teltet, hvor T1 udspurgte dem på skift,

b) nægtet de tilbageholdte drikkevand og toiletadgang,

c) undladt at udlevere tæpper til de tilbageholdte, mens de sad udendørs i natte-kulden,

d) slæbt en af de tilbageholdte ind i teltet til udspørgning, så den pågældendes bukser blev trukket ned om anklerne, samt

e) fastholdt de udspurgte på knæ på teltbunden med rank ryg, når de sank sammen under udspørgningerne.

4.

T1, ved den 12. april 2004 i det i forhold I omhandlede afhøringstelt som udspørger via tolk med det formål at opnå oplysninger fra 4 tilbageholdte irakiske mænd, der på skift blev udspurgt om et angreb på CMIC HOUSE i Al Qurnah, at have forlangt, at 2 af de tilbageholdte under udspørgningerne skulle sidde på knæ på teltbunden med rank ryg, samt at have ladet dem fastholde i stillingen af ikke nærmere identificerede militærpolitifolk, hvis de prøvede at skifte stilling.

5.

T1, ved den 9. juni 2004 i det i forhold I omhandlede afhøringstelt som udspørger via tolk med det formål at opnå oplysninger fra 4 tilbageholdte irakiske mænd, der på skift blev udspurgt om et angreb på en dansk militærpatrulje at have

a) forlangt, at 3 af de tilbageholdte under udspørgningerne skulle sidde på knæ på teltbunden med rank ryg, samt at have ladet dem fastholde i stillingen af ikke nærmere identificerede militærpolitifolk, hvis de prøvede at skifte stilling,

b) betegnet de udspurgte som pikhoveder, røve og svin o. lign., samt

c) sagt til en af de udspurgte, der udtalte, at man hellere måtte slå ham ihjel, at det ville man måske også gøre.

Sagen er behandlet efter reglerne i militær retsplejelov.

Påstande:

Anklagemyndigheden har nedlagt påstand om fængselsstraf.

De tiltalte har nægtet sig skyldige.

Forklaringer:

Der er under domsforhandlingen afgivet forklaring af de tiltalte og af vidnerne VI, V2, V3, V4, V5, V6, V7, V8, V9, VI0, VII, VI2, VI3, VI4, VI5, VI6, VI7, VI8, VI9, V20, V21, V22, V23, V24, V25, V26, V27, V28, V29, V30, V31, V32, V33, V34, V35, V36, V37, V38, V39, V40, V41, V42, V43, V44, V45, V46, V47, V48, V49, V50, V51, V52, V53, V54, V55, V56, V57, V58 og V59.

Retten har i medfør af militær retsplejelov I, jf. retsplejelovens § 939 jf. § 928, stk. 3, jf. § 877, stk. 3, tilladt dokumentation af afhøringsrapporter af 16., 17. og 19. november 2004 vedrørende auditørkorpsets afhøringer i Irak af B, C, D, E, F, A, G og H.

Indholdet af rapporterne er gengivet under de relevante forhold nedenfor.

I afsnittet "Øvrige oplysninger i sagen" er i et vist omfang gengivet uddrag af de bilag, som der henvises til i forklaringerne.

1.Forklaringer vedrørende generelle emner:

Tiltalte T1 har forklaret, at hun er 37 år. Hun blev ansat i forsvaret den 1. oktober 1985, hvor hun påbegyndte en uddannelse som sprogofficer. Under grunduddannelsen, der varede til juli 1987, blev hun udnævnt til løjtnant af reserven og den 1. august 1988 blev hun udnævnt til premierløjtnant af reserven. I september 1987 begyndte hun at læse øststatskundskab på Københavns Universitet. Hun har siden 1994 været ansat som fuldmægtig i Udenrigsministeriet, og har herunder i flere perioder været udstationeret i udlandet herunder i Wien og Kiev. Uddannelsen til sprogofficer indeholder mange moduler, men den egentlige uddannelse i afhøringstjeneste gennemførte hun efterfølgende på grundkursus for reserveofficerer. Hun har også deltaget i såkaldte POWEX-øvelser, hvor kursisterne lærer at modstå fjendtlige afhøringer. Under disse øvelser foretages der afhøringer, hvoraf dele er i strid med de gældende konventioner. Dette blev gjort klart både for eleverne og for underviserne, og tiltalte finder derfor ikke, at hendes deltagelse i disse øvelser er relevant for sagen, idet hun under disse øvelser intet lærte i relation til de afhøringer, hun senere måtte skulle foretage i "skarpe" situationer.

Forevist det materiale om udsørgeteknik, som indgik i de tidligere kurser vedrørende afhøringstjeneste (sagens bilag 137), forklarede tiltalte, at hun inden domsforhandlingen har haft lejlighed til at gennemgå materialet, og at hun genkender samtlige underbilag på nær ét. Foreholdt at formålet med kurset i afhøringstjeneste ifølge kursets fagplan er "at sætte eleven i stand til at foretage afhøring af krigsfanger m.fl. ..." forklarede tiltalte, at der på kurset kun blev talt om krigsfanger, og at udtrykket "m.fl." ikke blev nærmere uddybet. Det blev således ikke omtalt, at "m.fl." f.eks. kunne omfatte tilbageholdte personer i forbindelse med danske styrkers ophold i udlandet. På kurset blev den 3. Genèvekonvention om behandling af krigsfanger gennemgået. Hun husker, at man på kurset foretog afhøringer i form af debriefing af egne soldater under anvendelse af de lærte spørgeteknikker. Forevist bilag 37, underbilag 15, "Afhøringsmetoder i afhøringscenter", punkterne 3-5, forklarede tiltalte, at hun efter gennemgangen af blandt andet dette undervisningsmateriale var overbevist om, at uddannelsen selvfølgelig havde til formål at uddanne eleverne til at foretage afhøringer i overensstemmelse med regler. Hun gik med andre ord ud fra, at hun måtte bruge den "værktøjskasse", som forsvaret således havde udstyret hende med. Som det blev præsenteret under kurset, var afhøringer indenfor de angivne rammer også indenfor rammerne af Genèvekonventionen. Det blev ikke udtrykkeligt nævnt, at opbevaring af krigsfanger for eksempel i frostgrader ville være en overtrædelse af konventionen, men efter tiltaltes opfattelse må det afhænge af den konkrete officers vurdering af de foreliggende omstændigheder, hvornår grænserne for en lovlig afhøring er overtrådt.

Efter grunduddannelsen var tiltalte i praktisk tjeneste i Gardehusarregimentets opklaringsbataljon. Hun lærte herunder bl.a., hvorledes en militær enhed arbejder, og hun deltog i øvelser i forskellige funktioner, men navnlig som efterretningsofficer. Hun orienterede også konstabler om folkeretlige emner, herunder krigsfangetjeneste og humanitær folkeret. Hun gjorde det meget klart for eleverne, at selv om de selv måtte være stressede på grund af kamphandlinger, måtte deres oparbejdede vrede ikke gå ud over krigsfangerne, idet hun pointerede, at konventionerne under alle omstændigheder skulle overholdes. Dog gjorde hun ikke meget ud af den 4. Genèvekonvention, idet fjendebilledet på daværende tidspunkt fortsat bestod i en forestilling om, at fjenden ville gå i land i Køge Bugt, hvorfor de civile, som danske styrker ville komme i kontakt

med, ville være danske civile. Tiltalte har ca. 10 gange fungeret som afhøringsofficer under POWEX-øvelserne. Oprindeligt var det tilladt under øvelserne at overtræde konventionsreglerne, både under afhøringer og under opbevaring af krigsfanger. Dette blev senere ændret, således at reglerne kun kunne fraviges under opbevaring. Ændringen må være i sket i perioden fra 1995 - 2000, hvor tiltalte var udstationeret i udlandet. Tiltalte pointerer, at hun ikke tog dårlige vaner fra disse kurser med til Irak, idet hun sagtens kunne skelne mellem øvelserne og den senere "skarpe" situation. I øvrigt havde hun ikke i særligt omfang under øvelserne brugt afhøringsmetoder, der indebærer en overtrædelse af reglerne, idet hun som regel optrådte som den "logisk ræsonnerende afhører". Det var afhøringslederen, der bestemte, hvilke roller den enkelte afhøringsofficer skulle anvende under afhøringerne. Ofte foretog tiltalte den første afhøring, hvorefter en mere "powerfull" kollega anvendte andre afhøringsmetoder på grundlag af de resultater, som tiltalte havde opnået ved sin afhøring. Tiltalte er ikke bekendt med, at man i den engelske hær har forbud mod at anvende afhøringsofficerer i felten, såfremt de tidligere har deltaget i de nævnte øvelser. For så vidt angår sin udstationering i Irak forklarer tiltalte, at hun selv rettede henvendelse til Hærens Operative Kommando for at høre, om der var mulighed for at blive udstationeret i international tjeneste, idet hun følte en forpligtelse også som reserveofficer til at deltage heri. En udstationering kunne samtidig passes ind i en forestående orlov fra Udenrigsministeriet. Hun søgte ikke specielt om at komme til Irak. Hun blev indkaldt til det forudgående kursus på et sent tidspunkt, idet hun kom med på et afbud. Hun påbegyndte derfor først kurset ca. 1 måned efter de øvrige kursusedtagere. Hendes funktion blev at være efterretningsofficer med speciale i psykologiske operationer. Sektionen, der kaldtes S2, bestod både af otte personer. Sektionen fik ansvar for et bestemt geografisk område, og man brugte meget tid på kurset på at sætte sig ind i områdets kultur og geografi m.v. Først efter den 20. januar 2004 fik hun oplyst, at hun også skulle deltage i udspørgninger af tilbageholdte. Dette var angivet som et enkelt punkt i sektionens funktionsbeskrivelse, men spørgsmålet blev ikke uddybet nærmere, og hun talte heller ikke med kollegerne herom, idet alle havde travlt med meget andet arbejde, der skulle gøres, bl.a. i forbindelse med at ansvarsområdet forudså udvidet. Der blev således ikke givet nærmere instruktioner om reglerne for afhøringer, udover det, der kort fremgår af soldatens og førerens kort. Kurset har muligvis indeholdt en kort gennemgang af de nævnte kort, men kursets hovedformål var at få de otte personer i sektionen til at arbejde som en effektiv enhed.

Forevist punkt 2 i skrivelse af 27. oktober 2003 fra Hærens Operative Kommando vedrørende Forsvarskommandoens Direktiv for Magtanvendelse for DANCON/IRAK samt direktivets pkt. 7, 8, 16, 18 og dele af pkt. 21 (sagens bilag 95) forklarede tiltalte, at hun ikke har set direktivet. Det er heller ikke blevet gennemgået for hende af hendes chef. Hun kan af datoen se, at det er sendt til Irak, før hun ankom dertil. Hun mener, at den militærjuridiske rådgiver V12 før hendes tiltræden havde holdt en lektion om direktivet for chefgruppen, men da hun efter sin ankomst til Irak forespurgte V12 om retningslinjer for hendes arbejde, nævnte han ikke dette direktiv.

Tiltalte forklarer, at hun i perioden fra 1987 til 1989 deltog i en feltøvelse, hvori indgik udspørgningen af krigsfanger. Da hun senere foretog udspørgningerne i Irak, betragtede hun sig som forpligtet til at udføre en såkaldt taktisk udspørgning, hvilket adskiller sig fra den udspørgning under feltøvelser, som er beskrevet

i de midlertidige bestemmelser for øvelser i krigsfangetjeneste og øvelser i modstand mod afhøring (bilag 30 a). Der var i Irak 12 timer til rådighed fra anholdelsen af de tilbageholdte og indtil de skulle løslades eller videretransporteres. I praksis havde hun som udspørger højst 10 timer til rådighed, idet den øvrige tid gik med registrering og lægetilsyn m.v. Det skal dog ikke opfattes således, at hun mente at kunne udspørge en tilbageholdt i alle 10 timer. Sædvanligvis udspurgte hun i 15-20 minutter ad gangen, eventuelt således at den samme person blev udspurgt flere gange inden for det samlede tidsrum. Temaet for udspørgningerne svarede til det i bestemmelserne afsnit B.6. angivne.

Forevist dele af bestemmelsernes afsnit C om øvelser i krigsfangetjeneste forklarede tiltalte, at hun har deltaget én gang som afhøringsofficer i en øvelse i krigsfangetjeneste. Det skete på en øvelse med opklaringsbatalonen, hvorunder der pludselig optrådte en fange, der talte polsk. Tiltalte var ikke klar over, at dette moment ville dukke op under øvelsen.

Forevist punkt 13 i bestemmelserne, forklarede tiltalte, at hun ikke har erfaring i sådanne øvelser. Forud for hendes deltagelse i POWEX-øvelserne fik hun tilsendt øvelsesbestemmelser, som kort blev gennemgået inden øvelsen begyndte. Hun læste kun de afsnit, hun havde brug for at kende. Hun har som figurant deltaget i en afhøringsøvelse, som beskrevet i punkt 13.

Forevist bestemmelsernes punkt 22 forklarede tiltalte, at hun var opmærksom på, at hun kunne få brug for at kunne dokumentere, hvad der foregik under udspørgningerne i Irak. Det var imidlertid et problem, at S2 havde meget travlt i begyndelsen af hendes ophold, fordi sektionen fungerede som oplysningscentral for de øvrige enheder i relation til den udvidelse af ansvarsområdet, der samtidig fandt sted. Der var derfor ikke tid til at fastlægge nærmere procedurer for udspørgningen, inden de første tilbageholdte ankom. På det tidspunkt var tiltalte den eneste officer, der var til stede. Under afhøringen foretog hun noter vedrørende udbyttet af afhøringen, men hun foretog ikke noter, svarende til de i punkt 22 angivne, idet sådanne oplysninger normalt bliver noteret af kontrolofficeren fra militærpolitiet, men en sådan var som sagt ikke til stede. Tiltalte har heller ikke som afhører under de i bilaget beskrevne øvelser haft til opgave at registrere de nævnte data.

Først da tiltalte kom hjem fra Irak, blev hun bekendt med det tidligere omtalte direktiv for magtanvendelse. Før afrejsen til Irak var major V23 på såkaldt "chefrecce" i Irak. Da han kom hjem, meddelte han tiltalte, at hun alligevel ikke skulle fungere som efterretningsofficer. Dette skyldtes lokal modstand mod at skulle samarbejde med en kvinde. Hun skulle i stedet fungere som næstkommanderende og dermed have ansvar for mere administrative opgaver, hvilket samtidig betød, at hun skulle opholde sig mere i lejren. I den sidste tid inden afrejsen foretog sektionens personel bl.a. analyser med hensyn til de fremtidige opgaver. Hun blev i den forbindelse i funktionsbeskrivelsen udset til at forestå eventuelle udspørgninger. Ingen anså i den forbindelse tiltaltes køn som et problem. Hun var den eneste, der havde gennemført en egentlig efterretningsuddannelse, og det var i øvrigt hensigtsmæssigt at hun, som den tilbagetrukne medarbejder, stod for udspørgningerne, idet det ville være svært foreneligt både at være udspørger og samtidig deltage i det opsøgende arbejde i lokalområdet. Det var major V23, der skaffede tolke til sektionen, og først i Irak overtog tiltalte ansvaret for tolkene. V23 nævnte, at der var problemer

med flere af tolkene: Det var blandt andet tanken, at VI 8 skulle repatrieres, fordi hun var uduelig. Efter ankomsten til Irak forstod tiltalte på de MP'ere, der også havde deltaget på hold 2, at der tidligere var foretaget en udspørgning, men at den var foretaget af en englænder. På sektionens vegne sendte tiltalte en e-mail til chefen for Hærens Sprogskole, hvori hun kritiserede tolkene. Hun beskrev bl.a. tolkene som lidende af voldsomt rekrutchok og en udpræget trang til at diskutere ordrer. De udviste også mangel på forståelse for den skarpe situation. Under en patrulje gemte en af tolkene sig for sjov for patruljen, og i et andet tilfælde tog en anden tolk billeder under beskydning. Der var tillige problemer med, at tolkene fremsatte kommentarer under tolkningen og havde et for tæt forhold til lokalbefolkningen. VIs sproglige kvalifikationer var udmærkede. Hun forstod blandt andet, at man skulle tale i korte sætninger. VI 8 var ikke så god til dansk og brugte meget lange sætninger på arabisk. Tiltalte mødte VI i Oksbøl i ugen inden afrejsen, men de nåede ikke at øve noget samarbejde forud for den 9. marts 2004. Det skyldtes, at tolkene konstant blev brugt til andre tolkeopgaver. Tiltalte udarbejdede en uddannelsesplan, men den var umulig at gennemføre. Der blev dog afholdt nogle lektioner. Ingen af tiltaltes foresatte havde ressourcer til at tage sig af dette spørgsmål, og der var ingen, der tog initiativer til at forberede udspørgningerne, heller ikke efter den 9. marts 2004. I perioden frem til den 9. marts 2004 var der ingen specielle hændelser rettet mod de danske styrker, som kunne give anledning til at regne med, at der ville ankomme tilbageholdte til udspørgningsteltet.

V20 har forklaret, at han var chef for hold 3 i Irak. Forevist soldatens- og førerens kort forklarer vidnet, at han inden afrejsen foretog visse ændringer i disse kort, som i en ny farve blev udleveret til hold 3. Det var for vidnet vigtigt, at man fra dansk side optrådte humanitært med henblik på at lære irakerne om demokrati, men også med henblik på at få alle hjem i god behold.

Forevist bilag 2, side 2, vidnets skrivelse af 23. juli 2004 til Forsvarets Auditørkorps, forklarede vidnet, at beskrivelsen af tolken var udtryk for vidnets ærlige opfattelse af denne. Det samme gør sig gældende for så vidt angår den omtale af tolken, der er indeholdt i vidnets skrivelse af 23. juli 2004 til tolken VI 3, sagens bilag 4, side 1. Tolken ydede den bedste indsats af alle tolkene, og var tillige højt respekteret af de lokale samarbejdspartnere. Inden afrejsen var vidnet bekendt med de mange problemer der var med tolkene, herunder at det var på tale at repatriere VI 8. Vidnet bad om, at det ikke skete, fordi man havde brug for alle tolkeressourcer. Der skete således en opnormering fra 3 til 5 tolke med henblik på at intensivere genopbygningsprocessen i Irak. Den 10. marts 2004 om morgenen blev vidnet kontaktet af major V8 i lejrens cafeteria. Han oplyste, at der var problemer med opbevaring af fanger i detentionsområdet. De havde ikke fået mad eller tæpper og havde været placeret med ansigtet mod væggen. Det var dog ikke noget V8 personligt havde overværet. Vidnet bad straks V8 om at sørge for at bringe tingene i orden, og bad ham tillige undersøge, hvad der nærmere var sket.

Vidnet fik dog ikke nogen tilbagemelding fra V8. Vidnet bad også militærpolitiet rapportere om, hvorledes de tilbageholdte var håndteret. Han indkaldte tillige til et møde, hvori S2 og spejderne deltog. Det var V23 der tilbød at gå ind i sagen og afholde dette møde, og vidnet bad derfor ikke militærpolitiet deltage. Som chef for militærpolitiet havde major V24 ansvaret for, hvad der foregik udenfor afhøringssteltet, mens det var S2, der var ansvarlig inde i teltet. Næste led i hierarkiet var næstkommanderende oberst-løjtnant V37.

Generelt blev alle operationer, herunder udspørgninger i teltet ledet af TOC, der var bemanded med en "Duty Officer" samt som bagvagt en "Senior Duty Officer", således at "Duty Officer" i stille perioder koordinerede indsatsen, men kunne trække på i første række "Senior Duty Officer" og dernæst næstkommanderende og vidnet. Vidnet traf i overensstemmelse med de gældende procedurer beslutning om løsladelse af de tilbageholdte, fordi han fik melding om, at der ikke var tilstrækkelige beviser for, at de havde deltaget i aktionerne i Al Qurnah. Vidnet overvejede ikke specielt, om de tilbageholdte skulle have krigsfangestatus, dels fordi der ikke var krigstilstand på det pågældende tidspunkt, dels fordi reglerne efter de forskellige konventioner i og for sig var de samme, nemlig at tilbageholdte skulle behandles værdigt og respektfuldt. De foretagne udspørgninger fyldte meget lidt i både vidnets og det øvrige personales bevidsthed. I de mange rapporter, der blev afgivet hjem til i perioden, blev der ikke omtalt uregelmæssigheder i forbindelse med udspørgningerne. Efter vidnets opfattelse er der tale om, at "en myg blev til en elefant". T1s redegørelse af 28. juni 2004, sagens bilag 26, indeholdt en beskrivelse, som vidnet opfattede som en beskrivelse af en måde at behandle fangerne på, som han ikke kunne acceptere. Det fremgår således, at T1 kendte forskel på udspørgninger og afhøringer, men den videre redegørelse viser, at hun ikke sondrer mellem disse to former. Efter vidnets opfattelse havde der været tale om egentlige afhøringer, men det er en svær sondring, og det var nærmest tonen i redegørelsen, der gav vidnet den nævnte opfattelse. Han havde i øvrigt intet haft at udsætte på T1s tjeneste. Under partshøringen af T1, der foregik i Kuwait, demonstrerede hun over for vidnet den stilling, som de tilbageholdte havde indtaget; det vil sige siddende på knæ med ret ryg. Vidnet har selv prøvet at sidde i denne stilling igennem to timer under en øvelse, og der er tale om en ubekvem stilling, som efter nogen tid giver smerter i knæene og får den pågældende til at fokusere på ubehaget og ikke selve udspørgningen. Forud for den omtalte øvelse havde fået det gode råd at fokusere på noget andet end ubehaget og smerten. Han koncentrerede sig derfor om at forsøge at bide hul i den hætte, som han havde foran ansigtet. T1s demonstration af den omtalte stilling var medvirkende til, at vidnet indstillede, at hun blev repatrieret.

I forbindelse med, at han blev udpeget til chef for hold 3, modtog han alene skriftlig vejledning i form af et direktiv, som han i øvrigt selv måtte skaffe fra sin forgænger. Fra Hærens Operative Kommando havde han alene modtaget rettelse til det nævnte direktiv. Vidnet deltog i en uges chefkursus i oktober 2003, hvorunder blandt andet de foreliggende direktiver blev gennemgået kort. Forevist bilag 95, side 7, skrivelse af 27. oktober 2003 fra Hærens Operative Kommando vedr. "CHHOK instruks til CH/DANBN/DANCON/IRAK" bekræftede vidnet, at det var det direktiv, som hans forgænger udleverede. Der forelå ingen særlige instrukser på det mere overordnede plan om behandling af tilbageholdte. Det der forelå, var således alene det, der fremgik af SOI 390 samt soldatens og førerens kort.

Forevist bilag 141, "Retningslinjer for udspørgen og afhøring ved DANCON/RAK, JAN 2005", forklarede vidnet, at det uden tvivl ville have været meget nyttigt, såfremt hold 3 havde haft tilsvarende retningslinjer. Retningslinjerne var i hovedtræk gældende i forvejen, men skulle sammenstykkedes fra en række forskellige dokumenter. Inden afrejsen havde vidnet fokus på klargøring af styrkerne og at sikre at stabens medlemmer samarbejdede godt. Der blev ud-

givet et direktiv, der bestemte, at der skulle ske ændring af SOP (Standard Operations Procedures). Staben havde i den forbindelse rådighed over det materiale, som var indhentet fra hold 2, og vidnet uddelegerede den omtalte opgave til forskellige medlemmer af staben, herunder TI. Der blev efterfølgende udgivet et skriftligt direktiv.

Forevist bilag 95, side 23, Direktiv for magtanvendelse for DANCON IRAK, punkt 15-18, forklarede vidnet, at den uddannelse, som er omtalt i punkt 18, blev gennemført under den øvelse, der fandt sted inden afrejsen til Irak. Direktivet fra hold 2 blev gennemgået af staben, og der blev foretaget løbende revision.

Forevist bilag 132, Hærens Operative Kommandos direktiv for uddannelse i krigens love, forklarer vidnet, at hovedsigtet i direktivet er, at krigens love skal indgå som et led i alle operationer og uddannelsesforløb, herunder internationale operationer. Staben havde disse hensyn for øje, idet der bl.a. blev afholdt et kursus forestået af den militærjuridiske rådgiver. I øvrigt har militærpolitiet i kraft af deres uddannelse en særlig viden på dette felt. Kort efter ankomsten til Irak udstedte vidnet det såkaldte "Commanders Directive", sagens bilag 131, som indeholder en uddybning for så vidt angår særlige områder. I den forbindelse var der ingen episoder indtil da, som gav anledning til at indarbejde nærmere retningslinjer for behandlingen af tilbageholdte. Direktivet blev godkendt af HOK. Vidnet følte sig veludrustet til at bestride opgaven som chef, men der var mange, der ønskede kurser som de ikke fik, bl.a. fordi flere officerer deriblandt TI meget sent blev til kommanderet Irakstyrken og derfor ikke kunne nå at gennemføre relevante kurser. Major V23 var kampvognsofficer, men vidnet havde stor tillid til ham og var sikker på, at han kunne bestride opgaven som chef for S2, selvom han ikke havde efterretningsmæssig erfaring. I den henseende var TI den bedst uddannede, idet hun både var sprogofficer og uddannet som afhøringsofficer. Vidnet er ikke bekendt med, at der ikke er uddannet afhøringsofficerer siden 1998, eller at nogen anså den uddannelse for forældet. Hold 3 ankom til Irak den 10. februar 2004. Som en af vidnets første handlinger fik han nedtaget skiltet med påskriften "Bastilien". For så vidt angår begivenhederne den 9. og 10. marts 2004 var det vidnets efterfølgende indtryk, at der ikke var foregået noget forkert. De tilbagemeldinger han fik fra S2 og militærpolitiet gav ham det indtryk, at alt var foregået roligt og på en værdig måde. På næstkommende fredagsappel konstaterede vidnet overfor det samlede personel, at alt var foregået efter reglerne, og han modtog ingen reaktion herpå, herunder således heller ikke protester fra hverken V8 eller tolkene. Under opholdet ved detentionen den 9. marts 2004 om aftenen overværede han, at fangerne blev tilset af lægen og så, at de blev anbragt i fangegårdene. De blev anbragt i de to gårde, således at de ikke kunne kommunikere indbyrdes eller se hinanden eller vagterne. Standardklargøringen af detentionen indebærer, at der stilles vand frem, men vidnet bemærkede ikke, om der kun var vand til stede. Han så at der lå tæpper ved afhøringsstellet. Det hele foregik stille og roligt mens han var til stede, hvilket han var mellem en halv og en time. MP'erne løste generelt deres opgaver fortrinligt, og havde vidnet bemærket voldelig optræden fra MP'ernes side, ville han straks have grebet ind. Vidnet var ikke inde i afhøringsstellet og talte ikke med TI om, hvorledes udspørgningerne skulle foregå. Han bemærkede, at V12 gik rundt med SOI'en og han virkede til at være vældigt godt inde i stoffet.

Foreholdt VI2 forklaring i retten om, at han ikke så noget forkert i, at fangerne under udspørgningen sad på jorden, bemærker vidnet, at dette ikke blev omtalt over for ham, men at han også ville have fundet det i overensstemmelse med reglerne. Spørgsmålet om fangernes adgang til tæpper og vand blev ikke drøftet, mens vidnet var i detentionsområdet. Under V8s orientering næste morgen i lejrens cafeteria nævnte han ikke noget om stressstillinger. Vidnet er sikker herpå, idet dette ville have alarmeret ham.

Forevist bilag 11, major V8s dagbogsnotat af 10. marts 2004, forklarer vidnet, at han ikke husker, om V8 den 10. marts om morgenen nævnte noget om, at fangerne havde siddet i den kolde vind hele natten. Det blev nævnt, at de ikke havde fået mad, men vidnet husker ikke, at V8 skulle have nævnt noget om drikkevand. Det blev nævnt, at fangerne i fangegårdene skulle sidde ned og kigge ind i væggen, men de øvrige punkter nævnt i mailen, herunder anvendelse af stressstillinger, som medførte at en fange besvime, manglende toiletadgang, at en fange skulle være blevet slæbt hårdhændet til afhøring, således at hans bukser blev revet af, og at det hele var meldt til TOC, indgik ikke i V8s melding til vidnet. Vidnet har efterfølgende bl.a. overfor V8 tilkendegivet, at han burde straffes for ikke tidligere at have overgivet dagbogsnotatet til vidnet. Han modtog først notatet den 31. juli 2004. Hvis V8s melding den 10. marts 2004 havde haft samme indhold som angivet i mailen, ville vidnet straks have tilkaldt auditøren.

Foreholdt T1s forklaring om, at hun drøftede sin fremgangsmåde med vidnet, som ikke havde bemærkninger hertil, jf. retsbogen side 23 nederst, forklarer vidnet, at han husker et par samtaler med T1, hvorunder hun bl.a. spurgte, om man måtte råbe. Vidnet svarede, at det måtte afhænge af omstændighederne, men nævnte som vejledning, at man kunne gøre det som også lovligt ville kunne foregå på en dansk politistation. Hun spurgte også til forskellen mellem udspørgninger og afhøringer, og for så vidt angår en række yderligere spørgsmål, henviste vidnet hende til at kontakte VI2. Vidnet modtog ikke indberetninger om nogen forn for uregelmæssigheder i forbindelse med udspørgningerne den 12. april 2004. Vidnet var ikke involveret i forberedelsen af udspørgningerne den 9. juni 2004. På et tidspunkt henvendte T1 sig til vidnet og oplyste, at VI8 under en udspørgning havde smidt sine ting og var gået ud af teltet. Årsagen var, at en af de udspurgte havde siddet på sin fod og fået krampe, men han var lægeundersøgt og fejlede intet. Da vidnet skulle til en samtale med den lokale borgmester og en sheik, og da VI8 var den eneste ledige tolk, gik han over efter hende. T1, der stod udenfor VI8s kvarter, oplyste, at hun ikke kunne få VI8 ud af værelset. Vidnet husker ikke, om han bad T1 forlade stedet. Det var nærmere således, at det var T1s opfattelse, at vidnet burde tale med VI8 alene. VI8 faldt til ro, da vidnet oplyste, at den tilbageholdte intet fejlede.

Foreholdt VI8s forklaring om, at vidnet til hende skulle have udtalt: "Bare så du ved det, jeg er stolt over, at du sagde stop" bestrider vidnet at have udtalt sig således. Han har formentlig sagt noget i retning af, at det er i orden at sige fra, hvis man er vidne til at reglerne overtrædes, men at man skal overholde sine pligter samtidig. Vidnet udtrykte ingen kritik af T1 over for VI8. Under det omtalte møde gik borgmesteren og sheiken i forbøn for de tilbageholdte og vidnet besluttede at efterkomme deres ønske om at frigive tre af de tilbageholdte. Forinden rådførte vidnet sig med S2, som var uenig i beslutningen, men

desuagtet valgte vidnet at løslade de pågældende for at styrke samarbejdet navnlig med borgmesteren. Mens vidnet før mødet talte med V18 nævnte hun intet om, at MP'erne skulle have fastholdt de tilbageholdte i bestemte stillinger eller at de i øvrigt havde brugt tvang af nogen art. Vidnet tilføjede, at V18 kunne tale frit over for ham, og såfremt hun havde fremsat sådanne beskyldninger, ville han straks have iværksat en undersøgelse. Senere på dagen blev der holdt et møde, hvori staben, herunder S2 og V18 deltog. Vidnet tilkendegav, at han ikke fandt, at T1 havde overtrådt nogen regler, men at han alligevel ønskede at ændre proceduren, således at de tilbageholdte skulle tilbydes en stol og have en flaske vand foran sig under udspørgningerne. Vidnet søgte på den måde at løse det problem, der bestod i, at den ikke uddannede V18 og den veluddannede T1 på grund af deres forskellige baggrunde så forskelligt på det passerede. Det duer ikke, når folk forlader afhøringerne, og vidnet vidste i forvejen fra blandt andre V23 og T1, at tolkene ikke forstod den sammenhæng, hvori udspørgningerne foregik og herunder baggrunden for den fremgangsmåde, der blev valgt. V18 accepterede disse nye regler og vidnet sagde bagefter til T1, at han havde gjort således, bl.a. fordi hun bedst kunne tåle den "underkendelse" eller manglende opbakning, som hans beslutning i hendes øjne kunne ses som udtryk for. Vidnet opfattede sin beslutning som et ledelsesindgreb med henblik på at få den samlede situation til at fungere. Der var ikke tale om, at han var eftergivende overfor V18, eller at hun overtog beslutningerne, således som vidnet har set det beskrevet i pressen. Vidnet lovede T1, at spørgsmålet ville blive taget op senere, men det nåede han ikke, bl.a. fordi han var nødt til at rejse til Danmark på grund af sin søsters død. I samme periode havde man meget travlt med at besvare en lang række spørgsmål, der vedrørte håndteringen af tilbageholdte i forbindelse med overgivelse til de britiske styrker. V18 har ikke tilkendegivet overfor vidnet, at T1 burde hjemsendes, eller at hun havde overtrådt krigens love. Forsvarsministerens skrivelse af 5. maj 2004 gav ikke vidnet anledning til at rapportere om episoden den 9. juni 2004, idet det som tidligere nævnt var vidnets opfattelse, at der ikke var foregået noget ulovligt. Under ministerens besøg i juni måned orienterede vidnet således heller ikke om episoden den 9. juni 2004. Når man kender V18s psyke, undrede det ikke vidnet, at hun var løbet ud af teltet. Hun kunne hidse sig op over småting, og der var få der var i stand til at håndtere hende. Det var således i mangel af andre, at hun blev udpeget som cheftolk. Efter den 9. juni 2004 var der stridigheder i lejren. Nogle holdt med tolkene, mens andre var imod dem. Vidnet og stabschefen holdt sig ude af striden, som S2 forsøgte at løse. Vidnet er bekendt med, at V18 og V1 den 30. juni 2004 henvendte sig til stabschefen for at sige op. Det foregik under vidnets orlov.

Foreholdt at T1 har nægtet at have demonstreret den knæsiddende stilling overfor vidnet, fastholder vidnet, at dette fandt sted i Kuwait. Formålet var at få afklaret om de tilbageholdte sad på hælene eller om de sad med ret ryg.

Foreholdt V12s manglende erindring herom, fastholder vidnet sin forklaring. Havde vidnet forudset det postyr, som T1s repatriering afstedkom, havde han nok valgt i stedet at forsætte hende til anden tjeneste. Vidnet havde ikke kompetence til at repatriere T1, men general V41 besluttede dette på vidnets anbefaling. Vidnet rådførte sig i den forbindelse også med auditøren

Vidnet har ikke modtaget klager fra tolken V1 over behandlingen af de tilbageholdte.

Vidnet tilføjer, at temperaturen om natten den 10. marts 2004 formentlig har været 10-15 grader. For nordboere er det især det voldsomme temperaturfald fra dagtemperaturer på omkring 35 grader, som er mærkbart.

V21 har forklaret, at han siden 1999 har gjort tjeneste på Svanemøllen kaserne, nu Forsvarsakademiet, og at han siden 2002 har deltaget i uddannelsen af afhøringsinstruktører, som er de "skuespillere", der anvendes under øvelser i modstand mod afhøring. Undere sådanne øvelser varetages opbevaring af fanger af Militærpolitiet som uddannes i denne funktion. Under øvelserne er det tilladt at overtræde Genèvekonventionen under opbevaringsdelen, men ikke under selve afhøringen.

Forevist bilag 30, Forsvarskommandoens bestemmelser for øvelser i krigsfangtjeneste og øvelser i modstand mod afhøring, forklarer vidnet, at bestemmelserne tilligemed den kursusbeskrivelse, der gælder for undervisningen, er for de nævnte øvelser og for uddannelsen af afhøringsinstruktører.

Bestemmelsernes punkt 4.21, vedrører øvelser som helhed.

Afhøringsinstruktøren kan således beslutte, at fangen under afhøringen skal have øjenbind på. De øvrige punkter i punkt 4.21 anvendes normalt ikke under selve afhøringen. Der undervises således i, at stresspositioner ikke skal bruges under selve afhøringerne. Det er op til et lægeligt skøn at fastlægge, hvornår der er tale om en stressposition. Punkt 4.22 vedrørende 3. Genèvekonvention uddybes under de nævnte kurser. 4. punkt i punkt 4.22 henviser til punkt 3.4. Afhøringsofficeren må således ikke anvende den stående stilling med hænderne over hovedet. Det er derimod ikke forbudt at beordre den afhørte til at ligge ned, idet det normalt ikke er en stressstilling. Sidste punkt i punkt 3.4, det vil sige den siddende stilling med hænderne over hovedet, må afhøringsinstruktøren heller ikke anvende. Det betones under undervisningen, at der ikke må anvendes stresspositioner under afhøringen. Det nævnes også i undervisningen, at skal overholdes med hensyn til den måde, som den afhørte tildales på, herunder at ydmygende og nedværdigende behandling er forbudt. Som en generel tommelfingerregel får eleverne at vide, at den afhørte skal tildales i stil med, hvordan man normalt tiltaler almindelige værnepligtige. Ifølge kursusbeskrivelsen må afhøringsinstruktørerne kun anvendes under øvelser. Vidnet er bekendt med, at f.eks. USA og England foretager en skarp adskillelse mellem øvelsessituationer og "skarpe" situationer.

Forevist bilag 109, vidnets e-mail af 25. februar 2004 til major V23, forklarer vidnet, at indholdet er tjenstligt, men at indholdet ikke er godkendt af andre. Baggrunden for mailen var, at nogle hjemvendte officerer fra Forsvarets Efterretningstjeneste orienterede vidnet om, at det indimellem var nødvendigt at være verbal hård i kontakten med de lokale. Der var nogle gange nærmest tale om en forhandlingssituation, når man prøvede at nå frem til, hvad der var sandheden, og det kunne i den forbindelse være en fordel at 'skrue bissen på'. E-mailen refererer til den undervisning, vidnet havde givet, og som drejede sig om den generelle kontakt til de lokale. Mailen havde således intet med en afhøringsituation at gøre. Mailen blev sendt til chefen for efterretningssektionen, hvis opgave bl.a. var at skaffe oplysninger fra lokalsamfundet. Udtrykket "at få noget ud af dem" refererer altså ikke specifikt til en udspørgning af tilbage-

holdte, men til almindelige samtaler med lokalbefolkningen. Med ordene "tilgangen til de lokale" mener vidnet generelt den måde, som man henvender sig til de lokale på, og vidnets mening var, at man kunne slække lidt på høfligheden i forhold til tidligere. Vidnet tilføjer at tanken var, at man under en samtale kunne ændre holdning, hvis man fik fornemmelse af, at der ikke blev talt sandt. Henvisningen til undervisningen af "jer" beror på, at vidnet underviste S2's personel. Det foregik over to 2-dages moduler, hvori Tl deltog i det sidste.

Forevist uddrag af bilag 30, 30a, 30b og 30c, hvoraf det fremgår, at de oprindelige bestemmelser om bl.a. øvelser i modstand mod afhøring fra 1998 uændret er medtaget i de senere udgaver inklusive fejlagtige henvisninger, forklarer vidnet, at han ikke i forbindelse med undervisningen af afhøringsinstruktører har studset over, at punkt 4.22 sidste punkt, omtaler stående stillinger i flertal i forbindelse med henvisningen til punkt 3.4, som imidlertid kun omtaler én stående stilling. Vidnet har formentlig opfattet henvisningen således, at forbuddet i punkt 4.22, sidste punkt, også omfatter den liggende og den siddende stilling, der omtales i punkt 3.4.

Foreholdt afhøringsrapport af 6. august 2004, bilag 18, side 3, midt, hvorefter vidnet skulle have forklaret, at Danmark i modsætning til f.eks. briterne sender de instruktører ud, som har været med til i øvelsessituationer at overtræde konventionerne; danskerne sendes dog ikke ud i en afhøringssituation, men udsendes som primært tolke eller eventuelt som efterretningsofficer, vedstår vidnet sin forklaring. Da han sendte den omtalte mail, vidste han ikke, at Tl var udsat til at forestå udspørgninger, men han vidste godt, at hun var uddannet afhøringsofficer og havde deltaget i POWEX-øvelser. Som nævnt vedrørte vidnets undervisningsmoduler de generelle samtaler med lokalbefolkningen. Han antog, at almindelige afhøringer skulle varetages af militærpolitiet, men også at eventuelle udspørgninger ville kunne foretages af personale fra S2. Han kunne således ikke udelukke, at Tl ville kunne komme til at stå for udspørgninger, men det var ikke noget vidnet havde tænkt nærmere over. I den periode, hvor vidnet har stået for uddannelse af afhøringsinstruktører har holdningen været, at afhøringsinstruktører ikke var egnede til at foretage udspørgninger eller afhøringer i "skarpe" situationer.

Forevist bilag 140, Notat af 29. april 2005 fra Forsvarsakademiet om "Afhørings-tjeneste og uddannelse i forhold som tilfangetagen" forklarer vidnet, at han er bekendt med dokumentet, og at det på side 13 anførte, hvorefter "En afhøringsinstruktør vil derfor ikke kunne virke som afhører i operativ sammenhæng" svarer til det, der fremgår af kursusbeskrivelsen vedrørende uddannelse af afhøringsinstruktører.

V22 har forklaret, at han gør tjeneste ved Forsvarets Personeltjeneste, men at han fra sommeren 2003 til februar 2005 var chef for Forsvarsakademiets sektion vedrørende værnshællers efterretningstjeneste. Han har herunder forestået uddannelse af afhøringsinstruktører, der samtidig var sprogofficerer. Afhøringsinstruktører og afhøringsofficerer er formelt set ikke det samme. I 1998 stoppede uddannelsen af afhøringsofficerer, og uddannelsen af afhøringsinstruktører sker på grundlag af et nyt direktiv. Vidnet deltog selv i en POWEX-øvelse i 1992. Man var dengang på den forkerte side af Genève-konventionen, idet man blev udsat for ydmygende og nedværdigende behandling, bl.a. i form af berøringer under afhøring og anvendelse af krænkende ord.

Der var regler om, at man skulle have vand mindst hver 6. time, og man blev ikke nægtet toiletadgang. Der blev derimod anvendt stressfremkaldende stillinger. Vidnet prøvede således både at sidde på hug og at stå i en vinkel på 45 grader i længere tid indtil det gjorde ondt. De nævnte metoder er det i dag forbudt at anvende under afhøringsdelen. Vidnet er bekendt med sagens bilag 30. Bestemmelserne er grundlag for gennemførelsen af afhøringsøvelserne. De stillinger, der er nævnt under punkt 3.4 accepteres ikke anvendt under afhøring, men kan anvendes under opbevaring af fangen, f.eks. i de 5 minutter, som det tager at foretage en visitering. Liggende stilling kan dog tillades under afhøring, hvis der er særligt belæg herfor, f.eks. hvis fangen er svimmel eller har en rygskaade, der gør at han bør ligge ned. Under øvelser er det vidnet, en kamp-dommer eller en læge der vurderer, hvornår stillingen medfører alvorlig ubehag. Hugsiddende stilling accepteres ikke under afhøringsdelen, da der er tale om en stressstilling. Hvis en fange nægter at udtale sig, må man blot acceptere det. Der har igennem flere år eksisteret en politik i Forsvarsakademiet om, at afhøringsofficerer, altså personer uddannet under den gamle ordning, ikke bør udsendes til en funktion, som indebærer at den pågældende skal forestå afhøringer i en "skarp" situation. Formålet med denne politik er at sikre, at de omtalte øvelsesmetoder ikke anvendes operativt. Disse betæneligheder gælder især militærpolitifolk, som ifølge reglerne fortsat må overtræde konventionerne under opbevaringsdelen af øvelserne. Der blev i foråret 2003 oprettet en arbejdsgruppe, som vidnet deltog i. Arbejdsgruppen havde repræsentanter fra Forsvarskommandoen, Forsvarsakademiet, Forsvarets Sundhedstjeneste og de tre operative kommandoer. Hærens Operative Kommando havde én repræsentant, major..., Forsvarskommandoen var repræsenteret af .... Vidnet ved dog ikke, om disse personer fortsat deltager i arbejdsgruppen.

V26 har forklaret, at han er cheflæge og har været ansat 13 år i forsvaret. Han har 4-5 gange været tilsynsførende læge ved POWEX-øvelser og således garant for, at personalet ikke led fysisk overlast. Det forekom under disse øvelser, at fanger stod op i mange timer, og almindelig hugsiddende stilling blev også anvendt i flere timer, hvorimod knæsiddende stillinger ikke blev anvendt. De fleste kan kun sidde i hugsiddende stilling en times tid. Vidnet vil skønne, at man også kan sidde på knæ med krydsede underben i en times tid, hvorefter det vil føles ubehageligt på grund af manglende blodforsyning i fødderne. Uden korslagte underben kan man formentlig sidde længere tid på knæ, men det vil give smerter i knæene.

Foreholdt afhøringsrapport af 3. september 2004, bilag 71, side 4, 2. afsnit, hvorefter vidnet skulle have forklaret, at det efter ca. 20 minutter vil være smertefuldt at sidde på knæ med benene over kors, forklarer vidnet, at det godt kan være rigtigt, men at det varierer fra person til person. Selv om blodomløbet stoppes vil det ikke medføre varige mén, medmindre man sidder i stillingen i flere timer. Der var ingen skriftlige instruks vedrørende lægetilsynet i Irak, men man udfærdigede almindelige journaler. Det var normalt den vagthavende reservelæge, der tilså fanger ved ankomsten til lejren med henblik på at sikre, at de ikke havde lidt overlast i forbindelse med anholdelsen eller transporten. Fangerne blev via tolk spurgt, om de fejlede noget, som kunne have betydning for detentionsanbringelsen. Fangerne blev ikke tilset inden løsladelse med mindre der forelå særlige omstændigheder. Under detentionsopholdet kunne

lægen tilkaldes, men vidnet er ikke bekendt med, om dette skete den 9. juni 2004. Lægen er ikke involveret i spørgsmålet om, hvorvidt fangerne skal have vand. Hvis vidnet blev spurgt om, hvor meget vand, der er nødvendigt, ville han vurdere det ud fra fangens tilstand og dagtemperaturen. Normalt har man i det klima behov for ½ liter vand i timen.

...

V33 har forklaret, at han blev linjeofficer i 1980. Han har forrettet international tjeneste på Cypern i 1983/84 og i Bosnien i 1997. Han har tidligere bl.a. været bataljonschef i 2 år. Han kom til forsvarsakademiet for ca. 3 år siden og har siden august 2003 været chef for institut for sprog, som har ansvaret for uddannelsen af sprogofficerer og tolke, samt det operative ansvar vedrørende den missionsorienterede uddannelse. Institutet har således intet formelt ansvar efter udsendelse af personellet, men i praksis udfører man en rådgivende funktion, og modtager på denne måde oplysninger, som kan opdatere uddannelsen. Vidnet kender tolkene VI8 og VI i forbindelse med deres uddannelse på instituttet og har mødt tolken VI3 ved en enkelt lejlighed. Vidnet har ikke deltaget i den konkrete udvælgelse af disse tolke, idet dette varetages af hans næstkommanderende. I begyndelsen af 1990'erne begyndte man at uddanne sprogofficerer i arabisk, og dette blev genoptaget for ca. 3 år siden. Der var derfor mangel på sprogofficerer i arabisk, og man anvendte tolke som kompensation herfor. Vidnet var chef for TI fra 1995 - 97, i hvilken periode han var chef for en opklaringsbataljon. TI fungerede som efterretningsofficer. Hun var fagligt meget dygtig og var en engageret og dygtig analytiker. I en opklaringsbataljon er der et meget tæt samarbejde officererne imellem, og hun fungerede fint i det sociale miljø, også udenfor tjenestetiden. Det er vidnets opfattelse, at hun har respekt for andre mennesker, og der har ikke været klagesager vedrørende hendes behandling af underordnede. Vidnet mødte TI på ny, dels under den missionsorienterede uddannelse, som vidnets institut lagde lokaler til, og senest i forbindelse med den afsluttende øvelse i Oksbøl inden udsendelsen til Irak. De talte her om den forestående mission, og han gav hende det råd at indføre ledelse blandt tolkene, idet der på det forrige hold havde været problemer. Han opfordrede hende direkte til, at få sat skik på tolkene, som i for høj grad selv havde fået lov til at tilrettelægge deres arbejde. TI var allerede klar over, at det var et område hun skulle være opmærksom på, idet hendes chef, major V23, havde været inde på det samme. Vidnet baserede sit råd på oplysninger fra major V38 og fra enkelte af tolkene, som havde tilkendegivet, at tingene ikke havde fungeret ordentligt. VI8 og VI var uddannelsesmæssigt nogle af de mest kompetente tolke, man havde uddannet. VI8 virkede som en moden ung kvinde, der ville kunne stå på egne ben, men i begyndelsen af opholdet i Irak "kom hun i clinch" med tolken ....

Vidnet var orienteret om, at man på hold 2 overvejede at repatriere VI8. Det ville imidlertid medføre mangel på tolke frem til august, og hold 2 blev derfor vejledt om enten at beholde VI8 eller at undvære tolk. Vidnet forudså således at TI ville komme ud for ledelesproblemer i relation til tolkene, men ikke ud over det sædvanlige i en ledelsesfunktion. Mens hold 3 var i Irak var der ikke udgivet direktiver for udspejgning. Forsvarsakademiet har den holdning, at man ikke ønsker, at personel, der har deltaget i POWEX-øvelser anvendes som afhøringsofficerer, men dette blev først besluttet efter hold 3. Der findes ikke regler om, at afhøringsofficerer uddannet efter den gamle ordning ikke

må foretage udsørgninger i "skarpe" situationer.

...

Forevist samme bilag, side 50, en e-mail af 4. juli 2004 fra T1 til bl.a. vidnet den "noget desperate tolkesituation", forklarer vidnet, at det var dette nødråb, der førte til, at man hurtigt fandt en sprogofficer, der kunne sendes til Irak. Der har i forvaret fundet et paradigmeskift sted vedrørende afhøringer i forbindelse med POWEX-øvelser. Da man genoptog uddannelsen af afhøringsinstruktører i foråret 2003, skete det med en mere restriktiv fortolkning af reglerne, således at man gik meget blidere til værks i forhold til tidligere. Egentlig afhørings-tjeneste udgik af forsvaret i 1998, og efter vidnet opfattelse er der ikke sket nogen udvikling på dette felt siden.

...

V49 har forklaret, at han har været linieofficer siden 1979. Han er i dag stabschef og næstkommanderende for Danske Division, der står for stort set al uddannelse i hæren. Han var udsendt i Bosnien fra februar til oktober 1994 og deltog derunder i kamphandlinger i tre tilfælde. Han har tillige været på kortere missioner i en lang række lande. Tjeneste i et missionsområde er forbundet med stress, dels fordi man er i et uvant område, dels fordi man er bange for egen sikkerhed. Hvis man udsættes for alvorlig stress i længere tid giver det symptomer startende med hovedpine, svigtende hukommelse og efterhånden uhensigtsmæssig adfærd, indtil man til sidst populært sagt "går i sort". Vidnet har set soldater i samtlige disse faser. Danske officerer er bredt uddannet og i stand til at klare sig i uforudsete situationer, idet man dér netop kan falde tilbage på det, man har lært i basisuddannelsen. Det kan derfor være forsvarligt at sende reserveofficerer på udenlandske missioner uden supplerende uddannelse, men kun for så vidt angår visse funktioner. Jo mere kompliceret funktion man skal bestride, jo større er behovet for supplerende uddannelse, og dette gælder navnlig logistik- og efterretningsfunktioner. Navnlig i Irak må det være umuligt at varetage posten som efterretningsofficer uden forudgående uddannelse. Vidnet har tidligere deltaget i POWEX-øvelser og blev herunder udsat for fysisk overlast, der bl.a. havde til følge, at hans hænder var opsvulmede i flere uger. Han troede dengang, at den behandling han blev udsat for var i overensstemmelse med Genèvekonventionen.

...

V50 har forklaret, at hun påbegyndte sprogofficersuddannelsen i oktober 1985 sammen med T1. Efter uddannelsens afslutning blev hun udnævnt til premierløjtnant og blev efterfølgende kontraktansat reserveofficer. Siden sin ansættelse i Udenrigsministeriet i 1997 har vidnet ikke forrettet tjeneste af betydning i forsvaret.

Forevist bilag 137, undervisningsmateriale vedrørende sprogofficersuddannelsen, forklarer vidnet, at det svarer til det undervisningsmateriale, som hun blev undervist efter.

Forevist nævnte bilag, side 66, vedrørende afhøringsmetoder, forklarer vidnet, at man lærte, at det i forbindelse med afhøring af krigsfanger var vigtigt, at få initiativet under afhøringen og bevare det for at nå målet, som var at skaffe flest mulige oplysninger. Det forventedes, at eleverne beherskede forskellige afhøringsmetoder, og at de kunne afpasse disse efter krigsfangens rang, alder, personlighed m.v. Det er på forhånd vigtigt at gøre sig klart hvilke oplysninger den konkrete fange formodes at sidde inde med, og det er også vigtigt under afhøringen at kunne aflæse den pågældendes kropssprog. I den forbindelse terpede man remser med spørgsmål, som var afpasset efter om fangen f.eks. var menig eller general. Udover at stille disse relevante spørgsmål under afhøringen skulle man samtidig have i tankerne, hvilken afhøringsmetode der konkret var den bedst egnede, ligesom man selvfølgelig skulle afpasse afhøringen efter de svar, som man nåede undervejs.

Forevist samme bilag side 67 øverst vedrørende "Den dominerende (oprindeligt benævnt "tyranniske") optræden" og oplyst, at der i det oprindelige materiale var anført, at afhøreren også kunne fornærme krigsfangen, forklarer vidnet, at man lærte, at man gerne måtte råbe op og skælde fangen ud. Man måtte også gerne fornærme fangen, vel at mærke hvis det var et relevant led i det overordnede formål, der som nævnt var at få flest mulige oplysninger ud af den pågældende. Man lærte således ikke at fornærme eller skælde ud, blot for at gøre dette, men formålet var at opnå en psykologisk overlegenhed i afhøringsituationen. I forbindelse med den grundige optagelsesprocedure blev man bl.a. vurderet af en psykolog og vidnet går ud fra, at ansøger, der havde sadistiske tendenser eller lignende, blev sorteret fra allerede dér. Vidnet har deltaget i flere såkaldte fortsættelseskurser men erindrer ikke, at den omtalte rettelse blev omtalt under disse kurser. Var hun blevet indkaldt for nylig, ville hun derfor have lagt til grund, at det fortsat var tilladt at fornærme under en afhøring. Hun er heller ikke klar over, at man nu anser den uddannelse hun gennemgik for forældet, men er dog klar over, at synet på uddannelsen har ændret sig gennem tiden. Hun erindrer ikke, at man under uddannelsen kom ind på spørgsmålet om udspørgning af civilbefolkningen. En sådan situation lå ikke i kortene på daværende tidspunkt, hvor Sovjetunionen fortsat var den potentielle fjende. Skulle vidnet have foretaget udspørgninger af de personer, som T1 har udspurgt, ville hun i mangel af anden ordre sandsynligvis have anvendt de aflytningsteknikker, som fremgår af undervisningsmaterialet, og ville have anset det for at ligge inden for de lovlige rammer. Vidnet ville således ikke have fundet det forkert at placere den tilbageholdte på gulvet og selv stå op under udspørgningen, idet det er led i en hel banal teknik med det formål at skaffe sig herredømmet over situationen. Under uddannelsen blev man indført i den 3. Genèvekonvention, som man tillige fik udleveret, og det blev betonet, at konventionen skulle overholdes til punkt og prikke.

Foreholdt at artikel 13 i konventionen indeholder et forbud mod fornærmelser, forklarer vidnet, at hun ikke husker, om man gik i detaljer med hensyn til, hvor grænsen for graden af fornærmelser gik. Man lærte at bruge sin sunde fornuft, og grænsen gik i hvert fald ved fornærmelser, der havde karakter af åndelig tortur. Vidnet kender T1 fra sprogofficersuddannelsen og har i de senere år været kollega til hende i Udenrigsministeriet. Hun er utrolig retlinet, grænsende til det irriterende, og det er vidnets opfattelse, at hun altid har for øje at behandle andre mennesker ordentligt.

V59 har forklaret, at han er generalmajor og chef for Forsvarsakademiet, som er en værnssfælles myndighed under forsvarschefen på linje med Flærens Operative Kommando. Forsvarsakademiet varetager primært uddannelse, men yder også rådgivning, herunder rådgivning til udsendte styrker. Vidnet begyndte selv sin militærkarriere som sprogofficer i russisk i begyndelsen af 1970'erne. Den uddannelse som sprogofficer og afhøringsofficer, som T1 har gennemgået, må i dag betegnes som forældet. Vidnet tror ikke, at de tidligere uddannede sprogofficerer er blevet bekendt med denne opfattelse.

Forevist bilag 140, skrivelse af 29. april 2005 fra major ... om afhørings-tjeneste m.v., side 2, nederst, forklarer vidnet, at det er korrekt at der ikke er uddannet afhøringspersonel siden 1998.

Der skete et paradigmeskift i sommeren 2003, hvor en dansk delegation gennemgik briternes procedurer, hvilket førte til en snævrere fortolkning af regler. Populært sagt måtte man slet ingen ting mere. Orientering om denne praksisændring blev alene givet til deltagerne i POWEX-øvelsen 2003. T1 har således ikke haft kendskab til denne praksisændring, og efter vidnets opfattelse er der ikke udvist rettidig omhu i denne sammenhæng. Efter paradigmeskiftet kan en afhøringsofficer, som har været benyttet i POWEX-sammenhæng, ikke anvendes til "skarpe" afhøringer. Forud for udsendelsen af danske styrker til Irak forudså man ikke, at der kunne forekomme udspørgninger af civile. Havde dette været tilfældet, ville man have overvejet spørgsmålet nærmere og herunder have taget stilling til, hvem der i givet fald kunne foretage sådanne udspørgninger. Genèvekonventionen indeholder bestemmelser, som er uomtvistelige og ikke genstand for fortolkning, samt andre bestemmelser, der ligger i en gråzone, hvor fortolkning i et vist omfang er mulig, men denne gråzone er blevet mindre efter det omtalte paradigmeskift.

Forevist bilag 140, side 6, punkt 9, om fortolkning af de mere vage bestemmelser i III. Genèvekonventionen forklarer vidnet, at Forsvarsakademiet fuldt ud kan stå inde for disse betragtninger. Det er stedse blevet understreget i forbindelse med al afhøringsuddannelse, at konventionerne skal overholdes. Vidnet deler V33 opfattelse af tolkesituationen, idet man måtte anvende de forhåndenværende tolke eller helt undvære tolke. Denne situation skyldtes, at uddannelsen af sprogofficerer i arabisk, som blev påbegyndt i midten af 1990'erne på grundlag af en formodning om, at danske styrker kunne blive indsat i FN's styrke i Vestsahara, blev afbrudt efter uddannelsen af det første hold, idet den omtalte udsendelse ikke blev gennemført, og fordi man på daværende tidspunkt ikke kunne forudse, at der kunne blive tale om at sende danske styrker til andre arabisktalende lande. Distinktionen mellem udspørgen og feltmæssig afhøring er efter vidnets opfattelse udtryk for lidt ordkløveri. Der er ikke den store forskel, idet det er de samme metoder, der anvendes, og de samme principper, der skal overholdes.

Foreholdt at det undervisningsmateriale, som T1 blev undervist efter, efterfølgende er ændret, idet man tidligere gerne måtte fornærme en fange, men at ordet "fornærme" siden er "lakket ud", forklarer vidnet, at han ikke er bekendt med, om de tidligere elever er underrettet om denne ændring.

Forevist bilag 139, side 9 ff., en mailkorrespondance mellem ansatte på Forsvarsakademiet og styrkerne i Irak, forklarer vidnet, at korrespondancen er et - om end lidt usædvanligt - udtryk for den rådgivning som akademiet yder.

2. Forklaringer vedrørende forhold 1-3 (10. marts 2004):

Tiltalte T1 har forklaret blandt andet, at hun den 9. marts 2004 havde haft en lang arbejdsdag. Kl. 21.30 var hun på vej i seng, da en overkonstabel meddelte, at der var tre mand på vej. Tiltalte troede først der var tale om nyt personel, men fik så oplyst, at der var tale om tre tilbageholdte, som var på vej til teltet. Tiltalte havde ikke tidligere beset udsørgningsområdet. Det havde der ikke været tid eller lejlighed til. Hun iførte sig uniform, men aftog distinktioner og navneskilt, hvilket er sædvanlig procedure. Militærpolitifolkene bærer aldrig navneskilt. Tiltalte medtog V1 som tolk. Hun var i gang med boksetræning, men da hun hørte at hun skulle medvirke under udsørgninger blev hun henrykt og jublede i en sådan grad, at tiltalte måtte lægge en dæmper på hende. Tiltalte forklarede hende, at det var en situation, der kunne virke ubehagelig, idet det var nødvendigt for tiltalte at påtvinge den tilbageholdte at svare på de stillede spørgsmål og ikke tale om alt muligt andet. Tiltalte kom til teltet 1-1 ½ time før de tilbageholdte, som ankom ved midnatstid. Detentionen var ved at blive klargjort af en håndfuld militærpolitifolk, hvoraf tiltalte kun kendte T2 af navn. Hun ved ikke om MP-chefen, major V24, var til stede. Tiltalte besøgte teltet, som indeholdt et par skriveborde og 3-4 stole, der lignede stole fra en skoleklasse. Forevist fotos fra afhøringsteltet bemærker tiltalte, at det ligner teltet, som det så ud den 9. marts 2004. Tiltalte mener, at der var en eller anden form for underlag i teltet, men husker ikke hvilken type. Hun talte kort med major V23, der oplyste at der i Al Qurnah var blevet oprettet et ulovligt checkpoint af folk fra OMS, en lokal militis. Det blev opfattet som en test af, hvor langt man kunne gå overfor de danske styrker. En dansk patrulje havde forsøgt at opløse checkpointet, hvilket udløste en situation, der var så truende, at patruljen måtte trække sig tilbage. Et panserinfanterikompagni blev sendt til byen og på OMS-kontoret fandt man tre personer, som man genkendte fra checkpointet. De var blevet tilbageholdt, og V23 bad tiltalte forsøge at finde ud af, hvad de var i færd med, hvilken organisation de eventuelt tilhørte, og hvilken fare det udgjorde for bataljonen, alt sammen med henblik på at afklare, om de kunne løslades, overgives til brigaden eller eventuelt overgives til den lokale dommer, idet de bl.a. var mistænkt for at have krævet penge af de lokale for passage af checkpointet. Tiltalte drøftede ikke med V23 om de skulle behandles som krigsfanger, men tiltalte overvejede selv spørgsmålet og nåede frem til, at de indtil videre måtte behandles som krigsfanger. Det havde ikke den store betydning, idet de under alle omstændigheder skulle behandles efter gældende konventionsregler m.v., herunder også soldatens og førerens kort. Tiltalte overvejede på den ene side hensynet til, hvad der var militært nødvendigt, og på den anden side hensynet til at undgå krænkelser, og det var hende meget magtpåliggende at overholde samtlige humanitære regler. Den militærjuridiske rådgiver, V12, var også til stede ved teltet, men hun drøftede ikke situationen med ham, idet hun var meget koncentreret om at tænke den forestående situation igennem. Tiltalte har i 1991-1992 gennemført et kursus i bl.a. militær retspleje, og er også bekendt med de regler, der gælder for almindelige politiafhøringer. Sidstnævnte fandt hun dog ikke særligt relevante, idet hun brugte den "værktøjskasse", som forsvaret havde forsynet hende med. Hun har på et senere tidspunkt, muligvis den 12. april 2004 overværet, at

seniorsergent VII vejledte en tilbageholdt om dennes rettigheder, og hun gik ud fra, også den 9. marts 2004, at MP'erne i forbindelse med registrering af de tilbageholdte havde foretaget en tilsvarende vejledning, idet det var deres opgave. Det var også MP'ernes opgave at forestå bevogtningen af de tilbageholdte. Hun talte med T2 om at de tilbageholdte ikke skulle have mulighed for at kommunikere sammen mellem udspørgningerne. Hun bad også om, at de tilbageholdte blev ført ind i teltet på en måde, så de kunne mærke, at der var styr på tingene, bl.a. for at modvirke eventuelle flugtforsøg. Hun instruerede tillige MP'erne om, at de tilbageholdte inde i teltet skulle sidde på gulvet, således at MP'erne, når de kom ind i teltet med den pågældende, pegede på stedet, hvorefter den tilbageholdte typisk satte sig ned af sig selv. Det var de eneste instruktioner hun gav MP'erne. Hun har således ikke givet instruktioner om, at de tilbageholdte skulle anbringes i stressfremkaldende stillinger, eller om at de mellem afhøringerne ikke måtte bevæge sig eller få vand eller tæpper. Tiltalte vurderede ud fra bl.a. de papirer, som de tilbageholdte havde besiddet, hvem der skulle udspørges først. Hun var kun uden for teltet under korte pauser, og observerede ikke i den forbindelse noget forhold, som hun fandt at burde gribe ind overfor. MP'erne virkede kompetente og havde styr på deres arbejde.

Tiltalte husker ikke, hvilke MP'ere, der overværede udspørgningerne den 10. marts 2004. Det var ..., nu T2, der stod for detentionsområdet, og det var hendes indtryk, at han var kompetent og havde overblik over situationen. Der var altid MP'ere til stede i teltet under udspørgningerne. Udspørgningerne begyndte ca. kl. 01.30 og varede til ca. kl. 06.00. De enkelte udspørgninger tog ca. ½ time, og indimellem var der pauser, hvor hun primært opholdt sig i teltet, hvorimod MP'erne var udenfor, idet de jo havde ført den udspurgte ud af teltet. Ca. kl. 06.00 kørte de ind for at spise morgenmad og tiltalte skrev sin rapport. Hun husker ikke, hvem der kørte hende ind til lejren. Ca. kl. 9 var hun tilbage i teltet for at gennemføre den sidste udspørgning. Da VII enten den 12. april eller 9. juni 2004 vejledte en af de tilbageholdte om hans rettigheder, lod tiltalte ham tale ud, men bad ham derpå forlade teltet, da hun skulle i gang med udspørgningen. Flere af de udspurgte forstod en smule engelsk. De reagerede, når der blev sagt "down", men det var ikke hendes indtryk, at de kunne gennemføre en egentlig samtale på engelsk.

Oberst V20, stabschefen og flere andre officerer var også til stede, da de tilbageholdte ankom, fordi det var første gang det fandt sted. Ingen af officererne gav tiltalte nogen instruktioner. Hun overvejede ikke at anmode nogen af dem eller nogen fra militærpolitiet om at være protokolfører. Hun bad V12 om at forlade teltet, idet han ikke havde nogen praktisk funktion i teltet. Havde han foreslået at sidde i et hjørne af teltet, ville hun dog ikke have modsat sig dette, men han gik udenfor og opholdt sig derefter lige uden for teltet, idet de øvrige officerer var kørt tilbage til lejren. Tiltalte husker ikke nærmere, hvordan vejret var, men det var ikke koldt som herhjemme. Inden udspørgningerne gennemgik hun de tilbageholdtes effektposer sammen med tolken. Tiltalte brød sig ikke om den forestående opgave, idet hun gik ud fra, at de tilbageholdte ville være fjendtligt indstillet og måske tilmed ikke ville respektere hende som udspørger. Under alle omstændigheder ville de næppe være særligt villige til at udtale sig om eventuelle aktiviteter af fjendtlig karakter. Som nævnt afvejede tiltalte hensynet til på den ene side at opnå resultat af udspørgningen og på den anden side hensynet til at overholde konventionsreglerne, men der var ikke tale om, at hun

overvejede at bøje konventionsreglerne. Den første tilbageholdte, betegnet Bravo 1, blev ført ind i teltet af militærpolitiet, der viste ham, hvor han skulle sidde, hvorpå han satte sig ned. Tiltalte ønskede, at de tilbageholdte skulle sidde på gulvet. Dette skyldtes til dels sikkerhedsmæssige hensyn, idet hverken tiltalte eller MP'erne var bevæbnede, og det er naturligvis sværere at indlede et angreb, hvis man sidder ned end hvis man står op. En anden årsag var, at tiltalte havde besluttet sig for at have fat i den lange ende og dominere samtalen, og da tiltalte ikke er særlig høj, ville det formål ikke kunne opnås, hvis hun skulle se op på de tilbageholdte, der alle var højere end hende. Tiltalte fandt ikke, at formålet kunne opnås, hvis de tilbageholdte sad på en stol. Hertil kommer, at det er almindeligt i lokalområdet at sidde på gulvet også i pæne hjem. Det oplevede tiltalte under et besøg hos en sheiks søster, hvor tiltalte blev placeret på en sengekant, mens værtinden selv sad på gulvet. Tiltalte har også været på en politistation i Irak, hvor nogle af de tilstedeværende sad på stole, mens andre sad på gulvet. De tilbageholdte måtte sidde, som de selv ville. Det afgørende var, at de befandt sig på gulvet. Hun var således ligeglad med, om de sad i skrædderstilling eller en anden form for siddestilling. Hun tillod dog ikke, at de lagde sig ned og flød ud som de gamle romere, idet dette ville være udtryk for disrespekt over for hende. En af de tilbageholdte indtog denne stilling og derfor bad MP'erne ham rette sig op. Tiltalte ville være sikker på ikke at komme til at krænke eller ydmyge de tilbageholdte under udspørgningerne og havde derfor forinden spurgt VI, hvilke udtryk der ville være fornærmende. Hun har selvfølgelig ikke fremsat tilsvarende spørgsmål, når hun i Udenrigsministeriets regi skulle tale med udlændinge, idet grunden til at hun det i denne situation var, at hun havde tænkt sig at bruge almindelig danske kraftudtryk under udspørgningerne. Det kunne være ord som "kraftedeme" eller "fand'ne". Tiltalte var bekendt med, at ord som "svin" eller "hund" ville være krænkende at anvende over for irakere. Hun har derfor ikke brugt nogle af de udtryk, der er nævnt i anklageskriftet. Nogle af de tilbageholdte fortalte så mange røverhistorier, at tiltalte følte sig holdt for nar. Hun sagde derfor, at det godt kunne være, at tilbageholdte troede, at de, det vil sige danskerne, var nogle hundehoveder eller dumme svin, der åd hvad som helst, men disse udtryk var møntet på danskerne og ikke på de tilbageholdte eller andre irakere. Inden afrejsen til Irak deltog tiltalte i et såkaldt kulturkursus og bestræbte sig derfor også på at følge de lokale normer, bl.a. ved at beholde sin løsthængende jakke på, i modsætning til de mandlige kolleger, og ved at være kortklippet for ikke at fremhæve sit kvindelige udseende. Sent om natten skulle MP'erne føre Bravo 3 ind i teltet. På vej gennem døren gjorde han sig slap, og kom derved til at træde i sine bukser, som gled ned, således at man kunne se hans underbukser. Tiltalte sagde straks: "Stop, dette er ikke værdigt" og bad MP'erne bringe hans påklædning i orden. Tiltalte sagde ligeledes til VI: "Dette skal du og jeg ikke se på", og begge vendte sig om indtil den tilbageholdtes beklædning var bragt i orden. Tiltalte ved ikke om MP'erne bemærkede, at bukserne gled ned, idet de var optagede af få ham bragt ind i teltet, men da tiltalte opdagede problemet, greb hun straks ind. I den forbindelse observerede hun ikke nogen latrinære problemer, og der var heller ikke tale om, at den pågældendes bukser stod åbne. Først om morgenen ca. kl. 8 tog hun ind til Camp Eden, hvor hun lavede en foreløbig rapport, som hun drøftede med V23. Hun fortalte ham, at det var helt anderledes at foretage disse udspørgninger end at afhøre i øvelsessammenhæng. Hun brød sig ikke om det og sagde til V23, at hun håbede at han ikke kom med flere tilbageholdte. V23 bad hende foretage yderligere udspørgning af de tilbageholdte, hvilket hun gjorde, hvorpå hun udfærdigede den endelige rapport

vedrørende udspørgningerne. Hun talte også med oberst V20 om udspørgningerne, enten samme dag eller senere, hvorunder hun gennemgik udspørgningerne og resultatet heraf. Tiltalte havde intet med løsladelsen af de pågældende at gøre. Løsladelsen foregik som regel ved, at en efterretningsofficer talte med de pågældende inden løsladelsen bl.a. for at kunne drage fordel af den begunstige, der lå i løsladelsen i forbindelse med eventuelle senere kontakter med de samme personer. Tiltalte havde ingen personlig holdning til, at de tilbageholdte blev løsladt. Hun havde løst sin opgave, og det var så op til andre at vurdere, hvad der videre skulle ske. Senere på dagen var tiltalte sammen med V23 til et møde med spejderne. V23 havde forinden oplyst, at de havde klaget, men han vidste ikke, hvad klagen vedrørte. Tiltalte havde ikke talt med spejderne forud for, at de fik til opgave at bevogte detentionsområdet, og ingen af spejderne havde været inde i teltet. Foreholdt sin forklaring til auditorkorpset, bilag 21, side 18 nederst, hvoraf det bl.a. fremgår, at V23 forud for mødet havde oplyst, at spejderne var blevet forskrækket over det de havde observeret omkring fangerne, forklarer tiltalte, at det anførte ikke var noget hun vidste, før hun gik til mødet med spejderne. Major V23 begyndte mødet med at orientere om den generelle situation i området, hvorpå han bad tiltalte berette om udspørgningerne. Udover tiltalte og V23 var major V8 og 3-4 spejdere til stede. Klagen gik på, at de tilbageholdte havde manglet mad, vand og tæpper i detentionsområdet. Foreholdt samme bilag side 19, 3. afsnit, hvor det bl.a. er anført, at spejderne gav udtryk for, "at fangerne havde siddet i bestemte stressstillinger ude i detentionen" forklarer tiltalte, at hun ikke mener, at udtrykket "stressstillinger" blev anvendt under mødet, men det er rigtigt, at tiltalte anvendte dette udtryk under afhøringen som en samlet betegnelse. Tiltalte forklarede spejderne, at hun intet havde med bevogtningen at gøre. Hun prøvede også at forklare dem situationens alvor, men det virkede som om de ikke forstod dette. Dommeren i Al Qurnah havde samme dag fængslet 3 personer, der var mistænkt for at have dræbt en britisk soldat. Dette medførte trusler mod dommeren, og det var derfor, at den danske patrulje, som opdagede checkpointet, blev udsendt. Spejderne forstod alligevel ikke, at det var nødvendigt for MP'erne at sikre sig, at de tilbageholdte ikke talte sammen. Klagen var dog ikke særlig specifik, men gik mere på den måde MP'erne behandlede de tilbageholdte på. Der var ikke tale om, at tiltalte forklarede spejderne, at hun havde bedt MP'erne stressede de tilbageholdte. Hvis spejderne mener, at det er tilfældet, må det bero på en misforståelse. Hun forklarede alene, at det var nødvendigt at indtage en dominerende holdning for at undgå, at de tilbageholdte talte udenom. Major V23 nævnte, at klagerne ville blive videregivet til militærpolitiets ledelse, men tiltalte følte, at spejderne projicerede deres opfattelse af, hvad der var sket udenfor teltet ind i teltet. Spejderne havde kun været i Irak i ca. en måned, og det virkede på tiltalte som om de mentalt set stadig befandt sig i det fredelige Danmark. De fleste af spejderne, herunder major V8, kunne dog godt følge tiltaltes forklaring om, hvorledes udspørgningerne måtte foregå. Der havde i øvrigt i begyndelsen af opholdet været et anspændt forhold mellem militærpolitiet og de øvrige enheder, bl.a. på grund af uenighed om, hvem der skulle foretage husundersøgelser. Det er usundt for hele styrkens indsats, når der er sådanne problemer, og derfor forsøgte V23 at gyde olie på vandene. V23 afsluttede mødet med at sige, at for at undgå yderligere intern splid og mytedannelse, skulle spejderne ikke gå rundt og snakke om deres iagttagelser. Et andet hensyn var at undgå at sagen eksploderede, hvis pressen fik kendskab til spejdernes kritik. V23 nævnte også, at hvis det var rigtigt, at de tilbageholdte ikke havde fået vand og tæpper ville han sørge for, at det

blev rettet. Tiltalte husker, at der var tæpper i detentionsområdet, og den vogn hun kørte til teltet med, indeholdt også en stabel tæpper. Sydtårnet, hvorfra der var udsigt over detentionsområdet, var altid bemannet sædvanligvis med folk fra panserinfanterikompagniet. Tiltalte ved dog ikke, om det også var tilfældet denne nat. Vagtordningen i tårnet blev senere ændret, således at det kun var erfarne soldater, der besatte denne vagt. Det skete for at undgå en ny tilsvarende situation, idet det var tiltaltes indtryk, at spejderne havde misforstået situationen, fordi de ikke havde modtaget nogen form for instruktion, inden de blev sat til vagttjeneste i detentionsområdet. Tiltalte havde senere flere samtaler med V23, hvorunder hun fortalte detaljeret om de omstændigheder, som udspørgningerne havde fundet sted under. De var enige om at foretage visse ændringer, herunder at der skulle deltage en skrivemand ved kommende udspørgninger, men ændringerne gik ikke på tiltaltes måde at foretage udspørgningerne på. Hun havde også flere samtaler med V12, som ikke havde nogen bemærkninger til hendes måde at udføre udspørgningerne på. Inden hun foretog den første udspørgning viste hun ham, at hun havde tænkt sig at sidde på kanten af skrivebordet med den tilbageholdte placeret på gulvet, og det havde han ingen bemærkninger til. Tiltalte var ikke i tvivl om, at hun overholdt reglerne, men talte alligevel med V12, fordi hun ville være 100 procent sikker på ikke at gøre noget forkert. V12 gav et "juristsvar" i retning af, at man selvfølgelig gik hårdere til en hårdkogt kriminel, end hvis man afhører en ældre dame, der har rapset i Brugsen. Da V12 havde opholdt sig udenfor teltet under udspørgningerne følte tiltalte sig herefter på sikker grund med hensyn til den fremgangsmåde, hun anvendte. Hun havde også drøftet denne med V20, som heller ikke havde bemærkninger hertil. Forevist e-mail af 25. februar 2004 fra kaptajn V21 til major V23 (sagens bilag 109) forklarer tiltalte, at V23 videresendte mailen til hende, og at hun svarede som det fremgår af bilaget. Hendes bemærkninger om de gode manerer var ment som en morsomhed. Tiltalte kender ikke årsagen til V21s henvendelse, men den bestyrkede også hendes opfattelse af, at hun ikke gik for vidt i sine udspørgninger. Der var mange i lejren, der syntes at tiltaltes rolle som afhørings-officer var spændende, hvilket medførte adskillige dumsmarte bemærkninger i retning af, om hun nød at svinge pisken eller lignende. Hun afviste disse bemærkninger, og forklarede de pågældende om det alvorlige i situationen, som man derfor ikke burde lave grin med. Så vidt tiltalte erindrer påbegyndte hun udspørgningerne den 10. marts ca. kl. 1 eller kl. 1.30, idet der var gået nogen tid med registrering af de tilbageholdte. Afhøringen af den tilbageholdte, betegnet Bravo 2, foregik efter samme retningslinjer som for de øvrige.

...

V1 har forklaret, at hun er født i Tyskland og flyttede til Danmark i 1990. Hun fik via sin veninde, V18, kendskab til at forsvaret søgte civile tolke. Da de begge læste til cand. negot. med arabisk som hovedfag, var det en oplagt mulighed for praktarbejde ud over det sædvanlige. Vidnet indgav en ansøgning, blev sikkerhedsgodkendt og deltog herefter i et tolkekursus af en uges varighed. Bagefter gennemgik hun elementær soldateruddannelse i Vordingborg. Hun var meget engageret i uddannelsen, og var stolt af at blive antaget. Hun deltog også i et missionsorienteret kursus i Oksbøl, som fandt sted i en uge midt i januar 2004. Hun deltog bl.a. sammen med sprogofficere og blev i Oksbøl også præsenteret for personalet fra S2, heriblandt T1, som skulle være hendes foresatte, og som hun i forvejen havde hørt godt omtalt.

De kom til Irak den 10. februar 2004. Det var en stor omvæltning, og der var meget at sætte sig ind i. Vidnet undergav sig de gældende retningslinjer. Det var hårdt, men hun gjorde som der blev sagt. Hun blev straks kastet ud i opgaverne, og tolkede i begyndelsen for englænderne. Hun modtog, så vidt hun husker, ikke nogen særlig instruktioner om, at hun skulle tolke i forbindelse med udspørgninger, og hun havde kun set detentionsområdet udefra i forbindelse med løbetræning. Den 9. marts 2004 blev hun kaldt ned til sektionen. Det kan godt passe, at hun boksetrænede på det tidspunkt. Hun skiftede til uniform og blev kørt til "Bastilien", hvor T1 fortalte hende, at hun skulle være forberedt på, at T1 ville råbe højt under udspørgningerne og herunder skælde fangerne ud. Hun bistod også under registreringen. De tilbageholdte skulle ind i registrersteltet en ad gangen. De skulle sidde på hug og se ind i teltvæggen, indtil de skulle tale med T2, som stod for registreringen. Det var ganske koldt bl.a. på grund af vinden, og vidnet frøs, selvom hun havde termojakke på under uniformen. Efter registrering og lægeundersøgelse blev de tilbageholdte anbragt i fangegårdene. Vidnet tolkede ikke for MP'erne i den forbindelse, idet der bare blev sagt "sit" til fangerne. Hun var ikke ved fangegården hele tiden og ved derfor ikke, hvad der blev sagt, men hun har ikke oversat nogen besked til fangerne om, hvor der var vand og toilet. I fangegården skulle de sidde på hug og se ind i væggen. I begyndelsen måtte de sidde som de ville, men da udspørgningerne gik i gang sagde T1, at de skulle sidde på bestemte måder, og at MP'erne skulle "ryste lidt i dem". Det var vidnets indtryk, at de skulle gøres "møre". T1 sagde bl.a.: "Er han klar, eller skal han sidde derude lidt længere?". Vidnet var ikke i tvivl om, at de tilbageholdte skulle miste tidsfølelsen og blive usikre på, hvad der skulle ske med dem. Vidnet og de andre måtte således ikke have ure på. Da en MP'er begyndte at vejlede en tilbageholdt om rettigheder, smed T1 MP'eren ud af teltet, men senere undskyldte hun overfor MP'eren, idet hun sagde, at det var en del af hendes metoder. I pauserne observerede T1 fangerne. Hun fik i øvrigt at vide fra MP'erne, hvad der skete uden for teltet. Under udspørgningen skulle fangen sidde på knæ. I begyndelsen skulle han ikke sidde med ret ryg, men den skulle blive mere ret undervejs. Når fangerne blev ført ind i teltet skubbede MP'erne dem ned i siddestilling. De satte sig ikke frivilligt ned. Det var vidnets fornemmelse, at udspørgningerne varede i længere tid, men det var svært at bedømme, når hun ikke havde ur på. De skulle alle sidde på knæ, og nogle fik lov at skifte stilling. Når de til sidst "knækkede" sammen opfattede vidnet det som et udslag af belastning eller stress. MP'erne "hejsede" dem op igen. I begyndelsen af en udspørgning stod MP'erne lidt væk fra fangerne, men rykkede til sidst helt tæt på. T1 sad på bordet ca. en halv meter fra den udspurgte. Før en af udspørgningerne spurgte T1, hvad der var det værste man kunne kalde en iraker. Vidnet svarede, at "hund" er meget nedværdigende, fordi hunde er urene dyr. Vidnet nævnte også seksuelle ærekrænkelser vedrørende søstre og mødre. Hun sagde derimod ikke noget om kønsorganer, men også sådanne udtryk brugte T1, idet hun bl. a. kaldte fangerne "lort af en hund" og "mand uden penis". Vidnet oversatte disse udtryk, og fangerne reagerede, som en hvilken som helst mand ville have reageret. Vidnet distancerede sig fra situationen og betragtede sig selv som en "tolkemaskine". Hun protesterede ikke, idet hun gerne ville være sprogofficer, og derfor ikke kunne "melde fra". Fangernes tilstand blev dårligere i løbet af natten. De virkede udmattede og blev nærmest slæbt til og fra teltet, fordi de ingen kræfter havde til sidst. Det var ikke vidnets indtryk, at dette skyldtes modvilje mod at blive afhørt. Først ved dag gry fik fangerne tæpper. Når vidnet i løbet af natten så fangerne i

fangedgården, sad de og så ind i væggen. Hun så ikke, om de fik vand. Under udsørgningerne bad flere om vand, hvilket T1 nægtede. Vidnet ved ikke, om T1 havde nægtet dem at få vand i detentionsområdet. Vidnet tog først tilbage til lejren ved 6-7 tiden om morgenen. På et tidspunkt, hvor vidnet stod uden for teltet, blev en af fangerne slæbt hen til teltet, hvorved hans bukser gled ned, så man kunne se hans bagdel. Vidnet sagde intet; det var ikke hendes ansvar. Der var heller ikke andre, der sagde noget, og T1 bad ikke vidnet vende sig om. Det var vidnets indtryk, at episoden passede godt ind i T1s måde at afhøre på. Fangen trak selv bukserne op inde i teltet. Han havde også gjort i bukserne". MP'erne talte om det, da fangerne blev kørt ud til hovedvagten efter udsørgningerne. Vidnet så da, at fangens bukser var meget beskidte, og han stank. Der kunne måske også være tale om sved. Bagefter spurgte T1, om det havde været hårdt, men vidnet sagde nej. Hun ville ikke lade T1 vide, hvordan hun opfattede situationen, idet T1 som chef skulle udtale sig om vidnets sprogofficersansøgning. Den eneste vidnet talte med var T2, som undskyldende forklarede, at sådan var deres arbejde. Hun talte heller ikke med V18, fordi hun skammede sig over den måde, som udsørgningerne var foregået på. På sektionskontoret gjorde T1 grin med spejderne, som syntes det var gået for hårdt for sig. Hun kaldte dem "minisoldater" eller "små soldater" i betydningen, at de var nogle rollinger, der ikke vidste, hvad de skulle mene.

V2 har forklaret, at han var gruppefører i spejdereskadronen, hvis primære opgave i krig er at rekognoscere fjendens bevægelser. I Irak var den primære opgave dog patruljering, det vil sige en slags politiarbejde, hvorunder man bl.a. opretter checkpoints. Inden den 9. marts 2004 havde spejderne ikke været udsat for beskydning, stenkast eller lignende eller selv affyret skud. På et senere tidspunkt var vidnets gruppe i et enkelt tilfælde udsat for beskydning. Som gruppefører havde vidnet både førerens og soldatens kort, og var inden udsendelsen blevet undervist i krigens love, herunder Genèvekonventionen. På sergentskolen havde han også modtaget undervisning i den militære straffelov og retspleje. Under en rundvisning kort efter ankomsten så han detentionsområdet, der bl.a. bestod af 2 gårde omkranset af såkaldte Hesco Bastian-vægge. Han mener, at gårdene var helt tomme, det vil sige uden solsejl eller installationer af nogen art. Han vidste på forhånd, at spejderne kunne blive indsat som vagtstyrke ved detentionen, men havde ikke fået nærmere instruktioner herom. Den 9. marts 2004 anholdt vidnets gruppe en af de tilbageholdte, og ved ankomsten til detentionen fik gruppen ordre til at deltage i vagten fra ca. midnat og indtil om morgenen. Vidnet delte gruppens 6 mand op i 3 vagt-hold, og deltog selv i vagten fra ca. kl. 6 sammen med overkonstabel V34. Da de kom derud, sad der en fange i hver gård. De sad på knæene og kiggede ind i væggen. De virkede meget trætte, og vidnet spurgte det forrige vagt-hold, hvad der var foregået. Spejderne oplyste, at de havde fået instruks om, at fangerne skulle sidde sådan. De måtte ikke bevæge sig rundt. Vidnet husker ikke, hvilket tøj fangerne havde på. De havde ikke tæpper til rådighed, og en af spejderne sagde, at den ene af fangerne var blevet frataget sit overtøj. Spejderne nævnte dog ikke, at de havde fået ordre om ikke at give fangerne tæpper. Det var koldt om natten, og vidnet havde selv meget overtøj på. Han husker ikke temperaturen, men det var dog ikke frostvejr. Vidnet var utilfreds med det han så og også utilfreds med, at man ikke havde fået oplyst, hvilken kategori fangerne tilhørte, herunder om de udgjorde en trussel mod koalitionsstyrkerne, eller om de var almindelige kriminelle. Mens vidnet talte med spejderne kom en af MP'erne

hen og sagde, at det skulle vidnet ikke blande sig i. Det gik generelt på indholdet af samtalen med spejderne. Vidnet kender ikke MP'erens navn. En spejder oplyste også, at en fange var "tiltet" omkring og var blevet tilset af lægen. Det er muligt, at vidnet først hørte dette senere på dagen. Efter vidnets vurdering var reglerne overtrådt, og han var utilfreds med, at hans spejdere ikke havde grebet ind. Der var imidlertid ikke tale om, at de brokkede sig over for vidnet. De orienterede ham blot, men vidnet kørte tilbage til lejren og orienterede sin chef, major V8. V8s første reaktion var, at der ikke var sket noget usædvanligt. Sådant var det også foregået i Jugoslavien, og det skulle vidnet ikke tage sig af. Senere oplyste V8 dog, at han havde talt med oberst V20, og V8 bad vidnet sørge for, at der kom mad og vand ud til fangerne. Da vidnet tiltrådte vagten kontrollerede han ikke, om der var vand i fangegårdene. Vidnet deltog i mødet den 10. marts 2004. Udover de 6 spejdere deltog V8 og V2 3. MP'erne var ikke til stede. Spejdergruppen fortalte indledningsvis hvad de havde observeret, hvorpå V2 3 instruerede om, hvad der efter hans opfattelse var foregået, men vidnet husker ikke detaljerne heri, bortset fra at V2 3 rundede af med at sige, at den eneste overtrædelse bestod i, at fangerne ikke havde fået vand.

Foreholdt afhøringsrapport af 25. august 2004, bilag 45, side 3, lige under midten, hvorefter vidnet til auditørkorpset skulle have forklaret blandt andet, at major V2 3 "havde fortalt dem om fangerne og indirekte forklarede han, at fangerne lå inde med oplysninger, som var vigtige, og at det derfor havde været nødvendigt at bruge de midler, som man nu havde gjort", bekræfter vidnet, at have forklaret som anført. Der blev under mødet talt om stressstillinger, men vidnet husker ikke V2 3s kommentar hertil. Man talte ikke om konkrete stressstillinger, men anvendte udtrykket mere generelt. Det blev dog ikke bestridt, at stressstillinger havde været anvendt, og TI forklarede, at stressstillinger bl.a. gør, at man på grund af ubehaget glemmer sine tidligere løgnehistorier, eller har sværere ved at finde på nye. Hun sagde også, at der ikke var sket andet, end hvad der foregår på POWEX, ligesom hun nævnte, at hun heller ikke syntes, at det var sjovt at se en voksen mand græde. Han husker ikke, om TI kommenterede spørgsmålet om vand. Mødets formål var at S2 ville have "styr" på spejderne, så de ikke løb over og ringede hjem, og de blev ved mødtes slutning pålagt tavshedspligt. Vidnet husker ikke, hvem der gjorde dette. Vidnet ved ikke, hvem der den pågældende nat bemandede sydtårnet.

Forevist bilag 11, en mail af 31. juli 2004 fra major V8 til oberst V20, side 1, midt, forklarer vidnet, at det svarer til det han oplyste overfor V8, bortset fra at vidnet ikke har kendskab til, at noget var anmeldt til TOC (Tactical Operations Center).

Foreholdt at V8 har beskrevet stresspositionen som på hug, forklarer vidnet, at han ikke husker, hvad han præcist sagde til V8. Vidnet kendte de kvindelige tolke, men har ikke aftalt noget med dem om, hvad de skulle forklare under sagen.

Foreholdt bilag 45, side 2, nederst, hvorefter vidnet skulle have forklaret, at han af sine egne folk fik oplysninger om, at en af fangerne havde fået frataget sit overtøj, da han kom ind til lejren, at ingen af fangerne havde fået mad eller drikke, at ingen havde fået noget til at varme sig med, tæpper eller andet, at en fange havde "skidt i bukserne", og at en anden var besvimet eller faldet om, og

at en læge havde været tilkaldt for at checke, om han var i live, forklarer vidnet, at han også mener, at han over for V8 nævnte, at en fange var blevet tilset af lægen, men det er muligt, at han som sagt først senere modtog denne oplysning. Spejderne havde flere konflikter med MP'erne. Under en natlig husundersøgelse, hvor der skulle anholdes nogle personer, bevægede MP'erne sig ind i de aftalte skudfelter. Der var dog meget stor forskel på MP'erne. Nogle var dygtige og nogle dårlige. Vidnet har gennemset en fotomappe med MP'ere, men kunne ikke positivt udpege de MP'ere der var til stede den 10. marts 2004.

Foreholdt bilag 45, side 6, 2. afsnit, hvorefter vidnet skulle have forklaret, at både T1 og V23 under mødet gav udtryk for, at det var en fejl, at fangerne ikke fik mad, vand eller tæpper, bekræfter vidnet at have forklaret som anført.

V3 har forklaret, at han gjorde tjeneste på hold 3 i V2s gruppe. Han var hjemmefra undervist i soldatens kort. Den 10. marts 2004 deltog han i vagten i detentionsområdet fra omkring kl. 24. Det var relativt koldt, og vidnet havde både uniformsjakke og fragmentationsvest på.

Foreholdt at han ifølge afhøringsrapport af 25. august 2004, bilag 46, side 1, skulle have forklaret, at det var meget koldt og blæsende, forklarer vidnet, at han i dag ikke nærmere husker vejrliget. På grund af en misforståelse gik de først op i sydtårnet, som var bemanded med personel fra stabs- og logistikkompaniet. De fik besked på, at de skulle ud i selve detentionsområdet, hvor T1, den militærjuridiske rådgiver og 2-3 MP'ere var til stede. Der sad en fange i den ene fangegård og to i den anden. De var iført kjortler. MP'erne instruerede om, at fangerne skulle sidde ned i gårdene og ikke måtte tale sammen. De sad i knæsiddende stilling og så ind i væggen, og de skulle blive siddende sådan. Hvis de bevægede sig skulle de ved hjælp af fagter have at vide, at de skulle blive siddende. Nederst i hjørnet af gården var der er skur, men fangerne var ikke henne ved dette. Vidnet havde vagt sammen med konstabel V4. Vidnet holdt øje med den ene fange og V4 med de to andre. Han fik at vide, at den fange, han holdt øje med, formentlig havde været med i baghold, men foreholdt samme bilag side 2, 4. afsnit, husker vidnet ikke at have fået at vide, at pågældende skulle have været hovedmanden. Fangen var urolig. Han kiggede rundt og gnubbede sig på armene. Vidnet antog, at det var fordi han frøs. Når han løftede sig op fra den knæsiddende stilling, beordrede vidnet ham til at sætte sig ned igen, som han havde fået ordre til. Da fangen skulle ind til afhøring tog MP'erne fat under armene på ham, løftede ham op, og måtte slæbe ham ind, formentlig fordi han havde svært ved at gang i benene på grund af den stilling, han havde siddet i. Vidnet husker ikke, om fangen var til afhøring flere gange. Fangen fik ikke noget at drikke. Han var ikke på toilettet, men tissede i den siddende stilling, hvilket vidnet lod ham gøre uden at sige noget. Der var ikke tale om, at han tissede i bukserne. Vidnet opholdt sig dels i det fri og dels i køretøjet, som holdt med front mod de to gårde ud for skillevæggen, således at man kunne lyse ind i gårdene. Da afhøringerne begyndte kom V12 ud fra teltet og sad et stykke tid i bilen sammen med spejderne. Han spurgte blandt andet, om fangerne ikke skulle have nogen tæpper. Vidnet svarede, at det havde de ikke fået ordre om, og vidnet ville ikke gå ind i teltet og forstyrre afhøringen for at spørge, om fangerne skulle have tæpper. Han ved ikke, om V12 gjorde mere ved spørgsmålet om tæpperne. V12 forlod området ca. kl. 01.30. Ved vagtskiftet ca. kl. 02, videregav vidnet de instruktioner, som han havde modtaget

til det nye vagthold. Om morgenen fortalte gruppefører V2, hvad der efterfølgende var sket, og vidnet deltog senere på dagen i mødet med S2. Mødet begyndte med, at major V23 orienterede om, hvad der var foregået, herunder at formålet var at sikre de danske soldaters sikkerhed, og at det kunne virke voldsomt. Stresstillinger blev omtalt, men vidnet husker ikke af hvem.

Foreholdt bilag 46, side 7 midt, hvorefter vidnet bl.a. skulle have forklaret, at T1 under mødet sagde, at de stressstillinger, som fangerne var blevet sat i, var en nødvendighed for at få dem til at tale, og at det var vigtigt at de fik oplysninger ud af dem, idet fangerne vidste noget om angreb mod de danske styrker, bekræfter vidnet at have forklaret som anført.

Vidnet forklarer videre, at instruktionen fra MP'erne gik ud på, at fangerne skulle sidde på en bestemt måde, og at de skulle kigge ind i væggen. MP'erne var kun udenfor teltet i forbindelse med, at de hentede og bragte fangerne. Da de to fanger i den samme gård begyndte at tale sammen, gav vidnet eller V4 dem besked på at tie stille. Vidnet husker ikke, at nogle af vidnerne forsøgte at rejse sig, og hverken han eller V4 var inde i gårdene. Vidnet husker ikke at have set nogen tæpper, men kan ikke udelukke, at der var tæpper i gårdene. Bagest var der et toiletaflukke.

Forevist fotomappe, foto 8, forklarer vidnet, at han ikke husker, om der var opsat solsejl den 10. marts 2004.

Forevist foto 2, forklarer vidnet, at han ikke ved, hvad skabet indeholdt den 10. marts 2004.

Foreholdt bilag 46, side 6, 2. afsnit, hvorefter vidnet bl.a. skulle have forklaret, at det var hans "klare opfattelse, at fangerne ikke skulle have hverken tæpper eller andet ud fra den ordre han fik af MP. Han husker ikke, om det direkte blev sagt, at fangerne ikke skulle have tæpper, men det var klart meningen", vedstår vidnet at have forklaret således. Vidnet har ikke indgivet nogen klage til TOC.

V4 har forklaret, at han er bekendt med soldatens kort. Den 10. marts var han på vagt sammen med V3 fra ca. midnat. I detentionsområdet var T1, V12 og tolken samt nogle MP'ere til stede. Der var tre fanger i fangegårdene. De to fanger i den ene gård skulle sidde i hver side af gården og måtte ikke bevæge sig rundt. De sad på knæene med bagdelen på hælene. Vidnet husker ikke, om de havde krydsede underben. Hvis de rejste sig bad vidnet dem sætte sig ned, enten ved fagter eller ved hjælp af arabiske gloser. Det var lidt køligt.

Foreholdt at han ifølge afhøringsrapport af 25. august 2004, bilag 47, side 2 nederst, skulle have forklaret, at der var en bidende kold vind, forklarer vidnet, at det godt kan passe. Der var ingen af fangerne, der bad om tæpper eller vand. Gårdene blev oplyst ved hjælp af deres køretøj, og da de på et tidspunkt sad i bilen for at få lidt varme, satte V12 sig også ind i bilen. Han spurgte om fangerne ikke skulle have nogen tæpper. Vidnet husker ikke, hvad de svarede, men han gjorde ikke selv noget i den anledning. Hvis fangerne havde ønsket det, ville vidnet have givet dem lov til at gå på toilettet, idet det må være et-

hvert menneskes ret. Under vagten talte han ikke nærmere med V3 om den måde fangerne skulle behandles på, og han har ikke klaget til TOC over behandlingen. Fangerne virkede friske men rystede over situationen. Vidnet kunne ikke se om de frøs, men de bevægede sig af og til for at få lidt liv i benene. På mødet senere på dagen sagde T1 bl.a., at det der var foregået ikke var værre end hvad enhver dansk officer udsættes for under uddannelsen. Vidnet husker ikke, om hun nærmere begrundede de anvendte metoder.

Foreholdt samme bilag, side 4 øverst, hvorefter vidnet skulle have forklaret, at T1 under mødet sagde, "at den måde, som fangerne blev behandlet på, uanset at det ikke "var rart at se på", var nødvendig for at få "noget ud af fangerne", og det var igen nødvendigt af hensyn til de danske soldaters sikkerhed", forklarer vidnet, at han ikke husker at have forklaret således, og han husker heller ikke i dag, om T1 udtalte sig sådan på mødet. Spejderne var efter mødet enige om, at det var godt de havde anmeldt sagen, hvis der var gjort noget forkert.

Foreholdt samme bilag, side 6, nederste halvdel, hvorefter vidnet bl.a. skulle have forklaret, at T1 under mødet havde forklaret, "at der var flere eskalationstrin i en afhøring, startende med en blid afhøring, som så blev hårdere og hårdere efterhånden, som fangen ikke ville sige noget" forklarer vidnet, at spejderne forud for den 9. marts 2004 havde haft nogle diskussioner med MP'erne i andre sammenhænge. Vidnet husker ikke, om V23 på mødet beklagede de anvendte stressstillinger. Det er rigtigt, at T1 anvendte udtrykket eskalationstrin. Vidnet husker ikke, om der under mødet blev talt om tavshedspligt. Hvis en af fangerne havde bedt om vand eller tæpper ville vidnet have udleveret dette. Han ville dog først have bedt om tilladelse for så vidt angår tæpper. MP'erne førte fangerne til og fra gården, men var ellers ikke uden for teltet.

Foreholdt samme bilag, side 6, øverste halvdel, hvorefter vidnet bl.a. skulle have forklaret, at ... V12 "kort efter samtalen om tæpper ... gik over til en MP'er og talte med ham. Det var afhørtes opfattelse, at ... spurgte om tæpper til fangerne, men afhørte kunne ikke høre, hvad der blev sagt", bekræfter vidnet at have forklaret som anført.

V5 har forklaret, at han den 9. marts 2004 var spejder i V2s gruppe. Han havde inden afrejsen til Irak fået udleveret og gennemgået soldatens kort. Sammen med V6 afløste han V3 og V4. Han skulle have vagt fra kl. 2 -4, men den blev udstrakt til ca. kl. 6. V3 og V4 instruerede dem om, at fangerne ikke måtte tale sammen eller flytte sig, og at de skulle kigge ind i væggen. Vidnet husker ikke, om det blev nævnt, hvad de skulle gøre, hvis fangerne flyttede sig eller skiftede stilling.

Han modtog heller ikke instruktioner om fangernes adgang til vand eller tæpper. Da han overtog vagten sad fangerne på knæ på bagdelen med krydsede ankler. Det var MP'erne og T1, der styrede begivenhederne, men vidnet ved ikke, hvem der havde ansvar for hvad. Det var blæsende og køligt, og vidnet havde fleecetrøje på.

Foreholdt afhøringsrapport af 26. august 2004, bilag 49, side 2, midt, bekræfter vidnet at have forklaret, at "det var en ret kold aften med en bidende vind, og særligt en fange sad udsat for vinden", og tilføjer, at han huskede tingene bedre

dengang. Vidnet og V6 tog bevogtningen ret afslappet. De blev i begyndelsen ikke særligt kontrolleret af MP'erne, der kun af og til kom ud af teltet. MP'erne var lidt strikse med at fangerne ikke måtte hvile på anklerne. Fangerne skulle rettes op, så knæene var i en 90 graders vinkel. Når fangerne atter sank sammen blev det igen påtalt af MP'erne, som blev mere og mere strikse i løbet af natten. Det skete at MP'erne gav fangerne lov til at rejse sig op, men de skulle så stå i skrå stilling op ad væggen, således at de ville falde forover, hvis de slap med hænderne. Stillingen lignede den man bruger under visitering. Omkring kl. 4 faldt en af fangerne omkuld. Vidnet går ud fra, at han besvimedede, fordi MP'erne bagefter klaskede ham på kinderne, ligesom når man laver bevidsthedskontrol i forbindelse med førstehjælp. Da fangen kom til sig selv, gav MP'erne ham lov til at sidde i en mere afslappet stilling i et stykke tid, hvorpå han atter blev anbragt i den oprindelige stilling. Vidnet husker ikke, at der var en læge til stede i den forbindelse. I løbet af natten kom yderligere to MP'ere til stede. Vidnet husker ikke hvornår, men derefter var der hele tiden to MP'ere uden for afhøringssteltet, og de var mere strikse med siddestillingerne. Da en af fangerne skulle føres ind til afhøring, så det ud som om han havde fået krampe og derfor ikke kunne gå. Hans bukser gled ned, så man kunne se hans bagdel, da han blev ført hen til teltet. MP'erne stoppede ved indgangen til teltet, så han kunne få bukserne på plads. En MP'er kom i det samme ud af teltet og bemærkede som en morsomhed, at fangen havde skidt i bukserne. Vidnet kunne ikke se, om det var tilfældet. Ingen af fangerne bad undervejs om at komme på toilettet, eller om at få vand. Vidnet havde ikke modtaget instruktion om fangernes adgang til vand. Efter hans opfattelse havde de behov for tæpper. En af fangerne rystede, men vidnet ved dog ikke, om det var af kulde eller af skræk. Vidnet ville ikke afvige vagtinstruksen, og delte derfor ikke tæpper ud. Vidnet kendte ingen af MP'erne ved navn, men han talte med en af de sidst ankomne. Det skete omkring kl. 5, idet vidnet husker, at han lånte et blad, som MP'eren havde med, og det var lyst nok til at læse dette. Denne MP'er virkede mere afslappet end de øvrige. Han rettede ikke fangerne op så voldsomt som de andre, men nøjedes med at prikke til dem. Vidnet og V6 orienterede gruppeføreren om forløbet, da han afløste dem, idet de var betænkelige ved de manglende tæpper og den manglende adgang til vand og toilet. På baggrund af det, som vidnet havde lært, var han stødt, men ville ikke skændes med MP'erne foran fangerne. Det gjorde man ikke. Senere på dagen deltog han i mødet, hvor også V8, T1 og V23 deltog. Mødet blev holdt for at forklare spejderne, hvad der var foregået. Spejderne fortalte, hvad de var utilfredse med og V23 svarede, at det var den måde, man forhørte folk på. Han sagde dog også, at fangerne skulle have haft at vide, at de kunne give tegn, hvis de ønskede at få vand eller komme på toilettet. Det havde vidnet ikke fået at vide, og det lød lidt som en undskyldning.

Foreholdt bilag 49, side 5 øverst, hvorefter vidnet skulle have forklaret, at han ikke troede på det, der blev sagt, for han havde jo set, hvordan MP'erne havde behandlet fangerne ude i indelukkerne, og det tydede ikke på, at fangerne overhovedet ville have fået lejlighed til at markere for vand eller toiletbesøg, bekræftede vidnet at have forklaret som anført, og at dette var hans opfattelse af situationen. Vidnet så ikke nogen af fangerne markere noget overfor MP'erne eller overfor vidnet og hans kollega. Vidnet husker ikke, om der var vand i fangegårdene.

Foreholdt samme bilag, side 8, hvorefter vidnet skulle have forklaret, at der ved toiletterne stod nogle flasker vand, som var meget støvede, bestrider vidnet ikke at have forklaret som anført, men han kan ikke i dag huske, om der var vand til stede. Hvis en fange havde bedt vidnet om vand, tæpper eller toiletadgang, ville vidnet have spurgt MP'erne om dette.

Forevist fotomappen, foto 4, forklarer vidnet, at billedet svarer til den udsigt han havde til fangegården under vagten. Han husker skærmen til venstre, som han gik ud fra var til toiletbesøg, men mener ikke, at skabet til højre på billedet var der den 10. marts 2004. Han tror ikke, at fangerne sov i løbet af natten, men de nikkede af og til lidt med hovederne. Hvis fangerne faldt sammen, mens MP'erne var uden for hegnet, påtalte MP'erne det, og hjalp det ikke, gik de ind og rettede fangen op. De MP'ere, der kom senere på natten, kom dog med flere påtaler, inden de gik ind til fangerne. Under afhøringen hos auditøren gennemså vidnet en fotomappe, men kunne ikke udpege de MP'ere, der var på vagt den 10. marts 2004.

V6 har forklaret, at han var spejder i sergent V2s gruppe. Han var bekendt med soldatens kort, og havde modtaget undervisning i krigens love, både som værnepligtig og navnlig i hjemmeværnet. Den 10. marts 2004 var han på vagt sammen med V5. Det kan godt passe, at vagten varede fra ca. kl. 2 - 6. De afløste V4 og V3, som videregav instruktion om, at fangerne skulle sidde i en bestemt stilling og kigge i en bestemt retning. De måtte ikke dreje hovedet eller tale sammen. Vidnet husker ikke nærmere den stilling, som fangerne skulle sidde i.

Foreholdt afhøringsrapport af 26. august 2004, bilag 50, side 2, 4. afsnit, hvorefter vidnet skulle have forklaret, at de fanger, der sad i indelukkerne, sad på knæene og vist nok med benene overkors, og så ind i Hesco Bastianvæggene, bekræfter vidnet at have forklaret som anført. Det var koldt den pågældende nat. Vidnet havde sin fragmentationsvest på og sad inde i bilen for at holde varmen. Fangerne havde kjortler på og ingen tæpper. Vidnet syntes ikke, at det var rimeligt, men som konstabel "følger man efter og må så tage det bagefter". Vidnet var ret forarget over den måde fangerne blev behandlet på. Når fangerne slappede af gjorde vidnet og V5 ikke noget ved det, men så MP'erne det, gik de ind og rettede fangen op. Når fangerne skulle afhøres løb MP'erne ind og hentede dem. Efter vidnets opfattelse gjorde det ikke noget, hvis fangerne troede, at danskerne kunne være lige så slemme som under det tidligere irakiske styre. Den sidste fange, der blev slæbt ind til afhøring, blev vitterligt trukket hen ad jorden. Dette medførte, at hans bukser røg ned om anklerne. Det var ikke særligt spændende at se på. Vidnet finder, at det skulle være mærkeligt, hvis MP'erne ikke opdagede dette. Bukserne var stadig nede, da fangen blev ført ind i teltet. Da MP'erne kom ud igen syntes de, at det var ulækkert, at fangen havde skidt i bukserne. I løbet af natten kom yderligere to MP'ere til stede. En af MP'erne havde et blad, der hed "M", men vidnet husker ikke sikkert, om det var en af de sidst ankomne, der havde dette blad med.

Foreholdt samme bilag, side 7, øverst, hvorefter vidnet skulle have forklaret, at der sagtens kan have foregået en afløsning af MP'erne, uden at han registrerede dette, bekræfter vidnet at have forklaret som anført i rapporten. Om morgenen fik fangerne lov til at bede, og vidnet mener, at det var T1, der gav lov til dette. Under mødet senere på dagen fik spejderne lejlighed til at komme med

deres synspunkter. Vidnet husker ikke, hvad major V23 svarede, udover at han pålagde dem tavshedspligt. TI erkendte at have begået en fejl ved at fangerne ikke havde vand og tæpper. Hun sagde også, at man ikke måtte slå fangerne, men at man gerne måtte anbringe dem i stressstillinger. Det blev oplyst, at fangerne havde truet danske soldater på livet, men for vidnet gjorde det ingen forskel om fangerne var terrorister eller soldater. Vidnet har ikke klaget til TOC. Sergent V2 skældte ud overfor MP'erne, der derefter gav fangerne lov til at bede og få vand. Vidnet så ikke, om der var vand eller tæpper til stede i fangegårdene, men kan ikke udelukke dette.

Forevist foto nr. 4, forklarer vidnet, at det svarer til forholdene den 9. marts 2004. I løbet af natten var der ingen af fangerne, der bad om at få vand eller tæpper eller om at komme på toilettet. Vidnet mener ikke, at fangernes kjortler blafrede i vinden, men de sad jo også ned.

V7 har forklaret, at han var MP-sergent på hold 3. Han havde to gange vagt i detentionsområdet. Første gang den 10. marts 2004, hvor han havde vagt fra kl. 2 - 4 sammen med V9. Da han tiltrådte vagten var der andre MP'ere til stede, men han husker ikke, om han afløste nogen af disse. Han mener ikke, at der foregik afhøringer mens han havde vagt. Alt var stille og roligt. Han havde derfor ikke travlt og talte blandt andre med spejderne. Han havde et "M"-blad med, som de læste i. Imens sad fangerne i fangegårdene, og han mener ikke, at de bevægede sig rundt i gårdene.

V8 har forklaret, at han var chef for spejdereskadronen på hold 3. Han var godt tilfreds med sine soldater, der havde gennemgået missionsorienterende kursus og herunder bl.a. fået gennemgået soldatens kort. Den 9. marts 2004 var tre personer taget til fange. Vidnet var ved TOC, da han hørte at fangerne var undervejs, og han blev bedt om at tage til detentionsområdet for at forsøge at identificere fangerne, som muligt tidligere på dagen havde deltaget i nogle optøjer i forbindelse med etablering af et checkpoint i Al Qurnah. Fangerne sad ved siden af afhøringsstellet, hvor de afventede registrering og lægetilsyn. Fangerne sad med ret ryg og var iført håndjern eller strips. Vidnet knælede ned og lyste dem i ansigtet, og kunne genkende alle tre som personer, der havde været med ved checkpointet. Vidnet så fangerne blive ført ind i fangegårdene af MP'erne. Han husker ikke, om der var én eller to, der fulgte fangen ind, men fangerne var små mennesker, der ikke gjorde modstand. De blev sat med ret ryg på knæene og havde fortsat håndjern eller "strips" på. Den ene sad med panden op mod væggen. Der var tale om en stressstilling. Vidnet har selv prøvet at sidde i forskellige stressstillinger igennem 10 timer under en POWEX-øvelse i 1993. Når man sidder i en sådan stressstilling standser blod-omløbet til benene og man begynder at ryste. Den 10. marts 2004 var det koldt og blæsende. Vidnet havde jakke, hue og vanter på. To af fangerne bar habit-jakke og den sidste var iført en skjorte. Vidnet sagde til en af MP'erne, at fangerne ikke skulle sidde "sådan dér" hele natten. De burde have lov at ligge ned og burde også få tæpper. Han husker ikke, hvilken MP'er han talte med, men den pågældende "nikkede af" som om, at han havde forstået, hvad der blev sagt. Vidnet opfattede sin bemærkning mere som et råd end en egentlig ordre, og han gjorde ikke noget for at følge spørgsmålet op, idet han ikke følte, at det var hans ansvar. Han mener ikke, han burde have grebet yderligere ind ifølge "førerens kort", idet der jo var eksperter til stede. Han ville selvfølgelig have grebet ind, hvis MP'erne havde begået grove overtrædelser og f.eks. havde

skudt en fange, men i øvrigt var vidnet ikke den højest rangerende officer, der var til stede, idet vidnet bl.a. bemærkede, at stabschefen var der. På grund af mandskabsmangel bad en af MP'erne vidnet om at hjælpe med bevogtning, og han tilkaldte en spejdergruppe, som kort efter kom til stede, hvorpå vidnet tog tilbage til lejren. Han skønner han var i detentionsområdet i tre kvarter til en time. I hele dette tidsrum sad fangerne i de beskrevne stillinger. Vidnet husker ikke, hvem der bemandede sydtårnet, men det var normalt folk fra Livgarden. Om morgenen blev vidnet vækket af ... V2, der var meget utilfreds over den behandling fangerne havde fået i løbet af natten. De havde fortsat siddet i stresspositioner uden adgang til tæpper eller vand. Den ene var faldet om på et tidspunkt og en anden havde "gjort" i bukserne.

Foreholdt afhøringsrapport af 25. august 2004, bilag 44, side 7, nederst, hvorefter vidnet skulle have forklaret, at fangerne "sad som nævnt i en stressstilling, på knæ og lænet ind mod muren, hvor de støttede med panden mod Hescoen. På et tidspunkt gik en af fangerne "på røven" formentlig fordi han ikke kunne holde til at sidde i denne stilling. Han blev straks rejst op af MP og blev igen sat i samme stilling. Det var helt klart for afhørte, at fangerne blev sat i stressstillinger mod deres vilje, og at de ikke selv kunne bestemme, hvordan de skulle sidde", forklarede vidnet, at han husker den beskrevne hændelse. Vidnet blev sur over det, som V2 oplyste, og gik straks til oberst V20, der spiste morgenmad i cafeteriaet. Han knælede ned ved siden af V20 og gengav V2s oplysninger. V20 reagerede ved at sige, at det var for dårligt, og bestemte at fangerne straks skulle have mad og tæpper. Efterfølgende drøftede spejderne situationen og fandt, at der burde gøres noget. Man ønskede også oplyst, hvilken status fangerne havde. Selvom det var MP'erne, spejderne klagede over, bad vidnet om et møde med S2, fordi det var S2, der stod for udspørgningerne, og fordi T1 tidligere havde holdt lektion for spejderne, og hun virkede meget vidende. S2 ville gerne deltage, og mødet fandt sted om eftermiddagen. Nogle af spejderne, blandt andre V34, gik "lige på og hårdt" og stillede spørgsmål ved det passerede. T1 besvarede spørgsmålene, men vidnet blev under mødet ikke klogere på, hvilken status fangerne havde, herunder om de var krigsfanger, civile eller terrorister. T1 beklagede ikke det skete, og spejderne gik fra mødet med samme indstilling som før, bortset fra at de nu var yderligere vrede over at være pålagt tavshedspligt af V23.

Foreholdt samme bilag, side 4, nederst, hvorefter vidnet skulle have forklaret, at "S2 folkene ... havde sagt, at afhøringerne var nødvendige og den måde, som det foregik på, var en del af "spillet"; opbevaring og afhøringerne var foregået "lige efter bogen", bekræfter vidnet, at have forklaret som anført.

Foreholdt samme bilag, side 9 nederst, hvorefter vidnet skulle have forklaret blandt andet, at T1 under mødet gav en længere forklaring om nødvendigheden af at benytte forskellige metoder, herunder stressstillinger, for at få fangerne blødgjort så de vil tale, og at hun ikke forsøgte at afvise, at der var tale om stressstillinger og ikke anfægtede rigtigheden af det spejderne fremkom med, bekræfter vidnet, at have forklaret som anført, og det er fortsat hans erindring om mødet. Efterfølgende var spørgsmålet fremme på et chefmøde, hvor der blev indgået en slags borgfied, idet sagen ville blive undersøgt nærmere. Efter at sagen var dukket op i pressen overgav vidnet sine dagbogsnotater fra den 9. og 10. marts 2004, som var skrevet på de nævnte datoer, til oberst V20. Han havde ikke tidligere tænkt på at aflevere notaterne, idet der jo var lovet en

undersøgelse, som vidnet regnede med ville ende med en indskærpelse. Da vidnet afleverede notaterne til V20, opfattede denne det ikke som en hjælp. Han blev tværtimod vred over, at vidnet ikke tidligere havde indberettet det skete, men det havde vidnet jo gjort som forklaret den 10. marts 2004 om morgenen. Vidnet havde også den 10. marts 2004 sagt til V20, at hans folk ikke ville deltage fremover i bevogtningen under sådanne omstændigheder, som vidnet fandt uacceptable og betegnede som "overkill".

Foreholdt samme bilag side 2, nederst, hvorefter vidnet skulle have forklaret, at da fangerne blev ført ind i aflukkerne af MP'erne, havde fangerne stadig "vist nok håndjern" på og blev placeret i aflukket med korslagte ben på knæene og hovedet ind mod Hesco Bastian væggene med hænderne bag på ryggen, bekræftede vidnet at have forklaret som anført. Fra han så fangerne blive ført ind i gården til han forlod stedet, gik der ca. en halv time, måske tre kvarter.

Foreholdt samme bilag side 8, nederst, hvorefter vidnet skulle have forklaret, at han i cafeteriaet fortalte V20, hvad han havde fået oplyst af V2, nemlig at fangerne havde siddet i den kolde vind hele natten, at de ikke havde fået mad eller drikke, at de sad i stresspositioner hele natten, at den ene besvimede, at de måtte ikke røre sig, men skulle se ind i Hesco-muren og at de blev slæbt til og fra afhøring, vedstår vidnet sin forklaring og tilføjer, at han er 100 procent sikker på, at langt de fleste punkter blev videregivet til V20 den 10. marts 2004 om morgenen. V20 bad ham ikke om at uddybe sin melding. Vidnet har ikke set skrivelsen fra forsvarsministeren til forsvarschefen og oberst V20 har ikke omtalt denne overfor vidnet.

Foreholdt samme bilag side 10, 5. afsnit, hvorefter vidnet skulle have forklaret, at der forud for forsvarsministerens besøg i Irak blev talt en del om, at det nok var klogt at fortælle ministeren om det, som var sket den 9. - 10. marts, vedstår vidnet sin forklaring. Der var en del "snak på gangene", om at ministeren burde orienteres om den 9. og 10. marts 2004.

Foreholdt samme bilag side 5 nederst, hvorefter vidnet skulle have forklaret blandt andet, at han ikke følte, at det var op til ham at beslutte om ministeren skulle orienteres og havde derfor ikke sagt noget til staben, vedstår vidnet også dette. Om morgenen den 10. marts 2004 nævnte ..., at en af spejderne havde foretaget en indberetning til TOC vedrørende behandlingen af fangerne. Vidnet ved ikke, hvem der var vagthavende i TOC denne nat. Den pågældende nat var der træskure i fangegårdene, men de blev først senere forsynet med læ-sejl. Træskuret indeholdt normalt vand, men vidnet ved ikke om det var tilfældet den 10. marts 2004.

Foreholdt samme bilag side 8, 2. afsnit, bekræfter vidnet, at da han forlod detentionen mødte han chefen for militærpolitiet major V24, og han var derfor sikker på, at der ville blive sørget for, at forholdene for fangerne var i orden. Han overvejede ikke efter mødet med S2 at kontakte V24. Vidnet havde indberettet det skete til sin chef, og havde i øvrigt ikke daglig kontakt til V24. Vidnet ved ikke, hvor mange MP'ere der var i detentionsområdet den 10. marts 2004. Der kan have været fra 4-10, men det er svært at sige, fordi der var et leben af mennesker.

Foreholdt samme bilag side 3, næstsidste afsnit, forklarer vidnet, at han var i detentionsområdet længere end 15 minutter som tidligere forklaret.

V9 har forklaret, at han var MP-sergent på hold 3. Han deltog flere gange som vagt under udspørgninger, første gang den 9. marts 2004 sammen med V7. Det kan godt passe, at de havde vagt fra kl. 2 -4, men han husker ikke, hvem de afløste eller hvem han selv blev afløst af. Han husker ikke, om der foregik udspørgninger i det nævnte tidsrum, men mener ikke, at han var i teltet den pågældende nat.

Foreholdt afhøringsrapport af 26. august 2004, bilag 66, side 2, 2. afsnit, bekræfter vidnet, at de sad sammen med to andre soldater i bilen. Fangerne var i gårdene, hvor vidnet mener de sad stille. Han husker ikke, at de bevægede sig rundt. Han var ikke inde i fangegårdene. Han husker ikke med sikkerhed, om han deltog i vagten den 9. juni 2004, idet han som nævnt deltog i flere vagter. Han har også overværet udspørgninger i teltet, men har ikke fastholdt fanger i en bestemt stilling. Han mener, at fangerne sad på en stol, mens TI afhørte dem, og han har ikke lagt mærke til, at hun skulle have brugt grimme ord overfor fangerne.

Foreholdt samme bilag side 3, tredjesidste afsnit, hvorefter vidnet skulle have forklaret, at når fangen kom ind i teltet fik han håndjernene af, og TI bad vidnet om at sætte fangen ned på knæ foran hende, således at fangen sad på gulvet i teltet, forklarer vidnet, at han mener at fangerne i begyndelsen sad på en stol, men det kan godt være, at det først var under senere afhøringer.

Foreholdt samme bilag side 4, 2. afsnit, hvorefter vidnet skulle have forklaret blandt andet, at "fangen på et tidspunkt [havde] ønsket at skifte stilling, hvorfor afhørte hjælp ham til at sætte sig tilbage på hælene, idet fangen selv ønskede at sidde sådan. Senere ville fangen sidde på enden, hvilket afhørte igen hjælp ham med. Afhørte er forespurgt om fangen ikke kunne ændre sin stilling selv, hvortil afhørte oplyste, at af hensyn til sikkerheden for personellet i teltet hjalp afhørte fangen med at ændre stilling, således at han ikke kunne benytte lejligheden til at gøre udfald mod nogen", forklarer vidnet, at fangen sagde, at han havde ondt i benene, og derfor hjalp vidnet ham med at skifte stilling. Han ved ikke, hvorfor fangen ikke selv kunne skifte stilling. Det var alene for at være flink, at han hjalp ham, men det er rigtigt, at vidnet har forklaret, at det også var af sikkerhedsgrunde. Det var et led i standardproceduren. Vidnet husker ikke, hvilke datoer han deltog i udspørgninger, men det skete flere gange.

Foreholdt samme bilag side 3, 3. afsnit, hvorefter vidnet skulle have forklaret, at anden gang han var vagt i fangelejren formentlig var den 9. juni, bekræfter vidnet at have forklaret som anført. Han husker ikke i dag, hvilke datoer han var med inde i teltet, men husker heller ikke omstændigheder, der giver anledning til at ændre den tidligere afgivne forklaring, som blev afgivet på et tidspunkt, hvor han havde tingene i bedre erindring. Vidnet husker ikke, om fangerne den 9. marts 2004 bad om vand, men havde de gjort det, mens de opholdt sig i fangegårdene, havde de fået vand, idet der var vand til stede i fangegårdene. Vidnet kontrollerede dog ikke den pågældende dato, om der var vand til stede.

Foreholdt samme bilag side 2, 3. og 4. afsnit, hvorefter vidnet blandt andet skulle have forklaret, at han den 9. marts sikrede sig, at der var vand til rådighed for fangerne, men at han ikke husker om de havde tæpper, vedstår vidnet sin tidligere afgivne forklaring.

V10 har forklaret, at han var oversergent i militærpolitiet på hold 3. Den 10. marts 2004 var han på vagt sammen med V56. Han husker ikke, hvornår de tiltrådte, men det var om morgenen eller ud på formiddagen. Han husker ikke, hvem de afløste, men det kan godt passe, at det var T5 og T4. Sammen med V56 hentede han en fange til udspørgning. Han lå i detentionen, og sov pakket ind i et tæppe. De sikrede sig, at de fik fat i den rette person, idet to fanger lå tæt sammen med tæpper omkring sig. Vidnet husker ikke, hvad der blev sagt til fangen, da de kom ind i teltet, udover at han blev bedt om at sætte sig, hvorefter han af sig selv satte sig ned på knæ. Vidnet bed ikke mærke i noget ekstraordinært under udspørgningen og det var hans indtryk, at der blot var tale om en afsluttende udspørgning af fangen. Kort efter oplyste TI, at fangerne skulle løslades.

Foreholdt afhøringsrapport af 26. august 2004, bilag 65, side 2 lige under midten, hvorefter vidnet skulle have forklaret, at han ikke har hørt TI bruge skældsord over for eller råbe ad fangerne eller overværet, at TI nægtede en fange at soignere sig efter at han havde forrettet sin nødtørft i bukserne, vedstår vidnet sin tidligere afgivne forklaring.

V11 har forklaret, at han var ... i militærpolitiet på hold 3. Han har tidligere været flere gange i Bosnien. I Irak stod han to gange for registreringen af tilbageholdte. Det er muligt, at første gang var den 9. marts 2004, men han er usikker på datoen. Det burde fremgå af de registrerede oplysninger vedrørende fangerne, hvem der har foretaget registreringen. Han husker, at tiltalte TI bad ham forlade teltet, mens han var i færd med at orientere en fange om hans rettigheder. Vidnet oplæste rettighederne fra en seddel, men han husker ikke det nærmere indhold. Da TI bad vidnet forlade teltet, virkede det "som om hun mente det". Hun var ikke sur, men heller ikke smilende. Senere fortalte hun vidnet, at det var et led i spillet, at hun havde smidt vidnet ud af teltet. Vidnet svarede, at det ville han så gerne orienteres om på forhånd en anden gang. Efter at have forladt teltet opholdt han sig ved fangegården et stykke tid, måske en halv time. Han husker ikke, om han så fanger blive ført ind til udspørgning i teltet. Han mener, at han var til stede, da spejdergruppen ankom. Vidnet har én gang opholdt sig i teltet under en udspørgning. Det var VI, der var tolk. Vidnet bemærkede intet påfaldende under denne udspørgning. Der blev således ikke anvendt stressstillinger.

V12 har forklaret, at han blev udnævnt til ... af reserven i 1990, og han siden 1997 har virket som militærjuridisk rådgiver. I Irak fungerede han også som militærjuridisk rådgiver, det vil sige uden militær rang. Forinden havde han i november 2003 undervist medlemmer af staben i krigens love og "rules of engagement". Det blev herunder drøftet, hvorledes eventuelle fanger skulle håndteres, men hovedspørgsmålet var i den forbindelse under hvilke betingelser og i hvilket omfang tilbageholdte skulle overgives til de britiske styrker. Det var muligt for de danske styrker at tilbageholde personer og foretage en såkaldt "tactical questioning", der var beskrevet i SOI (Standard

Operation Instructions). Vidnet var også bekendt med forsvarskommandoens direktiv vedrørende magtanvendelse. Essensen af disse regler var nedfældet i soldaten og førerens kort, som vidnet deltog i at udarbejde. Der var således tale om overordnede retningslinjer, og der forelå ikke nogen detaljerede regler for, hvorledes en udspørgning skulle foregå, eller hvordan tilbageholdte skulle behandles. Vidnet husker ikke at have set et direktiv udarbejdet af tiltalte T2, men vil ikke bestride T2s forklaring om, at han gav direktivet til vidnet. Der var ingen, der tog initiativ til at udarbejde mere detaljerede regler og vidnet rådede heller ikke sin overordnede hertil. I begyndelsen af opholdet koncentrerede vidnet sig meget om nogle skudepisoder, der havde fundet sted, og der var således ikke fokus på behandlingen af tilbageholdte. Vidnet kom til Irak den 10. februar 2004. Den 9. marts om aftenen, hvor vidnet befandt sig i lejren sammen med staben, hørte han om de tilbageholdte. V8 orienterede om episoderne tidligere på dagen, hvor spejderne måtte trække sig tilbage. Vidnet hentede de gældende regler og tog sammen med oberst V20 til detentionsområdet, hvor T1, tolken VI og to MP'ere var til stede. Han overværede, at fangeres effekter blev gennemgået, hvilket skete ved at T1 benyttede tolken til at oversætte de fundne dokumenter. Vidnet så også, at fangerne blev lægeundersøgt. Han hørte T1 instruere MP'erne i, hvordan udspørgningerne skulle foregå, herunder at hun ville sidde på et bord, mens fangen skulle sidde på gulvet foran hende. Fangen skulle sidde med front mod hende i et par meters afstand. Vidnet erindrer ikke, at T1 gav detaljerede anvisninger om, hvordan fangerne nærmere skulle sidde. Der var vand og tæpper til stede i teltet. Vidnet havde egentlig set frem til at overvære udspørgningen, men T1 bad ham forlade teltet, hvilket han ikke så som et problem, bortset fra at bilen var kørt, og han måtte derfor vente udenfor teltet et par timer, indtil han fik et lift tilbage til lejren. Udover den fange, der var i gang med at blive udspørgt, var der en fange i hver af gårdene. De sad i skrædderstilling, det vil sige med benene krydsede foran kroppen. Den ene, der var iført et jakkesæt, sad og rokkede frem og tilbage, mens han så ind i væggen. Den anden var iført en kjortel og så ligeledes ind i væggen. Under sit ophold i Irak bemærkede vidnet tit, at de lokale ikke brød sig om at sidde på stole. De ville hellere sidde på gulvet. Spejderne sad i deres bil og holdt øje med fangerne, som vidnet ikke så bevæge sig rundt. Det var køligt, men vidnet frøs ikke. Af kedsomhed satte han sig ind og sludrede med spejderne. Han erindrer ikke, at spejderne spurgte ham, om fangerne skulle have tæpper, og husker heller ikke, at han skulle have talt med en MP'er herom. Fangerne havde ikke tæpper, men de kunne have spurgt om det bortset fra, at det var svært at spørge, når tolken befandt sig i teltet. Havde spejderne nævnt, at fangerne burde have tæpper, ville han have gjort noget ved det. Efter den 10. marts 2004 spurgte T1 flere gange, om hun måtte gøre det ene eller det andet under udspørgningerne. I mangel af klare regler kunne vidnet kun svare, at det måtte afhænge af den konkrete situation. Havde T1 spurgt, om man kunne nægte fangerne vand, ville vidnet have spurgt, hvad formålet med det skulle være. Da T1 spurgte, om fangerne måtte sidde på knæ, måtte vidnet på ny svare, at det afhang af situationen. Man måtte f.eks. ikke anvende stressstillinger, hvis det medførte smerte hos de pågældende. Vidnet sagde også til T1, at det ikke var forkert at optræde bestemt overfor fangerne for at vise, hvem der havde magten.

V23 har forklaret, at han på hold 3 var chef for sektion S2. Han blev ansat i forsvaret i 1988 og har gennemgået almindelig officersuddannelse.

Inden udsendelsen til Irak havde han navnlig gjort tjeneste som kampvognsofficer. I 1994 deltog han i en POWEX-øvelse, hvorunder han blev "robust og hårdt behandlet". Vidnet har ingen uddannelse i afhørings teknik og har alene haft undervisning i efterretningstjeneste som led i den almindelige videregående uddannelse. Inden afrejsen til Irak deltog han i et kursus på Svaneøllens kaserne, hvorunder bl.a. V21 underviste i indhentelse af oplysninger fra "humane kilder", men der blev ikke undervist i, hvorledes udspørgninger skulle finde sted. Vidnet ansøgte om at komme på efterretnings-officerskursus, også på brigadeniveau, men det blev ikke til noget bl.a. af ressourcehensyn og fordi kurserne var under omlægning. I december 2003 eller januar 2004 meddelte vidnet TI, at hun skulle forestå eventuelle udspørgninger, idet hun var uddannet sprog-og afhøringsofficer. Vidnet havde ingen betænkeligheder i den forbindelse. Det var svært at skaffe tolke, men det lykkedes at samle nogle civile tolke, som i det daglige skulle stå under TIs ledelse, hvilket også blev besluttet inden afrejsen. I forbindelse med udspørgningerne var kompetencen delt således, at den officer, der udspurgte den tilbageholdte, havde kommandoen i teltet, mens yderområdet hørte under MP. Det skyldtes ikke en beslutning herom, men var et udslag af vanlig praksis. Dog kunne TI instruere MP'erne om, hvilken rækkefølge fangerne skulle udspørges i, og hun kunne også bestemme, at fangerne i fangegårdene ikke måtte kommunikere med hinanden eller se hinanden og således kunne beordres til at se ind i væggen. Vidnet gav ikke TI nærmere instrukser om udspørgningen af tilbageholdte. Der var ikke foregået udspørgninger på de tidligere hold, og på grund af det øvrige arbejdspress blev dette punkt ikke prioriteret særligt højt. Den 9. marts 2004 var vidnet "Senior Duty Officer" i TOC. Han varslede TI om, at der var fanger på vej og videregav de oplysninger vedrørende anholdelsesgrunden, som han havde modtaget fra V32. Vidnet gav ikke TI nærmere instrukser om udspørgningerne, idet han stolede fuldt på hendes kompetence i den henseende. På grund af mandskabsmangel hos militærpolitiet blev spejdereskadronen bedt om at bistå med bevogtning. Den 10. marts 2004 om morgenen nævnte TI, at der havde været et problem med, at fangerne ikke havde fået mad og drikke, og at oberst V20 havde beordret dette rettet. Senere oplyste stabschefen, at spejderne var utilfredse med nattens begivenheder. Stabschefen bad vidnet afholde et møde med spejderne, og vidnet opfattede det som sin opgave at finde ud af, hvori problemet bestod, idet han ikke havde hørt, hvad kritikken nærmere bestod i. På mødet, hvori også TI deltog, gav spejderne udtryk for frustration over manglende instruktion vedrørende opgaven. Flere af spejderne var også utilfredse med, at fangerne blev slæbt frem og tilbage. De nævnte især to tilfælde, hvor en fange havde tabt sine bukser og en anden havde gjort i bukserne. De nævnte også, at en fange havde frosset og ikke havde fået noget tæppe. De brød sig heller ikke om at skulle kontrollere, at fangerne sad med ansigtet ind mod væggen. Kritikken gik alene på opbevaringsdelen og ikke på selve udspørgningerne i teltet. Vidnet ville ikke udtale sig om kritikken uden at have hørt MP'erne og sagde derfor alene, at såfremt der havde manglet beskyttelse mod vejrliget og ikke havde været vand til stede, ville det være en overtrædelse af konventionen. Vidnet sagde også til spejderne, at det var i orden i forbindelse med udspørgninger at drage fordel af den stressede situation, som fangen var i på grund af selve anholdelsen og som følge af den faste og bestemte måde, som de blev ført ind til udspørgningen på. Sidstnævnte gøres ikke for at stresser den pågældende, men som et led i såkaldt "Force Protection" altså beskyttelse af eget personel såvel som fangen selv. Vidnet tilføjede dog også under mødet, at det

ikke var i orden at slæbe fanger hen ad jorden, så de tabte bukserne. T1 erklærede sig enig i, at såfremt der havde manglet vand, var det en overtrædelse af reglerne. Vidnet sagde til spejderne, at det ikke var hensigtsmæssigt, at de udtalte sig om kritikken til andre i lejren, dels for ikke at skabe rygter i lejren, dels for at undgå pressens opmærksomhed, hvilket kunne gribe forstyrrende ind i enhedens opgave. Vidnet ved ikke, hvem der havde vagt i sydtårnet den pågældende nat, og har ikke hørt om en klage indgivet til TOC. Sådanne klager skal indføres i døgnrapporten. Vidnet rapporterede til stabschefen om mødet med spejderne og anbefalede stabschefen at indskærpe reglerne, idet der efter vidnets opfattelse var handlet i strid med konventionen, hvis det var rigtigt, at fangerne var blevet behandlet hårdhændet. Stabschefen "tyggede" herpå og vidnet ved ikke om reglerne blev indskærpet, men det går han ud fra.

Foreholdt afhøringsrapport af 19. august 2004, bilag 41, side 13, midt, hvorefter vidnet skulle have forklaret, at så vidt han ved, blev det indskærpet overfor MP, at konventionerne skulle overholdes, men at han ikke ved, hvem der gjorde dette, vedstår vidnet den anførte forklaring.

Vidnet var efterfølgende i teltet flere gange i forbindelse med udspørgninger og har ikke bemærket nogen overtrædelser. T1 nævnte også under mødet med spejderne, at det der var sket om natten var ingenting mod det der skete under POWEX-øvelser. Vidnet går ud fra, at T1 nævnte dette for at tydeliggøre hvilket referencegrundlag officerer har for at bedømme den måde, som fangerne var håndteret på. Hun nævnte også, at hun da fangen tabte sine bukser, straks sagde til den kvindelige tolk, at hun skulle vende sig om, hvilket T1 også selv havde gjort. Vidnet var på orlov fra den 2. juni 2004 til den 2. juli 2004. Oberst V20 viste vidnet brevet fra V13. Det skete på et tidspunkt efter at V20 havde kontaktet Auditørkorpset. T1 var synligt utilpas ved at skulle foretage udspørgninger, idet hun ikke brød sig om den intense situation, som opstod når opgaven var at finde ud af, om fangen skulle løslades eller overgives til briterne. Vidnet ved, at T1 rådførte sig med V20 og V12, som bekræftede at udspørgningerne var foregået efter reglerne. Han erindrer også, at hun bad dem om nærmere skriftlige instrukser vedrørende udspørgningerne.

Forevist bilag 139, side 9-10, en e-mailkorrespondance i januar 2004 mellem major ... og major V38 om tolkeproblemer, forklarer vidnet, at mailen gjorde han opmærksom på problemerne med tolkene. Vidnet havde løbende kontakt med både Huglstad, Forsvarsakademiet i øvrigt og V38, som var vidnets forgænger på hold 2, men mailkorrespondancen løste ikke problemerne. Problemet var, at man ikke kunne tage af sted uden tolkene og derfor var tvunget til at acceptere de forhåndenværende tolke, og så forsøge at få det bedste ud af det.

Forevist samme bilag side 11 nederst og 12 øverst, en e-mail af 26. januar 2004 fra vidnet til V38, forklarer vidnet, at indholdet er udtryk for, at han var parat til at acceptere næsten hvad som helst, bare han fik 5 tolke i uniform. Hvis nogle af dem var dårlige, måtte man klare det problem ved at prioritere deres opgaver.

Foreholdt at oberst V20 har forklaret, at tilbagemeldingerne vedrørende episoden den 10. marts 2004 viste, at der ikke var foregået noget forkert, forklarer

vidnet, at han ikke har rapporteret direkte til V20, men til stabschefen, som han fortalte om spejdernes forklaring vedrørende manglende vand, hårdhændet behandling, og at en fange havde frosset. Det var herefter op til stabschefen at drage eventuelle konsekvenser. Vidnet husker ikke den førstkommende fre-dagsappel efter den 10. marts 2004. Efter de første udspørgninger gav VI udtryk for, at det havde været spændende at deltage heri, og hun stod på spring for at deltage i de efterfølgende udspørgninger. Vidnet var selv tilstede ved tel-tet under T1s udspørgninger den 12. april 2004. Hun råbte højt, men i øvrigt foregik alt stille og roligt, og fangerne havde det godt. Vidnet modtog da heller ingen melding om, at der skulle være foregået noget forkert, heller ikke fra tolkene, som han havde daglig kontakt med. Vidnet foretog selv en ud-spørgning, mens T1 var på orlov. Den vedrørte en person, der blev pågrebet et sted, hvor der havde været et baghold. Vidnet lod fangen anbringe på knæ i teltet, hvilket var en normal stilling for irakerne. Han blev indledningsvis af en MP-sergent placeret på knæ med lodrette lår og ret ryg, hvilket MP'eren oplyste var normal procedure, men han fik efterfølgende lov til at skifte sidde-stilling og lå på et tidspunkt ned for at kunne tegne i sandet. Der var ikke tale om, at fangen frit kunne bevæge sig rundt i teltet, men der var heller ikke tale om, at han blev fastholdt i stillingen, og der foregik intet ukorrekt efter vidnets opfattelse. Det var ..., der fungerede som tolk. Efter tilbagekomsten den 2.juli 2004 var tolkesituationen katastrofal. De mandlige tolke var på vej hjem af forskellige grunde og VI8 og VI kunne ikke indordne sig under det militære system. De ønskede at deltage i prioriteringen af opgaverne og kunne ikke affinde sig med deres rolle som "sprogmaskiner". De ønskede at høre under en anden sektion og havde også kollektivt sagt op. Vidnet holdt et møde med dem. Under mødet nævnte de ikke noget om, at T1 skulle have overtrådt love og regler. Det var derimod det daglige samarbejde, der var problemet. Det virkede som om, at de var jaloux på T1, fordi de ikke var fundet egnet til at begynde sprogofficersuddannelsen. Vidnet oplyste, at en ny sprogofficer var på vej for at betone, at tolkene ikke var uundværlige, hvilket satte dem på plads. Spejdernes oplysninger på mødet den 10. marts 2004 blev ikke efterprøvet af vidnet, som derfor hverken kan af-eller bekræfte spejdernes oplysninger. Som følge af det skete besluttedes det at sydtårnet fremover skulle bemandes af stabsofficerer, når der var fanger i detentionen.

Vidnet tilføjer, at stressstillinger ikke blev omtalt under mødet med spejderne bortset fra i forbindelse med omtalen af POWEX-øvelserne. Vidnet har ikke under mødet med spejderne givet udtryk for, at der blev anvendt stressstillinger under udspørgningerne eller i fangegårdene og har heller ikke udtalt sig om, at sådanne stillinger kunne anvendes. Heller ikke T1 har udtalt sig som beskrevet. Spejderne virkede delte i deres opfattelser. Nogle fremsatte kritik, og vidnet er sikker på, at de refererede situationen, sådan som de følte, at de havde oplevet den, hvorimod andre tilkendegav, at de ikke fandt, at der var gået for vidt. Vidnet mindes ikke, at det var specielt koldt natten til den 10. marts 2004. Efter den 2. juli 2004 bad vidnet T1 kontrollere oplysninger om, at VI8 på hold 2 skulle have overværet en udspørgning i en britisk landrover med henblik på at klarlægge VI8s troværdighed. T1 meldte tilbage, at op-lysningerne var blevet verificeret hos bataljonen, og at hun havde talt med ... i den forbindelse.

V24 har forklaret, at han var chef for militærpolitiet på hold 3.

Han har gennemgået den sædvanlige militærpolitiofficersuddannelse. Oprindeligt skulle han have deltaget på hold 4, men fik i oktober 2003 ordre om i stedet at deltage på hold 3. Han nåede derfor ikke at deltage i det forudgående chefkursus. Han modtog ikke særlige instrukser om sin kommende tjeneste, men rådførte sig med sin forgænger på hold 2, major ... Vidnet var bekendt med soldatens og førerens kort, men husker ikke, om der derudover forelå en særlig instruks vedrørende behandling af fanger. Vidnet har i 1987 og 1993 deltaget i POWEX-øvelser, én gang som fange og én gang som led i bevogtningen. De første 2-3 dage i Irak var der overdragelsesforretning, hvorunder major ... satte vidnet ind i tjenesten. Man drøftede ikke særligt fangetjenesten. I øvrigt var tiltalte T2 genganger, og havde styr på det praktiske i den forbindelse. Vidnet havde gennemlæst SOP'en inden han tiltrådte.

Forevist bilag 86, bilag 8-3, forklarede vidnet, at han udover disse og tilsvarende blanketter ikke husker at have set yderligere instrukser om behandling af fanger, og han er ikke bekendt med den instruks, som T2 har udfærdiget. I praksis var der ingen problemer med håndtering af fanger. De blev behandlet i overensstemmelse med soldatens og førerens kort, og på grundlag af almindelig sund fornuft. Der var ikke direktiver for fangernes færden i fangegårdene. Der var vand og tæpper til stede, og fangerne blev tilset af en læge. Vidnet var i detentionsområdet, da fangerne ankom den 9. marts 2004. Han var der ikke særlig længe og overværede således kun, at fangerne blev ført ind i fangegården. Han husker ikke, om der netop den pågældende dag var vand og tæpper i gårdene, men han havde forinden talt med T2 herom. Han husker heller ikke, om fangerne sad ned eller bevægede sig rundt i gårdene, mens han var der. Vidnet blev ikke orienteret om spejdernes klage over MP'erne, og deltog ikke i noget møde herom næste dag. En uge eller to senere blev det besluttet, at Sydtårnet skule bemannes med stabsofficerer, idet de havde bedre mulighed for at vurdere, om alt foregik efter reglerne. Vidnet havde hørt lidt sladder i krogene, og gik ud fra, at det var baggrunden for beslutningen, som blev bekendtgjort ved et stabsmøde, men det blev ikke nævnt i den forbindelse, at det skyldtes en egentlig klage over MP'ernes adfærd. Vidnet talte ikke med sine folk om behandlingen af fangerne, idet han ud fra det han havde set vurderede, at alt foregik korrekt. Vidnet havde ikke hverken fra sine chefer i staben eller fra V8 modtaget nogen henvendelser vedrørende spejdernes klage, og blev derfor meget chokeret over V8s mail af 31. juli 2004, som han først modtog i forbindelse med et chefmøde vedrørende T1. Mødet var nærmest overstået, da V8 nævnte, at han havde et dagbogsnotat, som han ville give til V20. Vidnet modtog derpå via mail V8s mail fra V20 (sagens bilag I 0) uden yderligere kommentarer fra V20 end bemærkningen i mailen om, at "det er da helt galt". Efter at have læst V8s mail talte vidnet med T2. Der var ikke tale om en afhøring af T2, og han blev ikke sigtet for noget. T2 kunne ikke huske, om fangerne anvendte tæpper, men det er på baggrund af T2s oplysninger, at vidnet i sin svarmail har anført, at man aftalte med lægen, hvor meget vand, fangerne skulle have, og hvorledes fangerne i øvrigt blev behandlet, herunder at de blev placeret med ansigtet mod en af murene.

Beskrivelsen af hvilestillingen er vidnets egen opfattelse, idet han selv havde observeret, at de lokale ofte sad på hug, f.eks. hvis de ventede på bussen, og V8 havde i sin mail beskrevet stressstillingen som hugsiddende.

V28 har forklaret, at han var MP-sergent på hold 3. Han overværede en udspørgning, som major V23 foretog. I den forbindelse deltog han i bevogtningen af fangen sammen med sin kollega ..., som ikke er identisk med tiltalte T2. De førte en fange ind i teltet ved at tage fat i hans overarme, hvorpå de på skift var med i afhøringsteltet som vagt. Fangen blev bedt om at sætte sig ned i teltet, hvilket han gjorde frivilligt. Han sad for-overbøjet på knæ, men vidnet mener ikke, at han blev beordret til at sidde på knæ.

Foreholdt sin forklaring til auditøren, afhøringsrapport af 25. august 2004, bilag 62, side 1, nederst, hvorefter vidnet skulle have forklaret, at fangen blev bedt om at sætte sig på knæene, men at vidnet ikke husker, hvem der bad fangen sætte sig ned, forklarer vidnet, at han ikke vil bestride at have forklaret som anført, men han har ikke bidt mærke i netop dette punkt. Den tilbageholdte var lidt presset, fordi han havde oplyst, at han var matematiklærer, men det viste sig, at han ikke kunne løse simple regneopgaver, og han sad i den forbindelse foroverbøjet og tegnede i sandet.

Vidnet var også til stede under udspørgningerne den 9. og 10. marts 2004. Han var i detentionsområdet, da fangerne ankom. Der var fri adgang til vand og tæpper i detentionsområdet. Fangerne blev ikke nægtet vand, og der blev heller ikke givet instrukser herom, eller instrukser om, at de skulle anbringes i stressstillinger. De to fanger blev indledningsvis anbragt i afhøringsteltet på hver sin stol. Da de begyndte at tale sammen, drejede man stolene så de ikke kunne se hinanden. Da de herefter vendte sig og fortsat kommunikerede, tog MP'erne fat i deres hoveder og drejede dem væk, men der var ikke tale om vold, og de blev heller ikke revet i håret. Vidnet overværede, at TI udspurgte en af fangerne, som blev ført ind i teltet som tidligere beskrevet. Der var ikke tale om, at fangen blev fastholdt i en bestemt siddestilling eller fik hovedet fastholdt i en bestemt retning. Det eneste eksempel vidnet husker i den retning, er et tilfælde, hvor en fange forsøgte at rejse sig, og derpå blev placeret i siddestilling igen ved at en MP'er lagde sin hånd på hans skulder. Under udspørgningen vekslede TI i toneleje og talte indimellem højt, men vidnet mindes ikke, at hun brugte latrinære udtryk. Vidnet var i detentionsområdet i alt ca. 2 timer, hvorefter han tog tilbage til lejren. Han erindrer ikke, om han returnerede til detentionsområdet senere på natten. Vidnet husker ikke, hvordan vejret var præcist den 9. marts 2004, men det var generelt varmt, idet det dog godt kunne være lidt køligt om natten. Vidnet husker ikke, at have overværet udspørgninger den 12. april 2004, og i juni måned var han på politiakademiet i Basra. Han er via sin uddannelse bekendt med krigens love og dermed også sin pligt til at gribe ind overfor ulovligheder, også hvis de begås af officerer. Vidnet har således grebet ind i en situation, hvor en soldat fra spejdereskadronen uberettiget rettede sit våben mod en iraker, fordi denne grinede af ham. Vidnet har på intet tidspunkt observeret overtrædelser begået af TI eller militærpolitiet. Efter den 9. marts 2004 talte vidnet med tolken VI, der sagde, at hun ikke kunne lide at deltage i udspørgninger, idet hun ikke brød sig om at tale hårdt til folk, men hun nævnte intet om mishandling af fanger eller konventionsovertrædelser i øvrigt. Da vidnet ankom til detentionsområdet den 9. marts 2004 var T2 også til stede. Han gav ikke nærmere instruktioner om behandlingen af fangerne. Da fangerne skulle anbringes i fangegårdene blev de ført ind i disse, hvorpå døren blev lukket, og der blev ikke i den forbindelse anvist særlige siddestillinger.

Afhørt af anklageren forklarer vidnet, at han ikke husker, om han overværede en udspørgning den 9. marts 2004.

Foreholdt samme bilag, side 2, 2. nye afsnit, hvorefter vidnet bl.a. skulle have forklaret: "Afh. har i starten af missionen været med i fangelejren på et tidspunkt, formentlig den 9. marts, idet han husker at der var 3 fanger. Han var ved fangelejren da fangerne ankom, men han var ikke i nærheden da der blev foretaget udspørgning", fastholder vidnet at have overværet en udspørgning foretaget af T1, men kommer derpå igen i tvivl, og forklarer, at forvirringen nok skyldes, at han var til stede, da fangerne ankom, og at han overværede lægeundersøgelsen i teltet. Derefter opholdt han sig uden for teltet, men kunne stadig høre, hvad der skete inde i teltet.

V30 har forklaret, at han var MP-sergent på hold 3. Han har tidligere deltaget i en POWEX-øvelse. Den 9. marts 2004 deltog han i transport af nogle fanger til detentionsområdet sammen med V16 og V31.

Vidnet var kun kortvarigt i detentionsområdet, idet han skulle tiltræde som vagthavende på MP-stationen. I løbet af natten blev han ringet op af V57 fra TOC. Han spurgte, om alt var som det skulle være, hvilket vidnet bekræftede. Han sagde også noget med, at nogen havde brokket sig til TOC over et eller andet. Det drejede sig vist om behandlingen af fangerne. Vidnet husker ikke, hvad V57 nærmere sagde, og noterede intet herom i døgnrapporten. Det var op til vidnet som vagthavende at afgøre, hvad der skulle stå i døgnrapporten, og han vurderede henvendelsen som en bagatel og gjorde ikke mere i den anledning, udover at han bad det næste MP-vagthold om at fortælle spejderne, hvordan tingene hang sammen i relation til behandling af fanger, idet halvdelen af spejderne var helt "grønne". Han husker ikke, om opringningen kom lige før et vagtskifte, og han underrettede ikke sine foresatte om V57s opringning. Vidnet overværede en udspørgning, foretaget af major V23. Det kan godt have fundet sted den 8. maj 2004. Under udspørgningen sad fangen på en stol foran V23, og var på intet tidspunkt nede på knæ.

V32 har forklaret, at han var kaptajn og efterretningsofficer på hold 3 med T1 som nærmeste foresatte. Han havde ansvar for Al Qurnah-området. Han var tidligere kampvognsofficer, og havde ingen uddannelse som efterretningsofficer. Han søgte om at komme på kursus, men der var for få ansøgere. Sektionen ankom samlet til Irak den 10. februar 2004. Det blev besluttet, at T1 skulle forestå eventuelle udspørgninger, idet hun var uddannet afhørings- og efterretningsofficer. Det blev ikke drøftet, om hun burde foretage udspørgninger, når hun havde deltaget i POWEX-øvelser. Den 9. marts 2004 deltog vidnet i anholdelsen af 3 personer i Al Qurnah. De blev ført til detentionen af militærpolitiet. Vidnet ankom lidt senere sammen med oberst V20 og oberstløjtnant V37. På det tidspunkt var fangerne ved at blive registeret. De sad udenfor teltet på hug eller på knæ. De sad for sig selv, og det virkede ikke som om stillingerne var påtvungne. Vidnet forlod detentionsområdet kort efter. Dagen efter hilste han på fangerne i Al Qurnah efter at de var løsladt. De gav hånd til hinanden, og han talte med mindst to af dem. Ingen af dem nævnte, at de var blevet dårligt behandlet. Efter den 10. marts 2004 udtrykte T1 ubehag ved sin opgave som udspørger. Hun virkede meget beklemmt og nævnte, at hun havde talt med både V12 og feltpræsten, men ikke følte, at hun havde fået specielt gode direktiver. Vidnet husker ikke, om hun udtrykkeligt nævnte, at

hun også havde talt med V20, men det går han ud fra.

V34 har forklaret, at han var konstabel i spejdereskadronen på hold 2 og i begyndelsen af hold 3. Han har flere gange deltaget i bevogtning af fanger i detentionen, herunder formentlig også den 10. marts 2004, hvor han tiltrådte vagten om morgenen. Det er muligt, at han tiltrådte vagten sammen med sin gruppefører V2, men han husker det ikke præcist. Han afløste to andre spejdere, V6 og V5, og de har givetvis talt sammen i forbindelse med afløsningen, men han husker ikke samtalens indhold. Det er muligt, at de har nævnt noget om manglende tæpper i fangegården. Der var tre fanger, to i den ene gård og en i den anden. De sad på hug, hvilket irakere ofte gør, f.eks. når de bruger deres bedekæde. Vidnet opfattede ikke denne siddestilling som krænkende. Vidnet blev afløst ret hurtigt og efter mindre end et par timer. Under vagten sad han i en bil. De to MP'ere der samtidig havde vagt, sad i en anden bil, og han talte ikke med dem. Mens han var der, så han ikke MP'erne have kontakt med fangerne. Han havde ikke opfattelse af, at fangerne ikke måtte bevæge sig frit rundt i fangegårdene, men han husker ikke, om de konkret gjorde det. Han husker heller ikke, om han så vand og tæpper i gårdene, men kan ikke udelukke, at der var vand og tæpper til stede. Han husker ikke, om fangerne bad om vand. Han husker et tilfælde, hvor en fange bad om lov til at gå på toilettet, men han har deltaget i flere bevogtninger, og det har muligvis været ved en anden lejlighed. Senere på dagen deltog han i et møde, der blev afholdt fordi nogle af de andre spejdere følte sig krænket over den måde, fangerne var blevet behandlet på tidligere på natten. T1 deltog i mødet, hvor nogle fra E-sektionen gav en orientering.

Foreholdt afhøringsrapport af 25. august 2004, sagens bilag 48, side 2, vedstår vidnet sin forklaring, idet han dog ikke husker, om vagten varede et par timer. Vidnet kan ikke sige, om hans spejderkolleger var tilfredse med forklaringen under mødet, men vidnet havde ikke behov for yderligere forklaring. Han husker ikke, at der under mødet blev sagt noget om tavshedspligt.

Foreholdt at major V8 ifølge retsbogen side 75, har forklaret, at vidnet under mødet "gik lige på og hårdt" forklarer vidnet, at han godt kan huske, at han stillede nogle spørgsmål, men han husker ikke, om han støttede sine kolleger i spejdereskadronen eller det modsatte. Bagefter sagde V8, at vidnet burde være politiker.

V35 har forklaret, at han var MP-sergent på hold 3. Han har ikke overværet nogen udsørgninger i teltet, men har et par gange deltaget i bevogtning af fanger i detentionen. Disse vagter foregik i dagslys, men han husker ikke på hvilke datoer. Fangerne sad i fangegårdene som de havde lyst til, og som regel i skyggen. De havde tæpper og rigeligt med vand til rådighed. Vidnet har selv deltaget i at klargøre detentionen inden fangerne ankom, og der blev i den forbindelse fyldt vand på 1 ½ liters dunke, som stod i fangegårdene i grupper af 6 stk. Der var latrin i fangegårdene, som fangerne frit kunne benytte. Under en af disse fangebevogtninger overværede vidnet, at tiltalte T2 kom op at skændes med tolken V18, fordi han påtalte, at hun havde talt alene med en fange. Vidnet ville også selv have påtalt dette, idet tolke ikke bør tale med fangerne, men alene fungere som tolk. Episoden medførte, at MP'erne ikke længere talte så meget med tolkene som tidligere.

V37 har forklaret, at han var næstkommanderende og stabschef på hold 3 i Irak. Forud for udsendelsen lå det klart, at der kunne blive tale om at foretage udspørgninger af irakere og vidnet og V20 har givetvis drøftet, hvem der skulle forestå dette. Beslutningen om at det skulle være T1, må være truffet af V20. T1 var efter vidnets opfattelse en yderst loyal officer, der medvirkede konstruktivt til løsningen af opgaver. Hun var korrekt, også i forhold til underordnede. Udspørgninger var omtalt i direktivet til chefen for enheden, og SOP'en (Standard Operational Procedures) indeholdt bestemmelser om taktisk udspørgning, men derudover fandtes der ikke på dette niveau yderligere direktiver om udspørgning.

Forevist bilag 144, vidnets skrivelse af 5. januar 2004 vedrørende justering af SOP forud for udsendelse, forklarer vidnet, at man havde overtaget SOP'en fra de tidligere hold, og det var nødvendigt at justere den, hvilket vidnet iværksatte i Oksbøl inden udsendelsen. Planen var, at justeringen skulle være færdig inden udsendelsen i februar og det lykkedes. Eventuelle bestemmelser om udspørgning ville naturligt skulle placeres i kapitel 2 om efterretningstjenesten eller i kapitel 5 om vagttjenesten, men vidnet erindrer ikke, om der blev udarbejdet sådanne bestemmelser. Den 9. marts 2004 kørte vidnet sammen med oberst V20 til detentionsområdet, hvor de var i ca. en halv time. Fangerne var ikke placeret i fangegårdene, men sad i nærheden af afhøringsstellet. Vidnet og V20 blev der ikke længere, idet de fik indtryk af, at alt var som det skulle være. Havde vidnet observeret noget ukorrekt ville han straks have grebet ind. T1 har ikke bedt vidnet om nærmere instruktioner vedrørende udspørgninger, bortset fra at hun på et tidspunkt, som han ikke husker nærmere, spurgte om udspørgningerne foregik på den korrekte måde. Vidnet svarede, at hun kendte ham godt nok til at vide, at hvis noget skulle ændres, havde han sagt det. Vidnet erindrer ikke, at have taget stilling til konkrete spørgsmål vedrørende udspørgninger, og ingen har udtrykt behov for at få udfærdiget direktiver herfor, eller for behandlingen af fanger. Premierløjtnant V57, der var vagthavende officer i TOC, oplyste den 10. marts 2004, at de soldater, der havde haft vagt i tårnet, havde set rystede ud. Det kunne vidnet i og for sig godt forstå, da de var helt nye i tjenesten, og derfor nemt kunne have fået et forkert indtryk.

Vidnet besluttede derfor, at tårnet fremover skulle bemannes af mere erfarne soldater fra staben. Vidnet ville være sikker på, at der var tale om voksne mennesker, som straks ville rapportere, hvis de overværede ukorrekt adfærd, hvilket de unge soldater måske ikke ville gøre på grund af deres uerfarenhed. Vidnet bad major V8 tage sig af sagen i relation til spejderne, men erindrer ikke at have inddraget militærpolitichefen, major V24, i spørgsmålet. Vidnets kendskab til omstændighederne gav ham ikke anledning til at tvivle på, om MP'erne havde handlet korrekt. Han erindrer således ikke at have modtaget klager over MP'ernes behandling af fanger, hverken fra spejdere eller andre. Militærpolitiet hører operativt under oberst V20. Vidnet deltog ikke i mødet den 10. marts 2004 og har ikke drøftet problemerne vedrørende udspørgning

eller behandling af fanger med V20 eller personel fra S2. Han har muligvis underrettet V23 om mødet, men husker det ikke nærmere. Vidnet har ingen erindring om udspørgningen i april, og på tidspunktet for udspørgningerne i juni var vidnet på orlov. Da han kom tilbage til Irak den 23. juni 2004, hørte han lidt her og der om en episode i forbindelse med en udspørgning, men han blev ikke af V20 orienteret nærmere herom, idet de kun havde en meget kort overdragelsesforretning på ca. 5 minutter, hvorefter V20 tog på orlov. V20 nævn-

te således intet om, at han havde foretaget ændringer i procedurerne vedrørende udspørgning eller behandling af fanger. Problemerne med tolkene blev stadig værre, og sidst i juni sagde begge de kvindelige tolke op. Det lykkedes vidnet at få dem til at nøjes med at deponere opsigelserne, idet man ellers ville være uden tolke den sidste måned. Vidnet er bekendt med bilag 139, side 88 -90, en indberetning af tolken V46.

Forevist samme bilag side 96, en notits af 2. juli 2004 fra T1 om tolkesituationen, forklarer vidnet, at han ikke erindrer at have set notatet, men han var bekendt med de omhandlede problemstillinger. Efter at den mandlige tolk havde sagt op, var der kun de to kvindelige tolke tilbage, og vidnet havde inden samtalen med T1 besluttet, at de skulle forblive i S2, og det lykkedes at få dem til at blive på holdet tiden ud. Vidnet har ikke modtaget klager fra tolkene vedrørende forhold under udspørgningerne. Han var bekendt med, at den mandlige tolk ville skrive et brev til V20, men som vidnet forstod det, gik indholdet ikke specifikt på behandlingen af fanger, men mere på den overordnede politik i forbindelse med indsatsen i Irak. Tolkens klagede ikke over T1 og T1s repatriering gav ikke vidnet anledning til at ændre principperne for udspørgning, bortset fra at han besluttede, at han selv ville være til stede ved fremtidige udspørgninger. Sydtårnet var bemanded i henhold til en vagtliste, som burde være til at finde. Der var ikke tale om en regulær klage den 9./10. marts 2004, idet den vagthavende i så fald ville have noteret dette ned i døgnrapporten. Efter vidnets opfattelse er der ikke pligt til at notere alle hændelser i døgnrapporten, herunder ikke henvendelser fra soldater, der blot giver udtryk for ubehag over et eller andet. Hver fredag var der parole for alt ledigt personel, hvorunder oberst V20 orienterede om generelle forhold. Vidnet erindrer ikke, om V20 i den forbindelse har udtalt sig i anledning af spejdernes klage, men det kan vidnet ikke forestille sig, idet der ikke var tale om en egentlig klagesag.

V45 har forklaret, at han var læge ved DANCON/IRAK på hold 2 fra 28. december 2003 til 8. februar 2004 og på hold 3 fra den 29. februar 2004 til den 4. april 2004. Omkring den 9. marts 2004 undersøgte han tre fanger. Han var vagthavende læge, og fangerne var lige ankommet, da vidnet kom til detentionen, hvor T1, en kvindelig tolk og nogle MP'ere også var til stede. T1 bad ham undersøge de tre fanger, og sagde at han skulle tale roligt og venligt til dem. Han går ud fra, at hun ønskede, at han talte tydeligt, fordi han taler dansk med lidt accent.

Foreholdt afhøringsrapport af 18. oktober 2004, bilag 104, side 2, 2. afsnit, hvorefter vidnet bl.a. skulle have forklaret, at "kaptajn T1 havde forklaret ham, at fangerne skulle undersøges, og at han skulle tale roligt og venligt til dem. Hvorfor hun sagde dette, ved afhørte ikke, for hun gav ingen begrundelse, hvilket han i øvrigt ikke fandt nødvendigt, for han talte altid roligt og venligt til sine patienter", bekræfter vidnet at have forklaret som anført. Under lægeundersøgelsen var alle tre fanger til stede samtidig. Undersøgelsen varede i alt ca. 15 minutter, og i forbindelse med undersøgelsen udfyldte vidnet skemaer og stillede spørgsmål til fangerne, bl.a. om eventuelt medicinforbrug og eventuelle tidligere sygdomme eller skader. Under sit ophold i detentionsområdet bemærkede vidnet ikke noget forkert ved MP'ernes adfærd overfor de tilbageholdte.

V46 har forklaret, at han var i Irak på hold 3. Det var oprindelig tanken, at han skulle være forbindelsesofficer til den engelske brigade, men efter få dage i Irak blev han i stedet ansvarlig for CIMIC, det vil sige det civile- og militære samarbejde. Han var i Camp Eden fra slutningen af februar til august 2004. I begyndelsen af marts 2004 blev nogle personer tilbageholdt efter at der var oprettet ulovlige checkpoints i Al Qurnah. Vidnet deltog ikke personligt i håndteringen af fangerne eller i det møde, der fandt sted den 10. marts 2004 med spejderne, men på en senere morgenappel i marts eller april udtalte oberst V20 vedrørende behandlingen af fangerne, at der ikke var sket noget forkert, og at alt var foregået i overensstemmelse med de gældende regler. I den følgende periode var der adskillige episoder, hvorunder danske styrker blev overfaldet. CIMIC-huset i Al Qurnah lå ret udsat, og blev flere gange beskudt. Når man i den forbindelse sendte forstærkninger for at beskytte personalet i huset, blev disse flere gange overfaldet undervejs. Der var tale om veltilrettelagte baghold, hvor der blev anvendt både håndvåben og RPG-granater, og det var rent held, at ingen blev såret eller dræbt. Det var således meget væsentligt for de danske styrkers sikkerhed og af hensyn til udviklingen af bystyret i Al Qurnah, at man fik pågrebet de personer, der stod bag disse baghold. Vidnet har ingen viden om udspørgninger af tilbageholdte, der fandt sted i april. Da der i juni på ny blev indbragt tilbageholdte, var et Tv-hold i lejren. Vidnet fik af V20 tilladelse til at tage Tv-folkene med op i Sydtårnet, og igennem 10-15 minutter overværede de håndteringen af fanger og så blandt andet de tilbageholdte blive ført ud af teltet og ind i fangegårdene, hvor der var vand til stede. Tv-folkene gav udtryk for, at behandlingen af fangerne var helt i orden. Efter at V37 blev chef for DANCON blev vidnet stabschef. Der var fortsat angreb på danske styrker, men situationen varierede meget fra fred og fortrøstning det ene øjeblik til anspændte situationer kort efter. I august måned modtog man melding om, at der var oprettet flere ulovlige checkpoints i Al Qurnah. Alle disponible styrker blev indsat, og det kom til ildkamp. T1 gav over for vidnet udtryk for, at hun foretog udspørgningerne af nød og ikke af lyst, og at hun savnede nærmere retningslinjer herfor. Efter vidnets opfattelse var T1 en meget professionel og ærekær officer. Hun havde stor viden om politiske forhold, herunder de forskellige grupperinger i området, som kunne udgøre en risiko for de danske styrker. Hun optrådte korrekt i relation til efterlevelse af reglementer. Vidnet anvendte ofte tolke i samarbejdet med de civile irakiske myndigheder, men samarbejdet med tolkene var ikke problemfrit. Det skete flere gange, at de ikke var klar til tiden, og når der opstod et akut tolkebehov var det også i flere tilfælde svært at få fat i den vagthavende tolk.

Vidnet havde tillige et nært samarbejde med militærpolitiet blandt andet i forbindelse med uddannelsen af det lokale irakiske politi, som i slutningen af juni i forbindelse med magtoverdragelsen selv skulle varetage politiopgaverne. På grund af ineffektivitet var der fortsat et stort behov for støtte fra militærpolitiets side. Al Sadr-folkenes mål var at undertrykke befolkningen i Al Qurnah. De var meget hårdkogte og fanatiske, og det var derfor nødvendigt at anvende en håndfast afhøringsform, hvis man ønskede oplysninger fra dem. Efter vidnets opfattelse var tolkene ikke tilstrækkelig uddannede til at indgå i en militær operation. Vidnet var flere gange i tvivl om, hvorvidt der blev tolket korrekt og har også følt sig i tvivl om tolkenes loyalitet uden dog at kunne give konkrete eksempler herpå. Tolkene var på grund af deres arabiske oprindelse udsat for pres fra visse dele af lokalbefolkningen. T1 var som chef for tolkene pålagt en utaknemmelig opgave, blandt andet fordi de modarbejdede hendes forsøg på at videreuddanne dem. Man betragtede de tilbageholdte som kriminelle og det

gjorde de irakiske myndigheder, herunder det irakiske politi, også. De tilbageholdte, der blev overgivet til de britiske styrker blev så vidt vidnet ved anbragt i en interneringslejr.

V56 har forklaret, at han var MP-sergent på hold 3. Han har gennemgået sædvanlig MP-uddannelse og har tidligere været udsendt på Balkan og i Afghanistan. Han deltog en enkelt gang i håndteringen af fanger i Irak. Det kan godt have været den 10. marts 2004, hvor han tiltrådte vagten tidligt på morgenen omkring kl. 5 sammen med V10. Han husker ikke, hvem de afløste, men T4 var til stede, da de kom. Der var tre fanger i fangegårdene, idet der var to fanger i den ene gård. De lå alle tre og sov og havde tæpper til rådighed. Vidnet husker, at infirmeriet senere efterlyste en tæppe-pakning med 8-10 tæpper, som militærpolitiet havde lånt til dette formål. Under vagten førte V10 og vidnet en fange ind i teltet på sædvanlig vis, det vil sige ved, at de hver havde fat i fangens overarme, dels for at beskytte ham under et eventuelt fald, dels for at hindre flugt. Inde i teltet sad T1 på et bord. Hun anviste, at fangen skulle placeres foran bordet, hvor de førte ham ned i siddende stilling. Han sad på knæ, men vidnet husker ikke, om han sad med ret ryg eller lænede sig bagover, så han hvilede på hælene. Vidnet ved ikke, hvorfor han skulle sidde på gulvet. Der stod vist andre møbler i teltet, men vidnet husker ikke, om det var stole. Udspørgningen, der varede ca. 20 minutter, havde karakter af en opfølgende udspørgning. Under udspørgningen stod vidnet og V10 i nærheden af fangen. Han husker ikke, om de fik besked på at rette på fangen, hvis han ændrede stilling. Vidnet husker ikke, om han rent faktisk ændrede siddestilling. Vidnet hørte ikke T1 bruge nedsættende ord overfor fangen. Fangerne havde vand til rådighed i plastflasker. Der stod "six-packs" med flasker i skuret i hjørnet af fangegården. I forbindelse med løsladelsen gav vidnet via tolken fangerne besked om, at de havde et kvarter til at vaske sig. Vidnet husker ikke at have modtaget særlige instrukser om, hvordan fangerne skulle behandles, mens de var i fangegårdene. Han behandlede dem derfor på sædvanlig vis, det vil sige ud fra, at det var opgaven at sikre, at fangerne ikke flygtede. Vidnet deltog for ca. 10 år siden i en POWEX-øvelse og blev herunder instrueret om, at behandlingen af fangerne overskred konventionsgrænserne. De tilbageholdte i Irak blev behandlet stille og roligt og slet ikke på den måde, som det foregik under POWEX-øvelsen. Udover vidnet og hans kollega var der to andre soldater i detentionsområdet. De kom vist fra infanterikompagniet, men kan også have været spejdere. De opholdt sig ved muren, som omgav lejren.

V57 har forklaret, at han er premierløjtnant af linjen og var i Irak på hold 3. Han har tidligere gennemgået POWEX-øvelser og blev i den forbindelse instrueret om, at man under øvelsen overskred konventionens regler. Deltagerne underskrev i den forbindelse en formular. Formålet med øvelserne var at give deltagerne et indblik i, hvad man kunne risikere som krigsfange. Vidnets funktion i Irak var CIMIC-officer i S 5, som delte kontor med S2, som man havde et tæt samarbejde med. Kort efter den 10. marts 2004 blev det besluttet at sydtårnet skulle bemannes med stabspersonel, når der var fanger i detentionen. Vidnet deltog i den forbindelse i en enkelt nattevagt, men husker ikke datoen. Vidnet overværede flere samtaler mellem V23 og T1. T1 var usikker på, hvordan udspørgningerne skulle foregå, og V23, der ikke havde erfaring på dette område, henviste hende til MJUR eller oberst V20. Vidnet ved ikke, hvad det konkret var, som T1 ønskede vejledning om, udover at det

drejede sig om behandlingen af fanger bl.a. under udspørgningerne. V20 gav i den forbindelse vekslende beskeder, som skabte forvirring. Han tilkendegav på et møde, at proceduren skulle ændres og tilkendegav derved indirekte kritik af den måde, hvorpå det hidtil var foregået, uden at det dog kom klart frem, hvad der i givet fald havde været forkert. V20s adfærd skabte frustration, og efter vidnets opfattelse var han ikke sit chefansvar voksen. Natten til den 10. marts 2004 var vidnet duty-officer i TOC. Vidnet husker ikke nogen særlige hændelser fra denne nat.

Foreholdt vidnet V30s forklaring, retsbogen side 134, om at V30 blev ringet op af vidnet, som oplyste, "at nogen havde brokket sig til TOC over et eller andet", og at "det drejede sig vist om behandlingen af fangerne" forklarer vidnet, at han ikke erindrer denne episode. Var der kommet klage over behandlingen af fanger, ville vidnet givetvis have noteret det i døgnrapporten.

Foreholdt major V37s forklaring, retsbogen side 149, om at vidnet den 10. marts 2004 oplyste, "at de soldater, der havde haft vagt i tårnet, havde set rystede ud", forklarer vidnet, at han fortsat ikke erindrer den omtalte episode.

Af afhøringsrapport af 16. november 2004 vedrørende afhøring af A fremgår blandt andet:

"Han forklarede, at han den 9. september 2004 blev anholdt af de danske styrker, og at han i den forbindelse blev indbragt til den danske lejr -Camp Eden. Han kom til stedet sammen med 2 andre anholdte, og de ankom til lejren ca. kl. 23.30. Det var meget koldt den pgl. aften, en kold vind blæste. Han var iført undertøj, bukser og skjorte. Han kom først til et lægecheck, og han havde her oplyst, at han havde noget ondt i ryggen -en gammel skade. Han blev efter lægecheck indsat i en indhegning, hvor han skulle sidde på jorden. Han blev placeret på knæene, med benene strakt lige bagud, og skulle holde sit hoved og overkrop i en lidt skrå stilling, således at han havde panden inde mod en væg. Han havde ikke noget ur, men han følte det som lang tid, inden han kom ind til den første afhøring. Da han blev ført ind til afhøring følte han det, som om han nærmest blev slæbt ind. 2 personer holdt ham under armene, og "løftede" ham ind. Han tabte herunder sine bukser. Han fik dog inde i teltet lejlighed til at tage sine bukser på igen. Ved første afhøring stod han foran en officer, en ret kraftig mand, og han havde en kvindelig tolk til at oversætte sine spørgsmål. Han blev beordret til at stille sig på den måde, at han skulle stå med bøjede knæ, og med hænderne oppe. Manden var ret vred i stemmen, og han tog på et tidspunkt fat i afhørtes næse for at understrege et eller andet. Ved siden af ham stod 2 personer, som hele tiden holdt ham fast i den stilling, som han har beskrevet ovenfor. De rettede på hans stilling, når han ikke stod, som han var beordret til. Når han blev træt, så ville han gerne rette sig op, men fik ikke lov til dette. Han havde ikke haft lejlighed til under afhøringen at sige ret meget om, at det gjorde ondt, men han sagde til lægen, der undersøgte ham ved løsladelsen, at han havde haft ondt ved at være i de stillinger, som han havde været tvunget til at indtage under afhøringerne. Medens han opholdt sig i indhegningen kunne han ikke komme til at lade sit vand, for han måtte ikke rejse sig eller røre sig, og han "tissede derfor i bukserne". På et tidspunkt blev han under opholdet i indhegningen placeret så han skulle stå ind mod hegnet med hænderne

oppe over hovedet. Han faldt pludselig om. Han mener, at han besvimed. Vagterne var nu kommet ind, og havde lyst ham i øjnene med en lygte, og havde fået ham på benene. Han blev ikke tilset af en læge. Han blev afhørt 2 gange i teltet, og det var samme person, som hver gang afhørte ham. Hvad der skete med de andre, som var anholdt samme tid som han, det ved han ikke, for han var alene i den indhegning, hvor han var placeret. Han er direkte adspurgt, om han på noget tidspunkt 'havde gjort i bukserne', hvilket han benægtede. I løbet af natten, havde han spurgt de personer, som kom ind i indhegningen, om han kunne få vand og et tæppe, men de talte kun engelsk, og der var ingen som kunne eller ville forstå ham. Om morgenen, ca. et par timer før han igen blev løsladt fik han mere bevægelsesfrihed i indhegningen. Han fik desuden et tæppe, noget vand og noget at spise. Han oplyste, at han ikke ved løsladelsen talte med lægen. Foreholdt, at han tidligere under denne afhøring har udtalt, at han fortalte lægen, at det gjorde ondt, så oplyste han, at dette ikke var korrekt opfattet, han fortalte ikke nogen, at det gjorde ondt. Han er direkte adspurgt om den måde, som han blev beordret til at indtage i indhegningen og ved afhøringen, og oplyste, at disse ikke er normale for irakere at indtage. Man kan f.eks. godt sidde på hug, men kun i 10-15 min., og man skulle i indhegningen og ved afhøringen sidde helt stille, og måtte ikke dreje sig overhovedet. Han beskriver den person, som afhørte ham: A. mand, ca. 40, "ikke særlig høj", men meget kraftig af bygning, lidt rødmosset i ansigtet og med et bredt ansigt. Kortklippet hår. Kan muligvis genkende den pgl. Han oplyste, at han efterfølgende igennem dommeren i Al-Qurnah har indgivet en officiel klage over den behandling, som han har været udsat for. Han har følt sig stresset og har også noget udslæt på maven, som han mener kan hidrøre fra hans arrestation og ophold i Camp Eden.

***

Afhørte er forespurgt m.h.t. den person, som foretog afhøringerne af ham. Han oplyste, at han var sikker på, at det var en mand. Sådan opfattede han personen, og sådan havde han også tiltalt personen. Han oplyste, at medens han sad i detentionen var kun vagterne indenfor indhegningen. Han kunne se en bil eller flere udenfor. Hvem der var i disse køretøjer det ved han ikke. Han er direkte adspurgt, om han har "gjort i sine benklæder i forbindelse med afhøring", han udtalte, at det havde han ikke, men han "tissede 2 gange medens han havde sine benklæder på, fordi han ikke kunne komme på toilettet".

***

Fortsat den samme dag.

I forbindelse med afhørtes oplysning om, at han skulle være anholdt den 9. september 2004, blev han efterfølgende foreholdt, at han jf. fangedatabasen havde været indbragt som anholdt i marts måned og ikke i september. Han udtalte, at det "nok var rigtigt". Han havde været indbragt sammen med G og H. Så september måned var ikke rigtigt, det var i marts måned 2004."

Af afhøringsrapport af 16. november 2004 vedrørende afhøring af G fremgår blandt andet:

"Han forklarede, at han sammen med 2 andre A og H blev anholdt og indbragt til Camp Eden den 9. marts 2004. Han mener, at han kom ind til lejren omkring kl. 21.00. Han blev transporteret til lejren i en bil med soldater. De blev alle ført ind i et telt og her blev de alle undersøgt af en læge. Han fejlede ikke noget. Han oplyste, at det var koldt den pgl. aften. Han havde ved anholdelsen kun sit

normale tøj på, og det bestod af undertøj, benklæder og en T-shirt med korte ærmer. Han blev derpå taget ind i en indhegning, og blev her sat samme sted som H. Der var inde i indhegning fire danske soldater.

Begge de anholdte fik besked af vagterne via en dansk kvindelig tolk om, at de skulle sætte sig på hug, og med hænderne bagved nakken. Han oplyste, at det var en unaturlig stilling for en iraker at indtage, og at den var vanskelig at holde igennem længere tid, og desuden måtte de ikke bevæge sig. Han husker ikke, hvor længe han sad på den måde, uden at måtte ændre stilling, "men det var i timer". Der skete udskiftning af vagterne - nærmere?. Han havde ikke lejlighed til at se vagterne, for de holdt sig bagved ham. Han forklarede, at han pludselig blev taget af 2 vagter, en ved hver skulder, som "løftede" ham op, og derpå "slæbte" ham ind til afhøring. Til stede i teltet var en person, som skulle afhøre ham, han beskriver den pgl. som en "mand, middel af bygning, dog lidt tæt". Pgl. var kaptajn, jf. vedkommendes distinktioner, som afhørte tydeligt kunne se (3 stjerner). Pgl. var skaldet. Han vil muligt kunne genkende den pgl. person. Desuden var en tolk, som var den samme, som tidligere havde været ude for at oversætte for vagterne, dengang, da fangerne kom ind. Lægen var til stede under hele afhøringen. Han var bagved ham "et eller andet sted". Yderligere befandt der sig hele tiden 2 vagter, som stod bagved ham. Personen der afhørte var meget vred i stemmen, "råbte og skreg", så tolken ikke kunne følge med. Han blev placeret på jorden på knæene, med benene strakt bagud, og skulle sidde med rank ryg og med hænderne foldet bagved nakken. Under afhøringen, hvor afhørte ikke kunne undgå at bevæge sig, blev han "slået" "dasket" i nakken af vagterne, for at han skulle sidde stille og se lige op på den person som afhørte ham. Han ved ikke, hvor tit han blev slået, men det var ret "kontinuerligt", de daskede ham sådan lidt hele tiden i baghovedet. Officeren rørte ham ikke, det var kun vagterne. Han var til afhøring 3 gange i løbet af natten, og hver gang forløb det på samme måde. Han ved ikke præcist, hvor længe afhøringerne varede, men formentlig en "times tid ad gangen". Ude i indhegningen skete der ingen forandringer i løbet af natten, han skulle sidde på hug som beskrevet ovenfor, vagterne kom og gik, og rettede på ham, når han ikke "holdt den rette stilling". Han fik i løbet af natten ikke noget at drikke, fik ikke noget tæppe. Han fik om morgenen af tolken noget vand og kage. Han havde i løbet af natten spurgt vagterne om lov til at gå på toilettet, men de sagde, at han skulle blive siddende. Han blev også nægtet at ryge. I indhegningen så han kun vagterne og ikke andre. Han blev den næste dag "om formiddagen" løsladt. Han blev i en bil kørt til bopæl og her sat af. Han er udover den første anholdelse igen anholdt efter ca. 3 mdr. - muligt først i juni 2004 - denne gang, følte han, at anholdelse var meget hårdhændet. Han blev af de danske soldater, som anholdt ham slået på både arme og ben. Det skete under anholdelsen, men han havde ikke ydet nogen modstand mod denne anholdelse, og havde derfor ikke givet dem anledning til at slå på ham. Soldaterne slog på ham med knyttede hænder flere gange og hårdt. Han blev derpå transporteret ind til Camp Eden, og igen fremstillet for lægen, som muligt var den samme, som sidste gang undersøgte ham. Tolken var den samme danske kvindelige tolk. Han så lægen, men ville ikke lade sig undersøge. Han fortalte ikke lægen om at han var blevet slået. Grunden til dette var, at han var ret sur og tvær over den behandling, som han havde fået ved anholdelsen, og havde derfor ikke lyst til at tale med danskerne heller ikke den danske læge. Han blev derpå ført ind i indhegningen og skulle her ikke gøre noget bestemt, men blot være der. Under sit ophold besvimelede han pludselig, og en læge blev tilkaldt. Han fik noget hjælp, og derpå satte afhørte sig blot på jorden. Han var inde til en afhøring, og det

var den samme kaptajn, som sidste gang der afhørte, og det var den samme tolk (tror han). Afhøringsofficeren havde igen været meget højtråbende, og på et tidspunkt smed tolken sin blyant på jorden løb tolken fra stedet, og det var afhørtes indtryk, at det skyldtes, at afhøringsofficeren gik for vidt i sin vrede. Forespurgt om, hvordan han skulle sidde ved afhøringen, så oplyste han, at han skulle sidde på sine knæ, og med benene lagt over kryds, han skulle sidde med rank ryg og med hænderne foldet bagved nakken. Han havde fået noget krampe i et ben, og det var måske en af årsagerne til, at tolken løb fra stedet. Han oplyste, at han havde spurgt om en læge, men fået afslag, og desuden havde afhøringsofficeren sagt "noget om, at han ville blive skudt". Han er forespurgt direkte, om hvordan dette blev sagt og udtalte, at afhøringsofficeren gav udtryk for, at han (afhørte) ville blive skudt, og at han skulle tie stille. Han er gjort bekendt med, at en læge til rapport har udtalt, at han rent faktisk foretog en undersøgelse af afhørte efter hans krampeanfald. Afhørte udtalte, at han ikke blev lægeundersøgt. Han blev derpå tilbudt en stol af en soldat og senere ført ud i indhegningen og senere løsladt. Han mener, at han var hjemme omkring kl. 23.00.

Af afhøringsrapport af 16. november 2004 vedrørende afhøring af H fremgår blandt andet:

"Han forklarede, at han omkring den 10. marts 2004 blev anholdt af danske soldater og kørt til Camp Eden. Han kom til lejren om aftenen - måske 19.00 – 20.00. Ved transporten ind, havde afhørte haft ondt i sin ene hånd, hvilket han havde sagt til soldaterne. Man tog ikke hensyn til hans hånd, men havde haft hænderne bag på ryggen og fastholdt med strips. Da de kom til Camp Eden, blev de alle tre sat på jorden på knæene, og en soldat havde stået bag dem med et gevær, som han holdt hen mod deres nakke. De fik ikke lov til at gå på toiletet, men i stedet ført ind til en læge, som undersøgte dem. Afhørte fejlede ikke noget, men havde ondt i sit håndled. Det var en kold aften, afhørte havde tynde bukser og en hvid kjortel over dette. Afhørte og G blev placeret på jorden på knæene, ca. 3 meter fra hinanden. De skulle sidde med ansigtet ind mod væggen, og sidde stille med hænderne bag på ryggen i strips. Senere tog man stripsene af og derpå havde de hænderne frie. Hvis de flyttede sig fra de anviste stillinger, blev de skubbet på plads af vagterne. Han var til afhøring 3 gange, og når han ikke var til afhøring, blev han sat i den ovenfor nævnte stilling i indhegningen. Han har ikke stået op, men kun siddet på knæene i indhegningen. De fik ikke vand, mad eller tæpper før den næste morgen, hvor de fik vand, kage og et tæppe. Vagterne, som også sad i en bil udenfor indhegningen, kom pludseligt ud i indhegningen, og rev ham op fra jorden og førte dem ind i et telt, som var ved siden af indhegningen. Den ene gang, hvor afhørte skulle op fra jorden, havde en af vagterne taget fat i hans hår og på den måde løftet ham op fra jorden. Han kan ikke sige noget om vagterne, han mener at de skiftede vagterne ud engang. Vagterne opførte sig alle ens. Når de imellem afhøringerne sad i indhegningen, skulle de sidde i de bestemte stillinger, og hvis de ændrede på dem, ved f.eks. at flytte sig, blev de irettesat og beordret til at blive i den stilling, som de havde fået anvist. Inde i teltet var en afhøringsofficer, en kvindelig tolk og nogle vagter. Han beskriver afhøringsofficeren som en mand, ikke ung, meget lys i huden og med briller, han er ikke sikker på håret, måske kort mørkt. Han kan muligvis genkende den pgl. Afhøringsofficeren stod bag ved et bord, og beordrede via tolken afhørte til at sætte sig på jorden foran bordet, og han skulle se op på afhøringsofficeren. Han skulle sidde på knæene med

benene strakt bagud, med lige overkrop og med hovedet skråt tilbage. Han måtte ikke vende sig eller falde sammen. Når han alligevel faldt sammen, fordi han ikke rent fysisk kunne sidde som befalet igennem længere tid, skubbede en af vagterne en fod eller et knæ i ryggen på ham. Afhøringsofficeren rørte ikke på noget tidspunkt ved ham. Tonen ved afhøringen var meget aggressiv. Afhøringsofficeren satte nogle gange sit ansigt tæt til afhørtes, idet vedkommende bøjede sig hen over bordet ned mod afhørte. Vedkommende råbte og skreg, og kaldte afhørte en løgner m.v. Han har ikke nogen klar fornemmelse af, hvor lang tid afhøringerne tog, for han havde ikke noget ur, men afhøringerne kan have varet op til et par timer. Han kom ikke senere til lægeundersøgelse, men blev den følgende dag kørt hjem til CIMIC HOUSE og her løsladt. Han er forespurgt, om andre end vagterne var i indhegningen, hvilket han svarede benægtende på. Han har ikke set eller hørt, at f.eks. en tolk var i indhegningen. Han blev placeret af en vagt, som simpelthen pressede ham ned på jorden og anviste ham, hvordan han skulle sidde. Ved solopgang kom pludselig en soldat ind i indhegningen. Afhørte mener ikke, at han havde været en af de vagter, som var der i løbet af natten. Soldaten havde givet dem en cigaret, noget vand og et tæppe, og de havde fået lov til at bede deres bønner. Han kunne ikke komme på toilettet. Han havde ikke spurgt, men mente ikke, at han ville få lov, og havde derfor først kunnet lade sit vand den følgende morgen. Han oplyste, at han fortsat har ondt i sit venstre håndled, og "en læge" har sagt til ham, at han muligvis skal have gips på igen. Han er adspurgt om, hvorvidt den person, som afhørte ham eventuelt var en kvinde. Han udtalte, at det kunne "han ikke forestille sig".

...

Ved gennemlæsningen oplyste afhørte, at han i forbindelse med anholdelsen havde fået sit håndled behandlet, og at det var i orden, men at det var soldaternes hårde adfærd, som gjorde, at han på ny fik ondt i sit håndled. Han ønskede at få tilføjet, at når de flyttede sig fra de anviste stillinger i detentionen, så blev han ikke kun skubbet, men også slået, på den måde, at de tog fat i ham og fysisk pressede ham ned i en stilling ved at sparke til ham med foden. M.h.t. at han ikke spurgte om at kunne komme på toilettet, så var dette ikke muligt, for han måtte ikke sige noget, og fik ej heller lov til at sige noget. Han oplyste, at han havde meget hovedpine efter det der var sket, og at han troede, at det muligvis kunne skyldes den hårdhændede behandling. Han gjorde gældende, at han aldrig blev egentlig lægeundersøgt, men kun spurgt, om han var syg.

...

Øvrige oplysninger i sagen

Der er under sagen foretaget dokumentation af en lang række dokumenter.

I det følgende gengives i kronologisk rækkefølge dele af de dokumenter, der er fundet af væsentlig betydning for sagen. Dokumenternes bilagsnumre er angivet i parentes.

I et notat fra Hærens Specialskole fra november 1985 om "Afhøringsmetoder i afhøringscenter" (bilag 137, underbilag 15) anføres blandt andet følgende:

3. Psykisk udmattelse.

En KF, der er modvilligt indstillet, men som ikke besidder megen viljestyrke, og som samtidig reagerer kendeligt over for ugunstige opholdsbetingelser, kan i visse tilfælde gøres samarbejdsvillig, hvis han udsættes for en psykisk belastning i form af forskellige stressfaktorer (jf. kompendium om KF-psykologi, Stress)

4. Fysisk udmattelse.

Det er en kendsgerning, at jo mere fysisk udmattet et menneske er, desto sværere er det at holde hjernen klar. Denne fysiske udmattelse kan opnås på mange måder, hvis den ikke allerede er til stede som eftervirkning efter kamphandlinger. Den hurtigste udmattelse af KF sker ved at lade dem opbevare køligt (8 grader). En ekstra træning kan herefter finde sted ved at gennemføre afhøringerne i et relativt varmt lokale. Søvnmangel virker også udmattende. (Jf. kompendium om KF-psykologi, Stress og kompendierne "Hypotermi" og "Varme og væskebalance").

5. Afslutning.

Der er ovenfor nævnt en række mulige afhøringsmetoder, men de her omtalte er langt fra de eneste. For AFHO er det vigtigste, at han skal finde frem til de midler og metoder, der er mest effektive over for netop den KF, som han har til opgave at afhøre, alt under iagttagelse af GK. Dette må på intet tidspunkt bringe afhøreren til at anvende fysisk eller åndelig tortur. "

Af Forsvarskommandoens direktiv (FKODIR PS. 134-1) fra marts 1996 om "Etablering og udførelse af den militære krigsfangetjeneste og krigsfangeafhøringstjeneste" (bilag 29) fremgår blandt andet følgende:

”...

FORMÅL

1. Formålet med nærværende direktiv er at fastsætte retningslinjer for krigsfangetjenestens og krigsfangeafhøringstjenestens etablering og udførelse.

GENERELT

2. Danmark har ratificeret Genèvekonventionen af 12 AUG 1949 om behandling af krigsfanger samt tillægsprotokol til Genèvekonventionen af 12 AUG 1949 vedrørende beskyttelse af ofre i internationale væbnede konflikter (Protokol I af 8 JUN 1977).

Krigsfanger som defineret i konventionens artikel 4 og tillægsprotokollens artikel 44 skal behandles i overensstemmelse med de i konventionen og tillægsprotokollen givne retningslinjer og ånden deri.

Ratificeringen betyder ligeledes, at dersom der er tvivl om, hvorvidt en person er berettiget til krigsfangestatus, skal vedkommende omfattes af beskyttelsen i 1949 111 Genèvekonvention, jf. herved også 1977 1 Genèveprotokol, indtil vedkommendes status er bestemt af en kompetent domstol.

...

UDFØRELSE

...

14. Efterretningsmæssig udnyttelse af krigsfanger kan finde sted i enhver fase af fangenskabet.

a. Udspørgen af krigsfanger og undersøgelse af effekter med henblik på tilvejebringelse af oplysninger af øjeblikkelig, taktisk værdi kan foretages af tilfangetagende enhed. Enheden skal ved afgivelse af melding sikre, at egentlig feltmæssig afhøring kan blive foretaget hurtigst muligt af de opstillede afhøringsselementer.

b. Feltmæssig afhøring foretages af afhøringshold med det formål at tilvejebringe oplysninger af taktisk værdi samt skabe grundlag for at afgøre, om der er behov for fuldstændig afhøring. Afhøringen kan finde sted i tilfangetagelsesområdet eller på krigsfangesamlestedet.

c. Fuldstændig afhøring af krigsfanger med særlig efterretningsmæssig værdi finder sted ved et afhøringscenter.

...”

Ved skrivelse af 13. august 1998 fra Hærens Operative Kommando indførtes midlertidige bestemmelser for øvelser i krigsfangetjeneste og øvelser i modstand mod afhøring (**bilag 30 a**). I disse bestemmelser anføres bl.a.:

” ...

A. Almindeligt

1. Formål.

Formålet med nærværende bestemmelser er at fastsætte retningslinjer for samt fastsætte ansvar og beføjelser i forbindelse med uddømmning, behandling, udspørgen samt afhøring af krigsfanger under øvelser.

2. Der skelnes mellem følgende øvelsestyper:

a. Feltøvelser

Krigsfangetjeneste under feltøvelser kan gennemføres med alt personel. Alle myndigheder og enheder i forsvaret kan i forbindelse med kampdommer-tjenesten under feltøvelser indlægge momenter, hvori enkeltpersoner eller enheder uddømmes som krigsfanger i henhold til bestemmelserne i afsnit B.

b. Øvelser i krigsfangetjeneste

Øvelser i krigsfangetjeneste kan gennemføres med bemyndigelse fra niveau III eller højere myndigheder med det formål at øve bevogtnings, sanitets og afhøringspersonel samt personel i behandling og administration af krigsfanger. Alt personel kan befales til at deltage som krigsfangefiguranter i øvelser i krigsfangetjeneste. Øvelser i krigsfangetjeneste gennemføres i henhold til bestemmelserne i afsnit C.

c. Øvelser i modstand mod afhøring

Øvelser i modstand mod afhøring kan gennemføres med særligt udpeget personel, der vurderes at kunne risikere at blive taget til fange og blive afhørt i krig eller i en krigslignende situation. Øvelsestagerne skal frivilligt lade sig underkaste afhøring.

...

B. FELTØVELSER

...

6. Krigsfanger:

- Behandles efter de i Genèvekonventionen af 12. august 1949 om behandling krigsfanger (1949 III Genèvekonvention) samt Tillægsprotokol til Genèvekonventionerne af 12. august 1949 vedrørende beskyttelsen af ofre i internationale væbnede konflikter (1977 I Genèveprotokol) angivne regler.

...

- Må kun afhøres i form af en almindelig udspørgen, hvorved der forstås, at krigsfangeren uden nogen som helst påvirkning stilles simple spørgsmål vedrørende den aktuelle taktiske situation, sin egen identitet og sit militære tilhørsforhold. Denne form for udspørgen må finde sted under alle former for feltøvelser og må foretages af alle på tilfangetagende parti, idet den enkelte krigsfange dog ikke må udspørges i mere end sammenlagt 30 minutter.

...

C. ØVELSER I KRIGSFANGETJENESTE

10. formål.

Ved øvelser i krigsfangetjeneste er formålet at træne bevogtningspersonel i krigsfangeadministration og behandling samt øve afhøringspersonel i afhøring under feltmæs-

sige forhold. Under opholdet på krigsfangesamlestedet samt under eventuel transport, skal krigsfangerne behandles i overensstemmelse med bestemmelserne i 1949 III Genèvekonventionen samt 1977 i Genèveprotokol.

11.

...

Alt militært personel kan befales til at deltage som krigsfangefiguranter i øvelser i krigsfangetjeneste. Forud for øvelsen skal alt deltagende personel instrueres af øvelseslederen i de bestemmelser, som gælder for denne type øvelse.

...

13. På et krigsfangesamlested skal krigsfangen behandles bestemt og korrekt. Ved behandlingen af krigsfangen er det tilladt at:

- Belægge krigsfangefigurantens håndled med håndjern samt under transporten inden for krigsfangesamlestedet at anvende førergreb. Anvendelsen af håndjern skal begrænses mest muligt. Håndjern bør kun i undtagelsestilfælde anvendes under opbevaringen. Øvelseslederen kan tillade, at enkelte krigsfangefiguranter opbevares i kortere tid med håndjern på i forbindelse med indøvelse af forhold overfor opsætsige eller voldelige krigsfanger.

- Tildække krigsfangens øjne med et øjenbind. Øvelseslederen kan tillade anvendelse af øjenbind i forbindelse med indøvelse af forhold, hvorunder der bør tages særlige hensyn til militær sikkerhed.

- Beordre krigsfangen til at stå med hænderne over hovedet (skrånstilling op ad en væg må kun anvendes ved visitering af krigsfangefiguranten).

- Beordre krigsfangen til at indtage liggende stilling.

- Beordre krigsfangen til at sidde på hug eller på gulvet med hænderne over hovedet.

Anvendelse af håndjern o. lign., tildækning af øjne samt indtagelse af liggende stilling, stående stilling med hænderne over hovedet, skrånstilling samt hugsiddende eller siddende stilling på gulvet med hænderne over hovedet må ikke medføre alvorligt ubehag (hæmmelse af blodcirkulationen, klaustrofobi, kramper, smerter m.v.). Hvis krigsfangen meddeler, at en eller flere af de ovennævnte forhold eller stillinger volder alvorligt ubehag, skal den pågældende behandling indstilles.

Det er endvidere tilladt:

- At afhøre krigsfangefiguranten i form af en almindelig udspørgen, hvorved forstås, at krigsfangen uden nogen som helst form for påvirkning stilles enkle spørgsmål vedrørende den aktuelle taktiske situation, sin egen identitet og sit militære tilhørsforhold. Denne form for udspørgen må foretages af alt bevogtnings- og afhøringspersonel, idet den enkelte krigsfange dog ikke må udspørges i mere end sammenlagt 30 minutter.

Med henblik på uddannelsen af afhøringspersonel, er der ingen tidsbegrænsning på afhøring af sproguddannet personel på et fremmedsprog under disse øvelser.

14. Det er ikke tilladt at:

- Transportere krigsfanger med tildækkede øjne samt lænkede hænder eller ben i et køretøj.

Nægte krigsfangen lejlighed til at forrette sin nødtørft.

...

D. ØVELSER I MODSTAND MOD AFHØRING

18. Formål

Øvelser i modstand mod afhøring har til formål at give øvelsestagerne et indtryk af de fysiske og psykiske belastninger, som krigsfanger vil kunne komme ud for. Derfor udsættes øvelsestagerne for en opbevaring, som er i strid med bestemmelserne i 1949 III Genèvekonvention samt 1977 I Genèveprotokol. Dog skal de afhøringer, som foretages i forbindelse med øvelsen, gennemføres under nøje iagttagelse af de i krigstid gældende konventioner, III Genèvekonvention og 1977 I Tillægsprotokol.

...

22. Der skal på krigsfangesamlestedet/afhøringscenteret ved lederen af bevogtningsstyrken/krigsfangekontrolløfferens (lederen af MP styrken) foranstaltning føres en oversigt eller en tavle ... der for hver krigsfange som minimum skal udvise:

- Tidspunkt for ankomst til krigsfangesamlestedet/afhøringscenteret.
- Tidsrum for hver enkelt afhøring angivet med start og sluttidspunkt og med angivelse af afhører.
- Tidspunkt for udlevering af væske og evt. forplejning.
- Tidspunkt for henvendelse til kampdommer, læge eller psykolog.
- Eventuelle af kampdommer, læge og/eller psykolog beordrede særlige vilkår for krigsfangens behandling,
- Tidspunkter for forrettelse af nødtørft,
- Tidspunkt for udtræden af øvelsen.

...

38. Ved øvelser i modstand mod afhøring simuleres der en fjendtlig atmosfære. Ved behandlingen af krigsfangerne er det tilladt at:

- Optræde bestemt og uvenligt over for krigsfangen under opbevaringen, idet der dog under ingen omstændigheder må anvendes fysisk vold.
- Belægge krigsfangen med håndjern samt under transporten inden krigsfangesamlestedet/afhøringscenteret at anvende førergreb, idet alene MP personel må flytte/føre krigsfangen.
- Tildække krigsfangens øjne med et øjenbind.
- Beordre krigsfangen til at ligge på maven eller læne sig fremad over et bord under visiteringen.
- Beordre krigsfangen til at stå med hænderne over hovedet.
- Beordre krigsfangen til at sidde på hug eller på gulvet med hænderne over hovedet.
- Hindre verbal kontakt mellem krigsfangerne ved hjælp af hvid støj fra en højttaler, idet lydstyrken dog aldrig må overstige 80 decibel (dB).

39. Det er ikke tilladt:

- For afhøringspersonellet at udsætte krigsfangerne for en behandling, som er i strid med 1949 III. Genèvekonventionen samt 1977 I. Genèveprotokol.
- At transportere krigsfanger med tildækkede øjne med lænkede eller bundne hænder eller lænkede eller bundne ben i et køretøj.
- At lade krigsfangen stå i skråstilling op ad en væg med undtagelse af det tidsrum, der medgår til visitering af krigsfangen.

- At lade krigsfangen stå i de i pkt. 38 anførte stillinger så længe, at de medfører alvorligt fysisk ubehag.
..."

Ovenstående bestemmelser er ændret flere gange og er senest afløst af Forsvarskommandoens "BESTEMMELSE FOR ØVELSER I KRIGSFANGETJENESTE OG ØVELSER I MODSTAND MOD AFHØRNING (FKOBST 724-1) fra februar 2002. De ovenfor citerede bestemmelser er dog uændrede.

Ved skrivelse af 27. oktober 2003 fra Hærens Operative Kommando til chefen for den danske bataljon i Irak genfremsendtes "Forsvarskommandoens Direktiv for Magtanvendelse for DANCON /IRAK" (bilag 95).

I pkt. 2 i skrivelsen hedder det:

"Som det fremgår af bilag [direktivet] pkt. 16-17 skal DANCON/IRAK udarbejde særlige bestemmelser for håndtering af tilbageholdte samt særlige procedurer for gennemførelse af undersøgelse af hus, husrum og køretøjer. DANCON/IRAK anmodes om at fremsende disse til HOK.

Af direktivet fremgår blandt andet:

"... Anvendelsesområde

4. Direktivet gælder med virkning for Irakisk territorium og den del af det åbne hav i den Persiske Golf, der ligger nord for den 28. breddegrad.

...

Gældende ret

7. Folkeret. Gennemførelse af militære operationer i Irak er reguleret af relevante dele af folkeretten, herunder krigens folkeret med reglerne om besættelsesmagters ansvar samt relevante dele af menneskeretten. Disse ROE autoriserer ikke magtanvendelse i strid hermed.

8. National ret. For danske styrker gælder desuden relevante dele af dansk lovgivning, herunder straffeloven og militær straffelov. Også lokal Irakisk lovgivning har relevans. DANCON IRAK skal respektere lokal lovgivning og må kun afvige herfra hvor det er operativt velbegrundet. Lokale sædvaner og skikke skal altid respekteres og der må ikke finde usaglig forskelsbehandling sted baseret på køn, religion, politisk overbevisning, etnisk tilhørsforhold eller lignende.

Implementering

15. DANCON IRAK kan oversætte eller på anden måde implementere dette dokument i fuld overensstemmelse med dokumentets ordlyd og indhold.

16. Der skal udarbejde særlige bestemmelser for håndtering af tilbageholdte, herunder for hvorledes tilbageholdte visiteres under rimelig afbalancering imellem operative hensyn og hensyn til visiteredes køn og religion. Sådanne procedurer skal foreskrive at visitering finder sted ved personel af eget køn, hvor dette er muligt samt at der til visitering af kvinder, herunder kvinder iklædt burka, anvendes stavdetektorer eller lignende kontaktfri anordning, hvor sådanne er tilgængelige.

17. Der skal udarbejdes særlige procedurer for gennemførelse af undersøgelse af hus, husrum og køretøjer. Sådanne procedurer skal tage hensyn til, at autoriserede indgreb finder sted med respekt for ejendomsrettens ukrænkelighed og privatlivets fred i rimelig afbalancering med operative hensyn, herunder personellet's sikkerhed.

18. DANCON IRAK skal påse, at alt personel under udsendelsen uddannes i reglerne for magtanvendelse, herunder gennemføre praktisk instruktion i reglernes overholdelse.

...

Overdragelse af tilbageholdte

20. Hvor tilbageholdelse finder sted ved dansk personels foranstaltning kan sådanne personer løslades såfremt og når forholdene tilsiger det.

21. MND SE MOU indeholder som annex G en beskrivelse af procedurene for overdragelse af tilbageholdte personer på vegne af UK. Det fremgår af annex H at Danmark anser UK for ansvarlig for at påse, at det irakiske retssystem, herunder retshåndhævende myndigheder, fungerer tilfredsstillende og at tilbageholdte som minimum vil blive behandlet i overensstemmelse med Genèvekonventionerne.

a. Overdragelse af civile tilbageholdte til irakisk politi på vegne af UK kan finde sted når disse mistænkes for at have begået kriminelle handlinger, idet der forinden finder underretning af MND SE sted i forbindelse med hver enkelt tilbageholdelse.

...

b. Overdragelse af civile til internering kan finde sted til UK under forudsætning af, at der føres lejlighedsvis kontrol med tilbageholdte personer efter overdragelsen.

...

c. Personel tilbageholdt i forbindelse med kamphandlinger kan have krav på krigsfangestatus i henhold til 3. Genèvekonvention. Er det tvivlsomt om den tilbageholdte opfylder kravene til krigsfangestatus skal denne formodes at være berettiget til sådan status indtil spørgsmålet endeligt kan afgøres.

...

Personer tillagt en særligt beskyttet status.

...

Følgende persongrupper er tillagt særligt beskyttet status;

Alt MND SE personel

Krigsfanger

Civile

Tilbageholdte eller internerede

NGO og IO som bidrager til nødhjælpsindsatsen

Det irakiske overgangsstyres politi og styrker

...

Internering

Tilbageholdelse af en person i henhold til regel 182, i overensstemmelse med Art. 76 i den 4. Genèvekonvention fra 1949 om civiles beskyttelse i væbnet konflikt, om tilbageholdelse nødvendig med baggrund i vægtige sikkerhedshensyn.

..."

Af den seneste udgave af "Direktiv for magtanvendelse for DANCON IRAK", udsendt den 17. august 2005 (**bilag 147**) fremgår blandt andet:

..."

Gældende ret

7. Folkeret. Danske styrker opholder sig i Irak i henhold til FN Sikkerhedsrådsresolution 1546/2004 med bilag, hvori Iraks premierminister inviterer Den Multinationale Styrke (MNF-I) til at bistå irakiske myndigheder med at øge stabiliseringen af sikkerhedssituationen i Irak.

...

Idet IV Genèvekonvention ikke finder anvendelse på operationerne efter magtoverdragelsen, skal det hermed desuagtet indskræpes, at principper og standarder fra denne skal anvendes af DANCON/IRAK som mindstekrav, herunder navnlig at tilbageholdte skal behandles human og respektfuldt samt have adgang til vand, mad og evt. lægelig behandling.

..."

1 "SOLDATENS KORT (FEB 04)" er anført blandt andet følgende:

"MISSION

1. Det er din mission at sørge for sikkerhed og stabilitet til støtte for det irakiske folks udvikling og opbygning af deres egne institutioner.

SELVFORSVAR

2. Du må anvende den nødvendige magt i selvforsvar.
3. Brug kun den nødvendige magt til at forsvare dig.

GENERELLE REGLER

4. Overhold krigens Love.
5. Behandl alle inkl. tilbageholdte og krigsfanger med respekt og værdighed.
- ...
8. Søg at forhindre og rapporter om enhver overtrædelse af krigens love.
- ..."

I "FØRERENS KORT (FEB 04)" er anført blandt andet følgende:

"1. OPGAVE

Det er din opgave at sørge for sikkerhed og stabilitet til støtte for det irakiske folks udvikling og opbygning af deres egne institutioner.

2. SELVFORSVAR

Du må anvende den nødvendige og proportionale magt inkl. dødbringende magt til at forsvare dig selv, din enhed og koalitions styrker imod et angreb eller et nært forestående angreb.

3. BRUG AF MAGT IMOD FJENDTLIGE ELEMENTER

...

4. ØVRIG MAGTANVENDELSE

...

5. ANRÅB OG VARSELSSKUD

...

6. KRAV OM MINIMAL MAGTANVENDELSE

a) I enhver situation, hvor du har lov til at anvende magt, må du kun anvende den minimale magt nødvendig for at du kan opnå dit umiddelbare mål, udførelsen af opgaven eller i selvforsvar. Søg, så vidt det er muligt, at minimere følgeskadevirkninger.

...

7. ØVRIGE PÅBUD

a) Du skal til enhver tid agere i overensstemmelse med krigens love.

b) Du må standse, afsøge (for våben, eksplosiver og forbudt materiel) og tilbageholde personer, som udviser fjendtlig hensigt, begår en fjendtlig eller kriminel handling, eller som er til gene for Koalitionen, når de skal udføre deres opgaver.

Enhver, der tilbageholdes, skal overdrages til dansk militærpoliti eller frigives på den stedlige førers ordre, hvis dette er hensigtsmæssigt. Du må standse og afsøge personer for våben og eksplosiver som en del af din rutineopgave, når du er beordret til det.

c) Du må ikke anvende magt til at straffe nogen.

d) Behandl alle inkl. tilbageholdte og krigsfanger med respekt og værdighed.

Mange civile er bekymrede og bange for situationen, og din opførsel er afgørende for missionens succes. Opfør dig altid professionelt og overhold følgende:

- Respekter lokale sociale og religiøse skikke.
- Favoriser ikke en religiøs/etnisk gruppe frem for en anden.
- Vær høflig i udførelsen af dine opgaver.
- Tag ikke privat ejendom udover, hvad der er nødvendigt i tjenesten.
- Plyndringer og indsamling af "trofæer" er forbudt.
- Sortbørshandel er forbudt.

e) Søg at forhindre og rapporter om enhver overtrædelse af krigens love.

I en e-mail af 25. februar 2004 fra kaptajn V21, Forsvarsakademi-et, til major V23 (bilag I 09) hedder det blandt andet:

"Emne: Tilgang til de lokale

Hej V23

Jeg håber I er kommet godt på plads og er i fuldt sving med arbejdet.

Jeg er for nylig blevet gjort opmærksom på, at tilgangen til de lokale, ofte bør være af en mere kontant (hårdere) facon, end den vi underviste jer i.

Med de lokales forhold til sandhed/løgn og deres lidt machoagtige kultur, er man indimellem nødt til at skrue bissen på for at få noget ud af dem. Så pas på med at være for venlige.

Forhåbentlig er denne viden også blevet overdraget fra jeres forgængere, men jeg vil gerne viderebringe denne viden, da den jo er modsat det jeg "prædikede".

Såfremt I ellers har viden/erfaringer som kan hjælpe mig med næste kursus, er jeg meget interesseret i at høre om det.

...

I et dokument benævnt "FAQ - Afhøringstjeneste og uddannelse i forhold som tilfangetagen (herunder modstand mod afhøring)" af 29. april 2005 udarbejdet af major E.C. Gjerstad, Forsvarsakademiet (bilag 140), anføres blandt andet:

"1. Hvilket bestemmelsesgrundlag er gældende for krigsfangetjeneste og afhøringstjeneste i forsvaret?"

Grundlaget for afhøringstjeneste i forsvaret fremgår af FKODIR PS. 134 I af MAR 1996. Dette FKODIR lader til at være fortsat gældende, selvom det er (stærk) forældet på baggrund af forsvarets omorganisering i flere omgange siden 1996.

...

7. Findes der stadigvæk afhøringsenheder i det danske forsvar?

Jf. HOK udkast til organisationskemaer på baggrund af indeværende forligsperiode har HRN et afhøringshold ved 1 BDE (med 6 afhøringsofficerer, 8 tolke og 4 efterretningsofficerer/HUMINT officerer). Endvidere indgår der en HUMINT officer i ST/DDIV.

FAK har ikke kendskab til evt. afhøringsenheder ved SVN og FLV.

I den forbindelse skal det bemærkes, at kun sprogofficerer designeret til disse afhøringshold, der er uddannet før 1998, har modtaget uddannelse i afhøringstjeneste.

Denne uddannelse var målrettet mod feltmæssig afhøring i et (kold)krigsscenario, hvorfor pgl. sprogofficerers uddannelse må betegnes som forældet.

...

9. Nogle af påbudene og forbudene er bredt formuleret. Hvordan fortolkes de mere vage bestemmelser i III. Genèvekonventionen?

En national fortolkning af III. Genèvekonventions bestemmelser et juridisk og politisk anliggende. Så vidt vides er der ikke en detaljeret dansk politik vedr. behandling, herunder afhøring af fanger.

Genèvekonventionens bestemmelser kan opdeles i en "sort zone" og i en "grå zone". Handlinger, som er beskrevet i den "sorte zone" er forbudt - og kan beskrives klart; med andre ord: de behøver ikke at blive "fortolket". Handlinger, som er beskrevet i den "grå zone" er også forbudt; men de er ikke klart defineret. De skal fortolkes, og denne fortolkning vil i høj grad være præget af politik, kultur, moral m.m.

I den "sorte zone" hører:

Drab, som ikke er begået retmæssigt som selvforsvar eller til forhindring af flugt. (En bedre betegnelse er "mord".)

Lemlæstelse.

Medicinske eller videnskabelige forsøg, der ikke er forsvarligt begrundet i læge-, tandlæge eller hospitalsbehandling af den pågældende fange og udføres i hans interesse. (Dr. Mengele paragrafen.)

Vold ("legemlig tortur").

Trusler om død, lemlæstelse, og/eller vold ("åndelig tortur").

I den "grå zone" hører (for så vidt angår afhøring):

(Nogen som helst form for) tvang. (Betyder det, at man ikke må "fikseres" en urolig fange?)

Ydmygelser. (Er det ydmygende at anvende kvindelige afhørere over for mænd fra den muslimske kulturkreds, hvor kvinder er mindreværdige og ikke må være i en autoritetsposition over for en mand? Hvad med vort samfunds krav om ligestilling mellem kønnene? Hvad vejer mest i denne sammenhæng?)

Fornærmelser. (Hvis man ikke må "gå efter manden", må man "gå efter bolden"? F.eks. ikke: "Du er en idiot! men "Det, du gør, er idiotisk!"?)

(Nogen som helst form for) ubehagelig behandling. (At være fange er ipso facto ubehagelig. Hvad betyder denne bestemmelse egentlig? Må en afhører ikke lugte af hvidløg - og skal han/hun tage bad mindst én gang om dagen for ikke at lugte af sved?)

(Nogen som helst form for) ufordelagtig behandling. (Ufordelagtig i forhold til hvad?)

Så er der andre bestemmelser, som også synes at falde i "gråzonen":

Alle fanger skal behandles ensartet (bortset fra særlige hensyn på grund af alder, køn, helbred og faglige kvalifikationer). (Betyder det, at en fange, der giver oplysninger, ikke må belønnes med bedre indkvartering, mad og forlystelser, end de andre fanger modtager - forudsat naturligvis, at alle fanger ellers behandles i overensstemmelse med konventionen?)

Beskyttelse mod offentlighedens nyfgenhed. (Hvordan skal forsvarrets pressepolitik ("Vi har ikke noget at skjule") og pressefriheden forliges med denne bestemmelse? "Hvis ikke vi (pressen) får lov til at se - og fotografere - fangerne, så skjuler I sikkert noget!

Det fremgår ikke af Genèvekonventionen; men begrebet "den militære nødvendighed" anvendes i militærjuraen. Hvordan "harmoneres" behovet for at indhente oplysninger fra en fange med en meget rigoristisk fortolkning af Genèvekonventionens bestemmelser for så vidt angår "den grå zone".

16. Hvad er forskellen så på en (operativ) afhører og en afhøringsinstruktør?

De to uddannelser har forskellige formål. Formålet med uddannelsen i afhøringstjeneste var at uddanne sprogofficerseleverne til at gennemføre en begrænset taktisk afhøring i felten på deres målsprog. Afhøringsinstruktørkursus skal uddanne (indtil videre)

sprogofficerer til at virke som "skuespillere" overfor dansk militært personel, der deltager i POWEX, med henblik på at demonstrere forskellige afhøringsmetoder overfor deltagerne, således at de bedre, psykologisk set, kan afværge en afhøring. En afhøringsinstruktør vil derfor ikke kunne virke som afhører i operativ sammenhæng.

Der er også en forskel i selve indholdet af uddannelserne. Selv om der er en række lighedspunkter vedr. indholdet af de to uddannelser er vægten i afhøringsinstruktøruddannelsen lagt på tilrettelæggelsen af "skuespillet" til POWEX. Den teoretiske del af uddannelsen knytter sig til at kunne virke på en POWEX. F.eks. knytter uddannelsen i Genèvekonventionen sig til øvelsesbestemmelserne. Den praktiske del af uddannelsen vægter "iscenesættelsen" af demonstrationerne og ikke indhentningen af (fiktive) oplysninger fra øvelsestagerne. Afhøringsuddannelsen var rettet mod at få oplysninger af umiddelbar taktisk værdi fra en krigsfange.

...

I skrivelse af 5. maj 2004 fra forsvarsminister Søren Gade til forsvarschef ... (bilag 128) anføres:

'Statsminister Anders Fogh Rasmussen har i dag bedt mig om, at opmærksomheden om de personer, der tilbageholdes af danske styrker i Irak og som overdrages til britiske styrker eller civile myndigheder, bliver skærpet. Tilsyn med de af danske styrker overdragne tilbageholdte personer bør således - om muligt i endnu højere grad end i dag - ske for at tilsikre, at de tilbageholdte personer ikke på nogen måde lider overlast under deres tilbageholdelse.

Såfremt det måtte konstateres, at de af danske styrker tilbageholdte personer skulle blive udsat for overlast, ønsker jeg øjeblikkeligt at modtage oplysninger herom.

Jeg skal endvidere anmode dig om at overveje, hvorledes man kan øge sikkerheden for, at der ikke sker noget, som er i strid med konventionerne, når det gælder de personer, der er tilbageholdt og overdraget af danske styrker."

Af skrivelse af 6. maj 2004 fra Forsvarskommandoen til Hærens Operative Kommando (bilag 128) fremgår:

"Bilag: FM brev af 5 MAJ 2004 til FC.

1. Forsvarschefen har modtaget det ved bilag vedhæftede brev fra Forsvarsministeren.

2. HOK bedes derfor senest i morgen kl. 1200 fremsætte forslag til, hvad der umiddelbart kan gøres for at skærpe opmærksomheden om de personer som danske enheder og personer har tilbageholdt og tilbageholder i Irak og efterfølgende overdrager til britiske styrker eller civile myndigheder.

3. Yderligere anmodes HOK om snarest at give forslag til, om og hvordan der ved enhederne gennemføres tilsyn med de af danske styrker tilbageholdte personer og overdragne personer om muligt i endnu højere grad end i dag for at tilsikre, at de tilbageholdte ikke på nogen måde lider overlast under deres tilbageholdelse.

4. HOK bedes yderligere snarest give forslag til, hvorledes man kan øge sikkerheden for, at der ikke sker noget som er i strid med konventionerne, når det gælder personer, der er tilbageholdt og overdraget af danske styrker.

5. Såfremt der konstateres, at de af danske styrker tilbageholdte personer skulle blive udsat for overlast, skal Forsvarskommandoen øjeblikkeligt orienteres herom.

...

Af "Direktiv for tilsyn af tilbageholdte og indsatte" af 31. maj 2004 (Bilag 76) udarbejdet af tiltalte T2 fremgår blandt andet:

"Formål:

Tilsikre og dokumentere at tilbageholdte og indsatte, modtager den nødvendige læge-
lige behandling.

Rådgive MP med henblik på at sikre, at forholdene i "Bastilien" er acceptable efter
danske normer. Tilsikre at Geneve konventionens artikel 91 og 92, som minimum bli-
ver overholdt i forbindelse med anbringelse af tilbageholdte ved opbevaringsfacilite-
ter ved MND(SE).

Generelle forhold:

Tilbageholdte indsættes i "Bastilien" efter anholdelse. Der vil indenfor 12 timer blive
taget stilling til om den tilbageholdte skal overgives til civile myndigheder eller for-
blive indsat. De der herefter bliver kategoriseret som internerede, vil herefter blive
overført til UK afhøringscenter, men er stadig at betragte som "dansk ansvar".

Oplysninger der skal tages:

Navn, DOB, Adresse, stamme, beskæftigelse.

Anholdelse tidspunkt, KOO på anholdelsesstedet, hvem der har anholdt fangerne.

1. Forhold umiddelbart efter anholdelse:

1. Vagthavende på MP station tilkalder DUTY DOC og vagthavende tolk til MP-
Stationen.

2. DUTY DOC medbringer journal der påføres løbenummer på den tilbageholdte.

***

3. DUTY DOC og tolk transporteres til "Bastilien". Den MP der anholdte den indsatte
giver en kort briefing til DUTY DOC om de tilbageholdte.

4. DUTY DOC tilser den tilbageholdte efter en sikker identifikation. Den objektive
undersøgelse føres i den indsattes journal. Såfremt der findes indikation på akutte og/
eller kroniske tilstande, opstartes behandling snarest muligt.

***

5. Såfremt den indsatte ikke kan behandles i "Bastilien" overføres til civilt hospital el-
ler til Cz FHOSP.

6. Efter tilsynet gives tilbagemelding til MP stationen, om der er specielle forholds-
regler vagten skal iagttage. Vagthavende MP påfører eventuelle restriktioner i insat-
tes MP journal eller "intet at bemærke".

7. Den indsattes journal opbevares på infirmeriet under samme regelsæt som hel-
bredsposer. Ved videreekspedition følger kopi af journalen den internerede.

2. Forhold under ophold i "Bastilien" for tilbageholdte og indsatte.

Ved indsættelse i Bastilien.

Hvis CF anholder en Iraker, skal navn, DOB, Adresse, stamme videregives til
TOC/DANBN, som derefter kontakter VO/BDE for at få oplyst, hvorvidt BDE ønsker
dem til Shaiba DTDF eller den anholdte skal overdrages til lokalt politi.

1. Fast tilsyn af "Bastilien", når der er indsatte.

2. En vagt i dagtimerne og to vagter i mørkeperiode. Det er vagthavende MP der vur-
derer mørkeperioden.

3. Såfremt vagten vurderer at den indsatte har behov for lægehjælp eller indsatte selv
beder om lægehjælp, skal der meldes til vagthavende MP, som tilkalder DUTY
DOC.

4. De indsatte skal have vand til rådighed.

5. De indsatte skal have morgen-, middags og aftensmad.

6. Ved enhver situation hvor man skal ind til de indsatte, skal der som min. være 2
vagter. Den ene vagt har opgave (aflevering af vand, mad eller lign.), mens den anden
vagt står udenfor og sikrer den vagt, der er inde i indhegningen.

7. De indsatte må ikke tale eller råbe på tværs af de to cellegårde.
8. Hver morgen kl. 0600 skal vagterne tilse om der er liv i de indsatte.
9. Ved medicinering af de indsatte skal det være DOC der udleverer medicin.
10. Vagten ved "Bastilien" fører en døgnrapport over, samt fører et observations ark en gang i timen over de indsattes aktiviteter.
11. Vagten skal tilsikre, at der ikke tages billeder, videooptagelser og lign. af "Bastilien" eller de indsatte.
12. Give VK/CAMP EDEN besked på, at ingen må komme i vagttårnet ved Bastilien udover: CH/DANBN STABCH/DANB CH E/DANBN CH Es NK/DANBN DOC Alle ved MPDET/DANBN
..."

I et dokument benævnt "Beredskab afhøring" (**bilag 138**) hedder det blandt andet:

"Skrevet af. PIODANCON/IRAK 3, V44

Dato: 280604

Baggrund

Det kan ikke afvises, at en af de civile, danske tolke, som DANCON/IRAK har brugt som militær tolk i mangel af deciderede sprogofficer, vil gå til pressen med beskyldninger om hårdhændede afhøringsmetoder i DANCON/IRAK.

Det skal i den forbindelse oplyses at samarbejdet med de civile, danske tolke til tider har båret præg af konfrontationen af deres opfattelse af, hvad det vil sige at være engageret i forsvaret, og hvad det reelt indebærer. Der har med andre ord været forståelsesmæssige problemer fra tolkenes side for, at en ordre skal udføres, og hvem der er berettiget til at give ordrer. Dette har ved flere lejligheder givet konfrontationer mellem KN R T1, der er udpeget som ansvarlig for arbejdsfordelingen mellem tolkene, og tolkene.

Anklagen

I værste fald kan man forestille sig en overskrift i fx Ekstra Bladet a la: "Tortur dagligdag hos de danske Iraksoldater". Artiklen ville i så fald indeholde beskyldninger fra tolken om, at hun ved flere lejligheder var vidne til, at afhøringerne hos DANCON/IRAIC antog torturlignende forhold og blandt andet indebar, at de afhørte blev tvunget ned i særligt anstrengende siddestillinger i timevis, nægtet vand og tiltalt særdeles nedværdigende. Tolken ville evt. krydre historien med, at hun flere gange prøvede at gribe ind og stoppe overgrebene, men at hun hver gang fik at vide, at det skulle hun overhovedet ikke blande sig i, og sådan afhørte man altid.

Forsvaret

Der er ikke hold i anklagen. Det er korrekt, at tolken ved en enkelt gang, har grebet forstyrrende ind i en taktisk udspørgen og sagt, at interviewet skulle standses for at udspurgte kunne få noget vand, hvilket blev nægtet ham.

Årsagen til dette var, at han jf. Militærpolitiets vurdering på stedet havde det vand, udspurgte måtte have brug for.

Der er ingen af de udspurgte, der er blevet tvunget ned i særlige stillinger.

Der er ingen af de udspurgte, der er blevet fysisk forulempet.

Der er ingen af de udspurgte, der har lidt overlast.

Det er korrekt, at de udspurgte under tiden er blevet tiltalt i hårdt tonefald.

LTT

"Der er ikke hold i anklagerne"

"Det kan være en voldsom oplevelse at være vidne til en udspørgen, hvis man ikke er forberedt på det."

Det vil sikkert også være en voldsom oplevelse for de fleste mennesker at overvære en fuldstændig lovlig og almindelig afhøring hos politiet på fx Station 1 i København."

"Afhøringer og taktisk udspørgen indebærer jo undertiden at et menneske er stresset, men ikke desto mindre bliver bedt om at svare på spørgsmål."

"Straks vi blev klar over, at tolken havde en opfattelse af, at der var sket ulovligheder, blev sagen undersøgt."

"Alle øvrige tilstedeværende der er bekendt med reglerne for taktisk udspørgen siger samstemmende, at der ikke er foregået noget som helst ulovligt."

"Den militærjuridiske rådgiver på stedet har udspurgt personen, der stod for den taktiske udspørgen om hændelsesforløbet og konkluderede klokkeklart, at ingen regler var blevet overtrådt."

"Chefen for de danske styrker, oberst V20, har ved flere lejligheder forsøgt at forklare tolken, sagens rette sammenhæng."

"Personen, der stod for den taktiske udspørgen overvejer sagsanlæg for injurier. "

I brev af 1. juli 2004 fra tolken V13 til oberst V20 (**bilag 3**), hedder det blandt andet:

"...

Også ved tilfælde af arrestationer (beordret af S2), var behandlingen af de tilfangetagne yderst ubehagelig, som var de allerede dømt på forhånd. Der blev altid insisteret på en voldsom arrestation (f.eks. alt for stramme strips, der medførte næsten blødende håndled) på trods af, at de fleste viste samarbejdsvillighed og gerne fulgte med soldaterne til Camp Eden. Når man endelig nåede frem til afhøringerne skulle tingene vise sig at blive meget værre. Der blev lagt et kæmpe pres på de tilfangetagne, både psykisk og fysisk. Jeg vil nu give nogle eksempler: Der skulle meget til, før en fange kunne få lidt vand. De måtte tigge og bede mange gange, før de endelig fik en smule vand, der for det meste var for varmt. En enkelt fange havde kastet op på vej til lejren. Han tiggede konstant om vand, men fik det først efter et par timer. En KN fra S2 stod for mange af afhøringerne, hvor KN f.eks. altid insisterede på, at den tilfangetagne skulle sidde på sine knæ under afhøringen. Udover, at KN råbte og truede fangen voldsomt, stod en MP soldat og legede med sin kniv foran irakerens ansigt. En anden episode er, da en fange fik kramper i sine ben efter at have siddet på knæ i et længere stykke tid. Fangen havde det så dårligt, at den tilstedeværende tolk til sidst blev meget rasende over, hvad hun så! Efter alt dette blev fangerne tit løsladt, da der ikke fandtes beviser for beskyldningerne. Dette skete stadig uden en undskyldning. At blive ført ud af sit hus sammen med hele sin familie, mens andre (irakere) overværer episoden, er en dyb ærekrænkelse for en iraker. Dette, samt de nævnte episoder under afhøringerne, skabte en naturlig vrede hos den nu løsladte person, at man ikke kunne vide sig sikker på, hvad denne person kunne finde på. Hvis han ikke tidligere hadede koalitionsstyrkerne, ville han højst sandsynligt gøre det nu.

"..."

I tiltalte T1s skrivelse af 28. juli 2004 (**bilag 26**) til oberst V20 anføres blandt andet:

"...

4.1 Denne udspørgen fandt sted onsdag den 9. juni 2004 i Camp Edens tilbageholdelsescenter. Tolken var M8. Baggrunden for anholdelserne var følgende:

DANBN ENH var blevet udsat for et bagholdsangreb den 6. juni 2004. Tidligere var DANBN blevet udsat for bagholdsangreb den 9. april 2004 og den 8. maj 2004. Den 9. marts 2004 havde folk fra OMS (Office of the Martyr Sadr) i AL QURNA oprettet ulovlige CP i AL QURNA. I den forbindelse havde OMS folk DANBN soldater på livet. DANBN kørte samme aften ned til OMS kontoret og fandt tre af de personer, der havde været med til det ulovlige CP. De tre blev anholdt og kørt til Camp Edens tilbageholdelsescenter, hvor de blev udspurgt om deres rolle i det ulovlige CP og truslerne med DANBN. De blev efterfølgende løsladt, da der ikke var nok i sagen til at

kunne få dem dømt. Samtidig havde anholdelsen og opholdet i Camp Eden dog vist OMS, at DANBN tog den slags ulovligheder meget alvorligt og ikke ville tolerere brud på den lokale ro og orden.

S2 samlede løbende oplysninger fra lokale kilder for at få tilstrækkelig mange oplysninger til at kunne finde og anholde de folk, der stod bag de gentagne angreb på DANBN. Den 9. juni 2004 var S2 nået dertil, hvor der var tilstrækkelig information til rådighed. Der tegnede sig et tydeligt billede af, at OMS folk var involveret i angrebene. DANBN kørte derfor ned til OMS kontoret og foretog anholdelse af de folk, man mente var involveret. Der var altså ikke tale, om at man blot vilkårligt tømte kontoret for folk, men at man målrettet gik efter de navngivne personer, man mente var involveret.

Den 9. juni anholdt DANBN således fire personer, en af dem var G, der ligeledes havde været anholdt i forbindelse med de ulovlige CP. Dengang indrømmede han, at han havde været til stede på CP'et, og at han var ansat som vagt-mand på OMS.

Der var således grund til at antage, at de personer, DANBN havde anholdt faktisk på den ene eller anden led var involveret i aktiviteter rettet mod DANBN. OMS var som organisation dels kendt for en meget kraftig anti CF retorik, dels for aktivt at udføre væbnede aktioner mod CF. Hvilket altså også var tilfældet i DANBN område.

I den konkrete udspørgen med V18, som MS henviser, til skete følgende:

Forud for udspørgen orienterede jeg kort V18 om, hvordan en udspørgen foregik. Jeg understregede, at hun skulle oversætte, hvad jeg sagde og ikke andet. Det var også vigtigt, at hun forstod, at hun ikke havde nogen selvstændig rolle i den aktuelle situation. Der var kun den tilbageholdte og mig til stede, om man så må sige. Jeg forberedte også V18 på, at en udspørgen af den type tilbageholdte kunne virke voldsomt, når man ikke havde set det før.

Mens V18 var til stede, gav jeg også MP (V17) en instruktion: Der skulle tages fat, de tilbageholdte skulle kunne mærke, at der var nogen, der havde fat i dem, de skulle anbringes på knæ på gulvet under udspørgen, skulle iføres håndjern under flytning til/fra teltet, men reglerne skulle ubetinget overholdes. Jeg ville ikke acceptere, at reglerne for udspørgen og behandling af tilbageholdte på nogen måde blev brudt.

Det skal til siddestilling på gulvet på knæ bemærkes, at de lokale er vant til at sidde på gulvet i timevis. Der er således ikke tale om en stressstilling for en lokal iraker skønt det for en danske vil være en stressstilling. Dette ses i øvrigt tydeligt under sheikmiddage, hvor de danske deltagere ikke kan holde ud at sidde på gulvet på knæ i flere timer ad gangen.

Under udspørgen af G gjorde MJK alt, hvad han kunne for at slå min spørgerytme i stykker. Det virkede, som om han havde brugt tiden siden sidste udspørgen i DANBN regi til at forberede sig på at modstå udspørgen, så han ville afgive færre informationer. MJK stillede konstant modspørgsmål, ville have vand, ville have mad, ville ikke acceptere at tale med mig, når vi befandt os i så forskellige positioner, jeg på bordkanten, han på gulvet, klagede over, at han havde ondt i benet og ville sidde anderledes. Jeg kunne tydeligt mærke på MJK, at alt dette var et led i en helt klar taktik fra hans side: slå min rytme i stykker, så tiden kunne trækkes ud, og jeg ikke kunne få oplysninger om hans viden om angrebene og hans egen mulige involvering. Tilsvarende var min taktik helt klar: gennem et højt spørgetempo og en kontant sprogbrug at opbygge en vis frustration, som ville få den tilbageholdte til at tale over sig og give de oplysninger, han som OMS medlem måtte have. Det skal her tilføjes, at OMS i AL QURNA er en meget lille organisation, hvor de enkelte medlemmer næsten ikke kan have undgået at have hørt om noget så stort og afgørende som angreb på DANBN.

Da MJK første gang bad om vand, brød NV18 ud af tolkerollen og sagde på dansk til mig, at han altså skulle have vand. Jeg bad hende holde sig til sin rolle og ikke give den tilbageholdte fornemmelse af, at der var et spillerum mellem hende og mig. Jeg understregede over for hende, at MP havde ansvaret for de tilbageholdtes forplejning, herunder vand. Jeg vidste, at de tilbageholdte havde fået vand før min samtale med dem, og at de ville få rigeligt med vand efter min samtale. Ligeledes vidste jeg, at MP ville sørge for deres mad.

På et tidspunkt sagde den tilbageholdte: "du kan gøre med mig, hvad du vil, du kan bare slå mig ihjel". Hertil svarede jeg retorisk noget i retning af: "Ja, det kan da godt være, at jeg vil det". NV18 fik i farten oversat, men protesterede omgående bagefter og nægtede at oversætte den slags. På dette tidspunkt må det efterhånden være gået op for den tilbageholdte, at han havde en potentiel allieret i tolken.

Den tilbageholdte sagde vel tre, måske fire gange, at han havde ondt i benet og ville ændre stilling. Hver gang sagde jeg nej, og hver gang gav NV18 højlydt misbilligende lyde fra sig. På et tidspunkt skulle jeg hen til PL V57 (han var til stede i teltet som vidne og som notatskriver) og have verificeret en oplysning. På vej forbi den tilbageholdte beder jeg MP rejse ham op. Han kommer op, men har lidt svært ved at stå. Så beder jeg MP sætte ham ned igen. Da den tilbageholdte kan ikke rigtig sætte sig, beder jeg sætte ham ned på gulvet på hans bagdel, det kommer han. Så begynder V18 for alvor at blande sig og siger noget i retning af: "se, hans ene fod, det er helt galt, det går ikke!" Den tilbageholdte kigger lige op og er nu helt klar over, at han har en allieret. Han begynder at klynke og stønne. N V18 råber, at dette vil hun ikke være med til, smider sine noter ud i lokalet og styrter ud af døren. Jeg går ud efter hende, men hun er løbet op langs HESCO'en. Jeg beder MP få fat i hende, så hun ikke i sin oprevede tilstand får gjort noget uhensigtsmæssigt, såsom at gå hen og ringe hjem til Danmark.

Da jeg efter få minutter kommer ind i teltet igen, har PL V57 og MP (jeg mener, det var SG V15, der var til stede) fået sat den tilbageholdte op på en stol og givet ham en cigaret. Han har det allerede væsentlig bedre. Efter cigaretten fører MP ham ud i gården igen og sætter ham ned i gården. Under ingen problemer med at komme ned og sidde. Den tilbageholdte sidder så og småskuler til siderne som for at se, hvordan reaktionerne er.

Vi tilkaldte med det samme lægen. Det var lægen V55, der kom ud og tilså den tilbageholdte. V55 kan konstatere, at den tilbageholdte ikke fejler noget og ikke på nogen måde har lidt overlast. Den tilbageholdte har en smule muskelømhed, det er det hele. Lægen giver ham en panodil for noget migræne, han har. Det havde han allerede, da han ankom til Camp Eden. Det skal tilføjes, at den tilbageholdte i en time sad i samme stilling på knæene, mens de andre tilbageholdte blev registreret. Da havde han selv valgt denne siddestilling og havde tilsyneladende ingen problemer.

Som jeg og de øvrige tilstedeværende, altså med undtagelse af V18, ser denne sag, var den tilbageholdte dygtig til at modstå udspørgen og udnyttede dygtigt en mulighed for at få en allieret til at hjælpe sig med at undgå at skulle stå til regnskab for den viden, han sad inde med.

Ud over PL V57, og MP'erne var også KN V32 tilstede. Han sad lige uden for teltet for at kunne følge med og notere oplysninger af interesse.

...

I en e-mail 31. juli 2004 fra major V8 til oberst V20 (**bilag 10**) anføres:

"Emne: Sagen om "Teltet".

Goddag Chef.

Glad for briefingen. For at give dig det bedst mulige grundlag for fortsat at tage stilling til de mange vinkler og snitflader i denne sag får du lige et udklip fra min dagbog

angående den 10 MAR 2004. Ikke for at jeg vil deltage aktivt i sagsbehandlingen, men for at komme med min og min spejdergruppes udlægning af den første situation i afhøringsteltet.

10 MAR 2004.

Første måned overstået i missionsområdet. Tiden er gået meget stærkt og det er først nu vi er ved at være klar til større indsættelser.

Stod tidligt op da jeg blev vækket af SGV2. Det var hans gruppe der natten igennem havde bevogtet fangerne udenfor lejren. V2. oplyste at de tilbageholdte:

- Havde siddet i den kolde vind hele natten.
- Ikke havde fået mad eller drikke.
- Sad i stresspositioner (På hug) hele natten, og den ene besvime af det.
- De måtte ikke røre sig, men skulle kigge ind i HESCO muren natten igennem.
- De kom ikke på toilet og den ene blev nødt til at gøre i bukserne.
- De blev slæbt meget hårdhændet til og fra afhøringerne. Den ene så hårdhændet at hans bukser blev revet af da han hang fast i pigtråden.
- Det hele var meldt til TOC'en i løbet af natten uden reaktion.

Jeg var rystet og troede at jeg var transmogriffet til Guantanamo Basen og at vi nu var blevet ligesom amerikanerne. Jeg sprang op og fik fat i bataljonschefen med det samme. Han sad i morgenmaden i cafeteriet. Jeg forelagde ham sagen kort, og han iværksatte straks at de skulle have mad og drikke. Jeg sagde til chefen, at hvis det var sådan vi håndhævede lov og orden her i landet, så ville jeg og mine spejdere gerne fritages. Det kan vi ikke være bekendt. Der var tale om civilister, ikke kombattanter. Jeg var flov og skuffet over MP'erne, specielt fordi jeg sagde til MP'erne inden jeg forlod fængslet samme aften, at nu skulle de huske at få dem i læ og ned og ligge. Men det var ikke lige det S2 ønskede. Jeg har et møde med min spejdergruppe og ACOS/S2 her klokken 1645, hvor vi lige skal have styr på tingene.

S2 forsøgte at forklare hvorledes afhøringer finder sted. Det havde folkene jo set ved selvsyn, og de var ikke overbevist om, at vi havde fulgt bestemmelserne. S2 kunne ikke klart definere om der var tale om krigsfanger/kombattanter eller om der var tale om civilister. Vores forpligtigelser overfor civile, vi tilbageholder, skulle gerne følge den generelle retsopfattelse vi har som danskere. Og det skete ikke. Drengene synes at der var overtrådt bestemmelser, da de tre fanger ikke fik vand, mad eller ly, samt ikke kunne komme på toilet. Sagen blev ikke afsluttet, men CH S2 soldaterne gjorde opmærksom på deres tavshedspligt, så må vi jo ikke håbe at der er tale om overgreb, for så kan de straffes for ikke at melde overgreb/overtrædelser af konventioner, love m.m.

Håber at det kan bringe lys over sagen.

Med sandtør spejderhilsen

V8"

Af Udenrigsministeriets skrivelse af 18. november 2004 til Forsvarsministeriet (bilag 123) fremgår følgende:

'I besvarelse af Forsvarsministeriets skrivelse af 12. november 2004 kan Udenrigsministeriet bekræfte, at den IV Genèvekonvention af 12. august 1949 om beskyttelse af civile personer i krigstid fandt anvendelse på den danske bataljons behandling af tilbageholdte irakere i tiden fra marts juni 2004.

Det forhold, at FNS Sikkerhedsråd ved resolution 1483 af 22. maj 2003 udpegede USA og Storbritannien som besættelsesmagter i Irak ændrer ikke ved dette retsgrundlag for de danske styrkers optræden i Irak i den nævnte periode.

I henhold til FNS Sikkerhedsråds resolution 1546 af 8. juni 2004 ophørte besættelsen af Irak med virkning fra den 28. juni 2004 i forbindelse med overdragelse af magten i landet til en midlertidig irakisk regering med fuld suverænitet.

..."

2.2 Landsrets dom af 6. juli 2006 i straffesagen

Af Østre Landsrets ankedom af 6. juli 2006 fremgår blandt andet:

"Der er i landsretten afgivet supplerende forklaring af de tiltalte og vidnerne V8, V1, V2, V3, V4, V5, V6, V11, V35, V31, V32, V20, V37, V23, V12, V24, V13, V58, V18, V26, V38, V19, V25 og V57, der alle har forklaret i det væsentlige som i byretten.

Der er endvidere afgivet vidneforklaring af V60 og V61. De har afgivet forklaring om udspørgninger på Hold 2.

De i byretten af vidnerne V34, V7, V10, V28, V30, V56, V45, V14, V15, V16, V9, V51, V52, V53 V17, V36, V27, V46, V55, V43, V44, V54, V21, V22, V33, V29, V39, V40, V47, V48, V49, V50, V59, V41 og V42s afgivne forklaringer er do-kumenteret i medfør af retsplejelovens § 965 c.

På samme måde som i byretten har landsretten i overensstemmelse med anklagerens og forsvarernes ønske til ladt dokumentation af afhøringsrapporter af 16., 17. og 19. november 2004 vedrørende auditørkorpsets afhøringer i Irak af G, A, H, D, C, B, E og F.

Generelt vedrørende strafhjemmelen.

For landsretten har der mellem parterne været enighed om, at IV Genevekonvention var gældende for de danske styrker i Irak og altså fandt anvendelse på den danske bataljons behandling af tilbageholdte irakere på de i tiltalen nævnte gerningstidspunkter.

Landsretten er enig med byretten i, at dette kan lægges til grund.

Tiltalen blev rejst efter dagældende militær straffelov § 15, der lød således:

"Den, der, uden at gerningen er omfattet af en anden bestemmelse i denne lov, forsætligt eller uagtsomt undlader at efterkomme de pligter, som tjenesten

medfører, straffes med bøde, hæfte eller fængsel indtil 3 måneder. Er pligtforsømmelsen særlig grov, eller har den medført stor skade eller fare, kan straffen stige til fængsel i 1 år, i krigstid indtil 3 år.”

Den gældende militære straffelov, lov nr. 530 af 24. juni 2005, trådte i kraft den 1. januar 2006. Forholdene påstås henført under denne lovs § 27, stk. 2, jf. stk. 1. § 27 er sålydende:

”Den, der i øvrigt groft tilsidesætter sine pligter i tjenesten, straffes for pligtforsømmelse med bøde eller fængsel indtil 3 måneder.

Stk. 2. Straffen kan stige til fængsel i 1 år, når pligtforsømmelsen er af særlig grov karakter, eller når den har medført betydelig skade eller fare.

Stk. 3. Under væbnet konflikt kan straffen ved forsætlig overtrædelse stige til fængsel i 3 år.”

Som anført i byretsdommen side 149-151 fremgår det af lovens forarbejder, at der ved lovændringen er sket en væsentlig begrænsning af strafansvaret for militære pligtforsømmelser, idet strafansvaret er begrænset til grov (særlig grov) tilsidesættelse af pligterne.

Ved vurderingen af, om en handling eller undladelse kan betegnes som en grov (særlig grov) tilsidesættelse, skal en række forhold tages i betragtning.

Handlingen eller undladelsen skal objektivt set være grov (særlig grov). Ved vurderingen heraf spiller ikke kun handlingens eller undladelsens karakter en rolle, men den tidsmæssige udstrækning af den handling eller undladelse, der påtales, kan være af væsentlig betydning.

Det er ligeledes af væsentlig betydning, om en foresat er bekendt med eller måske ligefrem har godkendt den adfærd, der påtales.

Specielt for så vidt angår tiltalte T1, skal det ved vurderingen tillægges betydning, at der ikke var blevet udarbejdet nærmere retningslinjer for udspørgningerne, at den uddannelse af relevans for sådanne udspørgninger, hun tidligere havde modtaget, lå en del år tilbage, at det må lægges til grund, at denne uddannelse af Forsvarsakademiet betegnes som forældet, og at det må lægges til grund, at tiltalte T1 ikke var gjort bekendt hermed og ej heller med den praksisændring, der var sket. Det skal yderligere tillægges betydning, at det, som anført i dommen, må lægges til grund, at hun ved flere lejligheder henvendte sig til sine foresatte og til den militærjuridiske rådgiver med henblik på at få vejledning om, hvilke regler der gjaldt for hendes arbejde i forbindelse med udspørgningerne, og om hendes udspørgninger foregik på korrekt måde.

Generelt om udspørgningerne.

I overensstemmelse med direktivet for magtanvendelse for Dancon Irak blev de personer, som de danske styrker tilbageholdt, hvis de ikke kunne frigives, vidergivet enten til de irakiske myndigheder eller de britiske styrker. De civile tilbageholdte, der blev mistænkt for kriminelle handlinger, blev således overdraget til de irakiske myndigheder, mens civile tilbageholdte, der blev mistænkt for at være en fare for koalitions sikkerhed, blev overdraget til de britiske styrker.

Tiltalte T1 fik af sin nærmest foresatte til opgave at udspørge de tilbageholdte irakere om, hvad de "var i færd med", hvilken organisation de eventuelt tilhørte, og hvilken fare de udgjorde for bataljonen, alt sammen med henblik på at afklare om de kunne løslades, overgives til brigaden eller eventuelt til de irakiske myndigheder.

Det var således berettiget at foretage udspørgning af personer, der under mistænkelige omstændigheder var truffet på det besatte territorium, med henblik på at fastlægge deres status.

Efter de samstemmende forklaringer fra det militære personel må det lægges til grund, at tiltalte T1 havde kommandoen under udspørgningerne inde i teltet, hvorimod registrering m.v. og opbevaring af de tilbageholdte irakere var MP'ernes ansvarsområde.

Tiltalte T1 har om selve udspørgningerne under henvisning til sin rede-gørelse af 28. juli 2004 forklaret, at hun indtog en dominerende holdning for at undgå, at den tilbageholdte talte udenom. Dette skete dels ved den håndfaste indføring af de tilbageholdte i teltet, dels ved at den tilbageholdte skulle sidde på gulvet foran hende. Samtidig ville hun gennem et højt spørgetempo og en kontant sprogbrug opbygge en vis frustration, som ville få den tilbageholdte til at tale over sig og give de oplysninger, han måtte have. Hun anvendte under udspørgningerne kraftudtryk og skældsord, og hun råbte højt. Hun kunne virke ophidset og vred.

Hun har endvidere forklaret, at hun forberedte tolkene VI og VI8 på, henholdsvis at det var en situation, der kunne virke ubehagelig, idet det var nødvendigt at påtvinge den tilbageholdte at svare på de stillede spørgsmål, henholdsvis at en udspørgning af den type tilbageholdte kunne virke voldsomt, når man ikke havde set det før.

Denne fremgangsmåde er i sig selv næppe ganske i overensstemmelse med den beskyttelse, der ønskes givet tilbageholdte gennem bestemmelserne i konventionens art. 27 og 31. Landsretten skal imidlertid ikke foretage nogen nærmere bedømmelse heraf, idet landsretten skal tage stilling til, om tiltalte T1 under udspørgningerne "groft" har tilsidesat sine tjenesteplichter som anført i tiltalen for landsretten, jf. militær straffelov § 27.

Om de enkelte udspørgninger:

ad forhold 1-3 (den 9.- 10. marts 2004).

Den 9. marts 2004 anholdt de danske styrker tre personer. De var mistænkt for at have deltaget i oprettelsen af et ulovligt checkpoint. En dansk patrulje havde forsøgt at opløse checkpointet, men det medførte en så truende situation, at patruljen måtte trække sig tilbage.

De tre tilbageholdte, G, H og A, blev transporteret til Camp Eden. Det må lægges til grund, at de tilbageholdte ankom til detentionen omkring midnat. De blev ved ankomsten til Camp Eden registreret og lægeundersøgt og derefter indsat i detentions-

gårdene. Lægeundersøgelsen varede ifølge lægen V45 forklaring i alt ca. 15 minutter.

I forbindelse med indbringelsen og registreringen om natten mellem den 9. og 10. marts medvirkede en del militærpolitifolk. Det fremgår af sagen, at en række yderligere personer var til stede i detentionsområdet om natten, da de tilbageholdte blev indbragt, og udspørgningerne begyndte. Det drejer sig bl.a. om vidnerne V20, der da var chef for bataljonen, V37, der var næstkommanderende, og stabschef, V12, der var militærjuridisk rådgiver, V8, der var chef for spejdereskadronen, samt V24, der var chef for militærpolitiet.

Det fremgår endvidere af sagen, at detentionsområdet blev bevogtet af både militærpolitifolk og spejdere. I tidsrummet mellem kl. 00 og kl. 02 den 10. marts havde de tiltalte T2 og T3 vagt. Desuden deltog militærpolitifolkene V31 og V28 i forbindelse med registreringen af de tilbageholdte. Fra kl. 02 havde tiltalte T4 og tiltalte T5 samt V7 og V9 vagt. Desuden deltog personale fra spejdereskadronen i bevogtningen. Mellem kl. 00 og 02 havde V3 og V4 vagt. V5 og V6 havde vagt fra kl. 02, indtil de om morgenen omkring kl. 06 blev afløst af V2 og V34.

Under udspørgningen af de tilbageholdte medvirkede V1 som tolk, mens der ikke medvirkede nogen referent under denne udspørgning. Tiltalte T1 har udarbejdet et samtidigt notat om udspørgningen. Ifølge dette foregik udspørgningen af G og H i tidsrummet fra ca. kl. 01.30 til ca. kl. 05. Udspørgningen af A foregik i tidsrummet fra ca. kl. 02.30 til ca. kl. 06.

De tre tilbageholdte blev alle frigivet den 10. marts 2004 kl. 12.35 i Al Qurnah.

ad forhold 1 a.

Der foreligger ikke forklaringer om, at tiltalte T1 skulle have givet instrukser til de medvirkende MP'ere om opbevaringen af de tilbageholdte irakere, udover at hun sagde til tiltalte T2, at de tilbageholdte irakere ikke skulle have mulighed for at kommunikere sammen.

Tiltalte T1 instruerede de medvirkende MP'ere om, at de tilbageholdte skulle føres ind i teltet på en måde, så de kunne mærke, at der var styr på tingene, bl.a. for at modvirke eventuelle flugtforsøg og for at modvirke udfald mod de danske soldater.

En sådan håndfast fremgangsmåde var ikke alene berettiget, men også velbegrundet, idet såvel tiltalte T1 som MP'erne var ubevæbnede.

Landsretten finder herefter ikke, at det kan anses for bevist, at tiltalte T1 har instrueret MP'erne som angivet i dette led i tiltalen.

ad forhold 1 b.

De tilbageholdte G og H har forklaret, at de i afhøringsteltet skulle sidde på knæ på gulvet med rank ryg og se op på afhøringsofficeren, mens A har forklaret, at han skulle stå op med bøjede ben.

Efter de afgivne forklaringer må det lægges til grund, at de tilbageholdte af tiltalte Hommel blev pålagt at sidde på gulvet, og at de ikke frit kunne ændre stilling under udspørgningerne, men at stillingerne i et vist omfang blev korrigeret, hvis den tilbageholdte ændrede stillingen.

G har forklaret, at han blev afhørt 3 gange, formentlig en times tid ad gangen. A har forklaret, at han blev afhørt 2 gange, mens han ikke har ud-talt sig om varigheden. H har ikke oplyst, hvor mange gange han blev af-hørt, men han har omtalt afhøringer i flertal, og det må således lægges til grund, at han er afhørt mindst 2 gange. H har forklaret, at afhøringerne va-rede op til et par timer.

Efter de tilbageholdtes forklaringer om antallet af afhøringer sammenholdt med tiltalte T1s forklaring om, at de enkelte udspørgninger tog ca. ½ time, og at der var pauser indimellem, og sammenholdt med hendes notat om den sam-lede varighed af udspørgningerne fra ca. kl. 01.30 til ca. kl. 06.00, må det læg-ges til grund, at de enkelte udspørgninger har været af kortere varighed.

Der er heller ingen af de 3 tilbageholdte, der i forbindelse med afhøringen har klaget over (alvorligt) ubehag ved at sidde i den pågældende stilling, og ingen af dem har efterfølgende indgivet nogen klage herover.

Landsretten finder, at denne behandling af de tilbageholdte ikke i sig selv må anses for nogen overtrædelse af de i tiltalen angivne bestemmelser.

ad forhold 1 c.

Denne del af tiltalen bygger på V1s forklaring. Tiltalte T1 har nægtet at have anvendt de pågældende ærekrænkende udtryk over for de tilba-geholdte. V1s forklaring om anvendelsen af sådanne udtalelser støt-tes ikke af forklaringer fra andre, hverken de tilbageholdte selv, MP'erne eller andre, der har været til stede i eller ved afhøringsteltet.

Landsretten finder ikke, at det på dette grundlag kan anses for bevist, at tiltalte T1 har anvendt de anførte ærekrænkende udtryk over for de tilbagehold-te.

ad forhold 1 d.

Denne del af tiltalen bygger ligeledes på V1s forklaring. Denne forklaring er heller ikke underbygget af andre forklaringer.

Det kan som anført ovenfor ikke lægges til grund, at tiltalte Hommel har instrueret MP'erne om, at de tilbageholdte ikke måtte få drikkevand under tilba-geholdelsen i detentionsgårdene. Dette var MP'ernes ansvarsområde, og tiltalte Hommel var berettiget til at gå ud fra, at de tilbageholdte under tilbageholdel-sen i detentionsgårdene fik fornøden vandforsyning.

Det vil under disse omstændigheder ikke kunne anses for nogen overtrædelse af de i tiltalen angivne bestemmelser, såfremt tiltalte T1 måtte have nægtet de tilbageholdte drikkevand under de korterevarende udspørgninger, der fandt sted om natten.

Tiltalte T1 frifindes herefter i forhold 1.

ad forhold 2 a og 3 a.

Spejderne V8, der så de tilbageholdte i 3/4 til 1 time, herunder i forbindelse med registreringen, V3, V4, V5 og V6, der så de tilbageholdte i forbindelse med bevogtningen i løbet af natten, og V2, der så de tilbageholdte om morgenen omkring kl. 06, har afgivet i det væsentlige samstemmende forklaringer om, at de tilbageholdte den 10. marts 2004 i detentionsgårdene sad på knæene med krydsede underben. Spejdernes forklaring stemmer ikke overens med de øvrige forklaringer, der foreligger herom fra tiltalte T5 (på knæ i bedestilling), militærjuridisk rådgiver V12 (i skrædderstilling), oberst V20 (i skrædderstilling eller på hug) og tolken V1 (på hug). Spejdernes forklaring stemmer heller ikke med forklaringerne fra de tilbageholdte selv, G (på hug med hænderne bagved nakken), A (på hug, på knæene med benene strakt lige bagud eller stående) og H (på knæene). I øvrigt stemmer spejdernes forklaring heller ikke med dagbogsnotatet fra V8 (på hug), eller fra spejderen V34 (på hug), som afløste V5 og V6.

Det kan på denne baggrund ikke anses for bevist, at de tilbageholdte i detentionen den 10. marts 2004 blev tvunget til, som anført i tiltalen i forhold 2 a, at sidde på knæ med korslagte underben og bagdelen anbragt på hælene, eller som anført i tiltalen i forhold 3 a, at sidde på knæ med rank ryg.

Landsretten finder på den anførte baggrund, sammenholdt med tidsforløbet og sammenholdt med, at de tilbageholdte har været ført til udspørgninger, ikke tilstrækkeligt bevis for, at de tilbageholdte gennem længere tid er blevet tvunget til at sidde i stressfremkaldende stillinger.

Landsretten har herved lagt vægt på cheflæge V26s forklaring om tidsfaktoren og på, at ingen af de officerer, der var til stede i detentionsområdet først på natten observerede sådanne forhold, at de fandt anledning til at gribe ind.

De tiltalte T2 og T3 frifindes herefter i forhold 2 a, og de

tiltalte T4 og T5 frifindes i forhold 3 a.

ad forhold 2 b og 3 b.

Efter forklaringerne, herunder navnlig fra tiltalte T2 og militærjuridisk rådgiver V12, må det lægges til grund, at der i hver enkelt detentionsgård var drikkevand til stede, ligesom der var en toiletfacilitet.

Tiltalte T2 og V1 har afgivet modstridende forklaringer om, hvorvidt de tilbageholdte er blevet orienteret om deres adgang til vand og toilet.

De tilbageholdte har afgivet forskellige forklaringer om, i hvilket omfang de har spurgt efter vand eller toilet.

Spejderne V4, V5 og V6 har givet udtryk for, at de tilbageholdte ikke anmodede om vand eller toiletadgang.

Det kan på dette grundlag ikke anses for bevist, om nogen af de tiltalte T2, T3, T4 og T5, og i givet fald hvem, har nægtet de tilbageholdte drikkevand og toiletadgang.

De tiltalte T2 og T3 frifindes herefter i forhold 2 b, og de tiltalte T4 og T5 frifindes i forhold 3 b.

ad forhold 2 c og 3 c.

Efter de afgivne forklaringer må det lægges til grund, at de tilbageholdte ankom til detentionsområdet omkring midnat, at de opholdt sig uden for teltet inden registrering og lægeundersøgelse, at de tilbageholdte herefter blev indsat i detentionsgårdene, og at udspørgningerne er påbegyndt omkring kl. 01.30.

Efter de forskellige forklaringer om temperatur og vejrforhold sammenholdt med de tilbageholdtes påklædning, som den fremgår af fotografierne, og med, at de tilbageholdte G og H ikke efter deres forklaringer har spurgt efter tæpper, må det anses for tvivlsomt, om de tilbageholdte havde behov for tæpper først på natten.

Det må dog lægges til grund, at der senere gennem natten har været behov for tæpper, og at MP'erne burde have udleveret tæpper til de tilbageholdte.

ad forhold 2 d og 3 e.

Af de grunde, der er anført vedrørende tiltalte T1 ovenfor under forhold 1 b, finder landsretten, at den korrigerende af de tilbageholdtes stillinger, der er blevet foretaget under de relativt kortvarige afhøringer ikke i sig selv kan anses for en overtrædelse af de i tiltalen anførte bestemmelser.

De tiltalte T2 og T3 frifindes herefter i forhold 2 d, og de tiltalte T4 og T5 frifindes i forhold 3 e.

ad forhold 3 d.

Landsretten tiltræder, at denne handling ikke kan tilregnes de tiltalte T4 og T5 som forsætlig eller groft uagtsom, jf. militær straffelovs § 6, og at de tiltalte derfor er frifundet for denne del af tiltalen.

ad forhold 4 (den 12. april 2004).

Tilbageholdelserne den 12. april 2004 skete, efter at der natten til den 9. april havde været affyret RPG-granater mod CIMIC-house i Al Qurnah og gennemført et bagholdsangreb mod de danske styrker. Den 12. april omkring kl. 08 blev fire personer anholdt som mistænkt for deltagelse heri. De tilbageholdte

var E, D, C blev lægeundersøgt kl. 10.
og B. Det fremgår af fangedatabasen, at de

Under udspørgningerne medvirkede henholdsvis V13 og V1 som tolk. V58 medvirkede som referent. Det fremgår af det fremlagte referat alene, at E blev udspurgt mellem kl. 16.42 og kl. 17.16, og at D blev udspurgt anden gang mellem kl. 15.49 og kl. 16.21. Af andre oplysninger fremgår, at B ikke blev egentlig udspurgt.

V32 befandt sig uden for teltet med henblik på at høre udspørgningerne for blandt andet at kunne give tiltalte T1 råd og vejledning vedrørende spørgsmålene. Han var desuden inde i teltet et par gange.

D og C blev efterfølgende overgivet til de britiske styrker, mens E og B blev frigivet samme dag kl. 19.

Hver enkelt af de 4 tilbageholdte den 12. april 2004 har om sit ophold i detentionsgårdene forklaret, at han skulle stå stille og kigge direkte ind i væggen (D), at han havde sin fulde bevægelsesfrihed (C), at der ingen restriktioner var, idet han kunne sidde, som han ville (B), og at han måtte sidde, som han ville (E).

Om sit ophold i afhøringsteltet har hver enkelt forklaret, at han skulle sidde på knæene på jorden med rank ryg og se på den person, der afhørte ham (D), at han blev sat på knæene, han skulle sidde med rank ryg og se op på kvinden, som afhørte ham (C), at han kunne sidde, som han ville (B), og at han blev anvist at sidde på knæene, han kunne "til en vis grænse" sidde, som han ville (E).

Landsretten må således lægge til grund, at tiltalen i dette forhold vedrører behandlingen af D og C.

D har forklaret, at han vil anslå, at afhøringerne varede ca. 2 timer, og han blev afhørt 2 gange, og C har forklaret, at han var til 2 eller 3 afhøringer, og at han sad i den anviste stilling i 1-1 ½ time. Ingen af dem har forklaret, at de fysisk blev fastholdt i stillingen.

Der er heller ingen af de 4 tilbageholdte, der har forklaret, at de i forbindelse med afhøringen har klaget over (alvorligt) ubehag ved at sidde i den pågældende stilling, og ingen af dem har efterfølgende indgivet nogen klage herover.

Landsretten finder ikke, at D eller C under de korterevarende afhøringer har været udsat for en behandling, der i relation til den rejste tiltalte, må anses for værende i strid med artikel 27 eller 31 i IV Geneve-konvention eller SOLDATENS KORT (FEB 04), pkt. 4 eller 5, eller FØRERENS KORT (FEB 04), pkt. 7 a eller d.

Tiltalte T1 frifindes herefter i forhold 4.

ad forhold 5 (den 9. juni 2004).

Publiceret til portalen d. 18-07-2018 kl. 14:38

Modtagere: Sagsøgte Forsvarsministeriet, Departementet, Advokat (L)
Christian F. Jensen, Advokat (H) Peter Biering